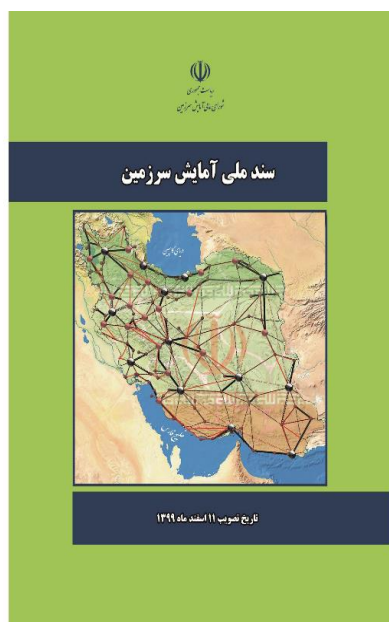

انطباق سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم توسعه

مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
گروه پژوهشی آمایش سرزمین، توسعه و توازن منطقه‌ای
مجموعه گزارش شماره ۳۷۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش

عنوان	انطباق سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم توسعه
کد شناسه	۱۴۰۱-۷-۱۰۴۱۹
گروه پژوهشی	آمایش سرزمین، توسعه و توازن منطقه‌ای
پدیدآورندگان	دکتر مینا ابوطالبی، مهرداد کاشف، مصطفی کشتکار، دکتر مهدی رازپور، ادريس جهانگیر
ناظر علمی	دکتر محسن ابراهیمی
ناشر	مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری
تاریخ انتشار	پاییز ۱۴۰۱
مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی سازمان برنامه و بودجه کشور و مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری نیست.	
حقوق معنوی اثر به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری سازمان برنامه و بودجه کشور تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر مأخذ بلامانع است.	
آدرس: تهران - خیابان نجات الهی - خیابان استاد جعفر شهری (سپند) - پلاک ۱۶ شماره‌های تماس ۰۲۱-۴۳۳۰۶۰۰۰ شماره پیام‌رسان ۰۹۹۲۱۵۷۵۸۴۳۱۶	
https://www.dfrc.ir/	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
أ	خلاصه مدیریتی.....
۱	مقدمه.....
۳	۱- سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم توسعه.....
۳	۱-۱- سیاست کلی ابلاغی اول.....
۱۱	۲-۱- سیاست کلی ابلاغی دوم.....
۱۳	۳-۱- سیاست کلی ابلاغی سوم.....
۱۳	۴-۱- سیاست کلی ابلاغی چهارم.....
۱۴	۵-۱- سیاست کلی ابلاغی پنجم.....
۱۵	۶-۱- سیاست کلی ابلاغی ششم.....
۲۰	۷-۱- سیاست کلی ابلاغی هفتم.....
۲۳	۸-۱- سیاست کلی ابلاغی هشتم.....
۲۴	۹-۱- سیاست کلی ابلاغی نهم.....
۲۷	۱۰-۱- سیاست کلی ابلاغی دهم.....
۳۷	۱۱-۱- سیاست کلی ابلاغی یازدهم.....
۳۸	۱۲-۱- سیاست کلی ابلاغی دوازدهم.....
۳۹	۱۳-۱- سیاست کلی ابلاغی سیزدهم.....
۴۲	۱۴-۱- سیاست کلی ابلاغی چهاردهم.....
۴۳	۱۵-۱- سیاست کلی ابلاغی پانزدهم.....
۴۳	۱۶-۱- سیاست کلی ابلاغی شانزدهم.....
۴۴	۱۷-۱- سیاست کلی ابلاغی هفدهم.....
۴۶	۱۸-۱- سیاست کلی ابلاغی هجدهم.....
۴۷	۱۹-۱- سیاست کلی ابلاغی نوزدهم.....
۴۸	۲۰-۱- سیاست کلی ابلاغی بیستم.....
۵۴	۲۱-۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و یکم.....
۵۹	۲۲-۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و دوم.....
۶۸	۲۳-۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و سوم.....
۶۹	۲۴-۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و چهارم.....
۷۲	۲۵-۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و پنجم.....
۷۵	۲۶-۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و ششم.....
۷۸	۲- جمع‌بندی.....
۷۹	منابع.....

خلاصه مدیریتی

ادغام برنامه فضایی راهبردی در برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی، با توجه به دستاوردهای حاصل از هر کدام، دستیابی به نظام برنامه‌ریزی یکپارچه و سلسله‌مراتبی را- به منظور تحقق پیشرفت متعادل، شایسته و پایدار سرزمین همزمان با برقراری انسجام فضایی- امکان‌پذیر می‌سازد. در واقع، نظام برنامه‌ریزی یکپارچه و سلسله‌مراتبی، شرایط را برای توسعه اقتصادی- اجتماعی فراهم می‌آورد و از ارزش‌های فرهنگی و طبیعت محافظت می‌کند و از طرفی، امکان هماهنگی طرح‌ها و اقدامات توسعه را در تمامی سطوح برنامه‌ریزی فراهم می‌نماید.

به این ترتیب، سند ملی آمایش سرزمین که به عنوان برنامه بلندمدت و سند فرادست توسعه فضایی در ساختار نظام برنامه‌ریزی کشور بیانگر راهبردها، سیاست‌ها و تصویر توسعه فضایی مطلوب سرزمین در افق ۱۴۲۴ می‌باشد، ضروری است در تدوین برنامه‌های میان‌مدت پنج ساله، ملاک عمل قرار گیرد. از این رو، در نخستین گام در آمایش مبنا نمودن برنامه هفتم توسعه، در گزارش حاضر به انطباق سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه ابلاغی مقام معظم رهبری پرداخته شده است، به طوری که مطابق با هر سیاست کلان ابلاغی، سیاست‌های مربوطه در سند ملی آمایش سرزمین به تفکیک، تعیین و استان‌های مشمول آن سیاست مشخص شده‌اند. ادغام سیاست‌های فضایی سرزمین با برنامه‌های توسعه نخستین بار است که در کشور مورد توجه قرار می‌گیرد و نتایج این گزارش می‌تواند راهنمای مناسبی برای کلیه کارگروه‌ها و بخش‌های تدوین‌کننده برنامه هفتم توسعه به منظور اطمینان از تحقق انسجام فضایی در کشور باشد.

مقدمه

عدم تعادل‌های منطقه‌ای، شکاف‌های درآمدی، ناپایداری‌های محیطی و عدم بهره‌مندی از پتانسیل‌های مناطق مختلف سرزمین، از جمله چالش‌های کشور است که عمدتاً به علت کم‌توجهی به توسعه مطلوب فضایی در تدوین برنامه‌های توسعه اقتصادی- اجتماعی ایجاد شده است. سازماندهی فضا به منظور بهره‌وری مطلوب سرزمین در چارچوب منافع ملی است، به گونه‌ای که هر منطقه متناسب با قابلیت‌ها، نیازها و موقعیت خود باید از طیف مناسبی از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی برخوردار باشد و جمعیتی متناسب با توان و ظرفیت اقتصادی خود بپذیرد. بر این اساس اهداف اصلی آمایش سرزمین، برقراری تعادل و توازن در سرزمین، برخورداری از سطح معقول توسعه و رفاه در سراسر کشور، ایجاد و تحکیم پیوندهای اقتصادی درون و برون منطقه‌ای و هماهنگ‌سازی تأثیرات فضایی- زمانی سیاست‌های بخشی، استانی، منطقه‌ای و ملی است.

بنابراین ادغام برنامه‌ریزی فضایی با برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی در برنامه‌های راهبردی، با توجه به دستاوردهای حاصل از هر کدام در اغلب کشورها، مورد توجه بوده است. به این ترتیب، ادغام توسعه فضایی در برنامه‌های توسعه‌ای نیاز به یک چارچوب مشخص خواهد داشت. این چارچوب کمک شایانی به آمایش مبنا نمودن برنامه‌های توسعه‌ای، به‌ویژه برنامه هفتم خواهد کرد. از این رو، مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری ضمن بررسی نقاط قوت و ضعف برنامه‌های توسعه گذشته کشور و تجربیات دنیا، چارچوبی از نظام برنامه‌ریزی یکپارچه و سلسله‌مراتبی برای تدوین برنامه توسعه با تأکید بر نقش توسعه فضایی مطلوب در قالب آمایش سرزمین را ارائه نمود که در گزارش سیاستی با عنوان «اصلاح و چابک‌سازی فرایند برنامه‌ریزی توسعه» منتشر شد.

در این چارچوب بر برنامه راهبردی، برنامه اجرایی، نظارت و چگونگی ارتباط و پیوستگی بین آنها به عنوان یکی از خلأهای اصلی برنامه‌های توسعه قبلی کشور تأکید داشته و چشم‌انداز، اهداف کلان و استراتژی توسعه به گونه‌ای تعیین می‌شود که ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی توسعه و اشتراکات بین این سه بعد را در برگیرد. سپس، ترکیب این اهداف با سیاست‌های توسعه فضایی در سطوح مختلف، می‌تواند پیشران‌های توسعه را با توجه به چالش‌ها و فرصت‌های قلمروهای سرزمینی کشور بر اساس سطوح مختلف ملی، منطقه‌ای و استانی مشخص کند. تلفیق سیاست‌های فضایی با اهداف کلان توسعه، نظام انگیزشی و اجرایی تحقق برنامه را بهبود می‌بخشد و راهکاری برای وظیفه مهم نظام برنامه‌ریزی (رصد و پایش) ارائه می‌دهد. بنابراین، ایجاد پیوند بین سه مرحله برنامه راهبردی، برنامه اجرایی، نظارت و ارزیابی از مهم‌ترین دستاوردهای به‌کارگیری چارچوب پیشنهادی است.

بر اساس چارچوب ارائه شده و با توجه به اهمیت ادغام توسعه فضایی در برنامه‌های توسعه‌ای، اولین گام انطباق سیاست‌های آمایش سرزمین با سیاست‌های ۲۶ گانه ابلاغی است؛ بنابراین، مرکز ضمن انطباق سیاست‌های آمایش سرزمین با سیاست‌های کلی ابلاغی، استان‌های مشمول هر سیاست را نیز به تفکیک مشخص کرده است. این امر به دست‌اندرکاران تدوین برنامه هفتم توسعه در سطح ملی و استانی کمک می‌کند تا در تدوین برنامه‌های توسعه، ابعاد فضایی تأثیرگذار در تعادل و توازن سرزمین را مد نظر قرار دهند.

با توجه به اینکه هریک از سیاست‌های کلان، اهداف مشخصی را دنبال می‌نماید، این گزارش هم به اجرای سیاست‌های کلان ابلاغی و هم به ارزیابی و نظارت آن کمک شایانی خواهد کرد. در واقع اقدام‌های انجام شده، شروع راه آمایش مبنا نمودن برنامه هفتم توسعه خواهد بود که به برقراری تعادل، توازن و انسجام فضایی کشور کمک می‌کند؛ از این رو، نیاز است بر اساس چارچوب طراحی شده گام‌های بعدی به صورت تعاملی و مرحله به مرحله اجرایی شود.

۱- سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم توسعه

۱-۱- سیاست کلی ابلاغی اول

سیاست کلی ابلاغی اول عبارت است از: «هدف کلی و اولویت اصلی برنامه هفتم با رعایت سیاست‌های کلی مصوب، پیشرفت اقتصادی توأم با عدالت با نرخ رشد اقتصادی متوسط ۸ درصد در طول برنامه تعیین می‌شود با تأکید بر افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید (منابع انسانی، سرمایه، فناوری و مدیریت)».

جدول (۱)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی اول و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۲- بازاریابی، تولید و تجاری‌سازی محصولات و کالاهای مورد نیاز کشورهای منطقه با اولویت استقرار در استان‌های مرزی با تأکید بر سرمایه‌گذاری مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۳- تحول در کارکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به قطب پردازش صادرات و جذب سرمایه، علم و فناوری و نقش‌آفرینی در اقتصاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۵- توسعه، عملیاتی‌سازی و تعریف گذرگاه‌های چندجانبه منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور اتصال خلیج فارس به دریای مدیترانه و دریای سیاه	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۸- بهره‌گیری از توان فنی، مالی و ظرفیت نهادهای تخصصی بین‌المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۹- توسعه همکاری درون منطقه‌ای با کشورهای حوزه خلیج فارس، دریای عمان و دریای کاسپین به منظور بهره‌برداری پایدار از منابع مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۱- جذب مشارکت سرمایه‌گذاری دانش‌بنیان و فناوری پیشرفته بین‌المللی در مناطق دریایی و ساحلی کشور، به‌ویژه جزایر و منطقه مکران	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۳- توسعه تجارت الکترونیک با تأکید بر فناوری‌های نوین و پیشرفته	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۳۱- مدیریت یکپارچه مبادی مرزی و تسهیل فرایندها و رویه‌های ترانزیتی به منظور آزادسازی تجارت	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۳۵- توسعه و نوسازی ناوگان هوایی کشور	همه استان‌ها
۴۲- تغییر رویکرد از زنجیره‌های تأمین سنتی به شبکه‌های هوشمند تأمین دیجیتال	همه استان‌ها
۴۳- ارتقاء صنعتی کشور با رویکرد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی	همه استان‌ها
۴۴- گسترش شبکه انتقال، ذخیره‌سازی، صادرات و واردات حامل‌های انرژی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، ایلام، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی
۴۵- متنوع نمودن بازارهای صادراتی گاز با اولویت صادرات به منطقه و استفاده از قراردادهای فصلی گاز با کشورهای همجوار	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان
۴۷- تقویت تعامل مؤثر و سازنده در حوزه دیپلماسی انرژی برای افزایش سهم ایران از تجارت جهانی (خرید، فروش، سوآپ و ترانزیت و ذخیره‌سازی) حامل‌های انرژی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل به‌علاوه استان تهران
۴۸- جذب سرمایه‌گذاری خصوصی داخلی و خارجی در تحقیق و توسعه و تجاری‌سازی ایده‌های نوآورانه	همه استان‌ها
۵۰- بسط اختیارات مناطق در سیاست‌گذاری فضای کسب‌وکار، رقابت‌پذیری در نوآوری منطقه‌ای و جذب سرمایه	همه استان‌ها
۵۱- توسعه فعالیت‌های اکتشاف، بهره‌برداری و توسعه میادین نفت و گاز با اولویت میادین مشترک در راستای افزایش قدرت اقتصادی و امنیتی و سیاسی	کرمانشاه، ایلام، خوزستان، بوشهر و هرمزگان
۵۲- افزایش ارزش افزوده در زنجیره صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در جهت کاهش خام‌فروشی	خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد، فارس، کرمانشاه و ایلام
۵۳- پیشسازی اقتصاد دانش‌بنیان و دریامحور	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵۵- کاهش خام‌فروشی مواد معدنی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت و صنایع معدنی از تولید ناخالص داخلی کشور	همه استان‌ها
۵۶- تشکیل و تکمیل زنجیره ارزش و توسعه صادرات تولیدات صنعتی و صنایع معدنی با اولویت محصولات با ارزش افزوده بالا	همه استان‌ها
۵۷- بهبود و توسعه خدمات پشتیبان تولید و ارزش‌آفرین از جمله در حوزه‌های واسطه‌گری مالی، بیمه‌ای، مشاوره، طراحی‌های ساخت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و تحقیق و توسعه علمی	همه استان‌ها
۵۸- برندسازی و تجاری‌سازی محصولات دارای مزیت و خلق مزیت در بستر اقتصاد خلاق	همه استان‌ها

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۶۰- توسعه محصولات دانش بنیان بر پایه مزیت های رقابتی و قابلیت های دانش و فناوری مناطق با استفاده از ظرفیت شبکه شهرهای همکار	همه استان ها
۶۳- بهبود کیفیت محصولات و خدمات متناسب با استانداردهای ملی و بین المللی	همه استان ها
۷۰- توسعه و تکامل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی با تأکید بر تقاضامحوری، ارزش افزایی و کاهش ضایعات	همه استان ها
۷۱- توسعه شبکه بازار محصولات کشاورزی از سطح محلی تا سطوح ملی و فراملی و گسترش بازارهای دیجیتال کشاورزی	همه استان ها
۷۴- توسعه فناوری های نوآورانه کشت و تولید انواع محصولات با استفاده از آب دریا	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۸۲- کاهش هدررفت در زنجیره تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای بین المللی	همه استان ها
۸۳- بازسازی و نوسازی واحدهای صنعتی، تأسیسات قدیمی و ناوگان حمل و نقل	همه استان ها
۸۴- بهینه سازی مصرف انرژی	همه استان ها
۸۵- تقویت و سازماندهی بازار رقابتی خدمات انرژی	همه استان ها
۸۶- افزایش مشارکت عمومی و خصوصی در شبکه انرژی محلی، منطقه ای و ملی	همه استان ها
۸۷- ظرفیت سازی برای گسترش کسب و کارهای دانش بنیان در حوزه خدمات انرژی	همه استان ها
۸۸- بهینه سازی سبد سوخت مصرفی کشور از طریق تعیین سهم هر یک از حامل های انرژی و افزایش سهم منابع انرژی کم کربن در سبد انرژی کشور	همه استان ها
۸۹- استانداردسازی مصرف انرژی تولیدات داخلی	همه استان ها
۹۰- حمایت از تحقیقات کاربردی و تأسیس و تقویت شرکت های دانش بنیان در زمینه کسب فناوری های مرتبط با بهینه سازی مصرف انرژی و کاهش شدت انرژی	همه استان ها
۹۵- بهره مندی از فرصت پنجره جمعیتی و ایجاد شرایط فعال سازی سرمایه های انسانی و علمی کشور	همه استان ها
۹۷- تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت های تعلیم و تربیت	همه استان ها
۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه	همه استان ها
۱۰۰- تقویت و توانمندسازی نظام ملی ارزیابی راهبردی محیط زیست (SEA)	همه استان ها
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۲۲- ارتقای بهره‌وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن	همه استان‌ها
۱۲۵- افزایش تراز مثبت آب مجازی در تجارت کالا	همه استان‌ها
۱۲۶- ایجاد تعادل بین سرمایه اقتصادی، سرمایه طبیعی (محیط‌زیست)، سرمایه اجتماعی و سرمایه انسانی	همه استان‌ها
۱۳۱- افزایش کارایی و کاهش تلفات آب در کلیه مراحل زنجیره استحصال تا مصرف	همه استان‌ها
۱۳۴- مدیریت مصرف آب کشور بر اساس آمار و ارقام مصوب آب قابل برنامه‌ریزی	همه استان‌ها
۱۳۷- ارتقاء بهره‌وری آب در بخش‌های مصرف‌کننده	همه استان‌ها
۱۳۸- کاربست رویکرد توسعه خوشه‌ای در شهرک‌ها، نواحی صنعتی و معدنی	همه استان‌ها
۱۳۹- شبکه‌سازی و ایجاد زنجیره فعالیت‌های تولیدی در پیوند با شبکه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تولید	همه استان‌ها
۱۴۰- استفاده حداکثری از ظرفیت موجود شهرک‌ها و نواحی صنعتی در گسترش فعالیت‌های صنعتی	همه استان‌ها
۱۴۱- تقویت زنجیره‌های فعالیتی مبتنی بر صنایع دریامحور در محور ساحلی شمال و جنوب (لجستیک و بازرگانی)	استان‌های ساحلی
۱۴۲- توسعه صنایع بازیافتی به منظور استفاده مجدد از پسماندهای صنعتی و شهری	همه استان‌ها
۱۴۳- توسعه صنایع کوچک و متوسط با تأکید بر استقرار در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۴۴- استقرار فعالیت‌های صنعتی و معدنی اولویت‌دار ملی مبتنی بر تخصص‌ها و مزیت‌های منطقه‌ای	همه استان‌ها
۱-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع پایین‌دستی از نفت و گاز مبتنی بر دانش‌پایه و فناوری‌های جدید با اولویت ساخت محصولات شیمیایی و پتروپالایشگاه‌ها، به‌ویژه در شبکه همکار جنوب غربی و پسرانه‌های جنوب	هرمزگان، بوشهر، خوزستان، ایلام، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری و سیستان و بلوچستان
۲-۱۴۴- ساخت محصولات دانش‌بنیان با ارزش افزوده بالا با اولویت ساخت مواد و محصولات دارویی، به‌ویژه در شبکه همکار شمال غربی، مرکزی، شمالی (نواحی غربی) و میانی (نواحی غربی) و شرقی	اصفهان، لرستان، مرکزی، البرز، قزوین، گیلان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی
۳-۱۴۴- ساخت محصولات مبتنی بر دانش و روش‌های نوین تولید و تکمیل‌کننده زنجیره ارزش با اولویت ساخت محصولات از مواد کانی غیرفلزی، به‌ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی، میانی (نواحی شرقی) و مرکزی (نواحی شرقی)	خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان، یزد، کرمان، لرستان، آذربایجان شرقی و زنجان

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۴۴-۴- ساخت محصولات در صنایع بالادستی، مبتنی بر دانش پایه و فناوری های جدید با اولویت ساخت فلزات اساسی و استخراج نفت و گاز، به ویژه در شبکه همکار پسرکانه های جنوب	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۱۴۴-۵- توسعه صنایع سبک مبتنی بر روش های نوین تولید با اولویت منسوجات، پوشاک و محصولات چرمی، به ویژه در شبکه همکار شمال، غرب و شمال غربی، شرق و شمال شرقی و میانی	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، یزد، اصفهان، گیلان، مازندران، گلستان، زنجان، آذربایجان شرقی، کردستان و کرمانشاه
۱۴۴-۶- ساخت ماشین آلات، تجهیزات با تکنولوژی متوسط و پیشرفته	همه استان ها
۱۴۴-۷- با اولویت ساخت تجهیزات برقی به ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و غربی	فارس، یزد، کرمان، لرستان، ایلام، کرمانشاه و زنجان
۱۴۴-۸- با اولویت ماشین آلات الکترونیکی، رایانه ای و نوری، به ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و شرقی	فارس، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، یزد، قم، مرکزی، تهران، البرز، سمنان، همدان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۱۴۴-۹- با اولویت ماشین آلات مکانیکی با کاربرد عام و خاص، به ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۱۴۴-۱۰- ساخت وسایل نقلیه با روش های تولید مبتنی بر آینده پژوهی صنعت، با اولویت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیمه تریلر، به ویژه در شبکه همکار میانی و تجهیزات حمل و نقل دریایی به خصوص در شبکه همکار شمالی و جنوبی	کرمان، یزد، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، مازندران، گیلان و گلستان
۱۴۴-۱۱- ساخت محصولات تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در قلمروهای تولید محصولات کشاورزی	همه استان ها
۱۴۵. تولید محصولات کشاورزی راهبردی در پهنه های مستعد توسعه با تأکید بر استفاده از فناوری های نوآورانه	همه استان ها
۱۴۵-۱- استان های فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی گلستان و زنجان با اولویت گندم و جو	فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، گلستان و زنجان
۱۴۵-۲- استان های آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، قزوین، کرمانشاه، گلستان و آذربایجان شرقی با اولویت دانه های روغنی	آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، کرمانشاه، گلستان و آذربایجان شرقی
۱۴۵-۳- استان های مازندران و گیلان با اولویت برنج	مازندران و گیلان
۱۴۵-۴- استان های اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، قزوین با اولویت ذرت دانه ای و علوفه ای	اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی و قزوین
۱۴۶- تجاری سازی و برندسازی محصولات کشاورزی ویژه (صادراتی و ارزش افزوده بالا) با تأکید بر:	همه استان ها
۱۴۶-۱- تولید خرما به ویژه در استان های کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان	کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان
۱۴۶-۲- تولید پسته، به ویژه در استان های کرمان و سمنان	کرمان و سمنان
۱۴۶-۳- تولید زیتون، به ویژه در استان های زنجان، گیلان و قزوین	زنجان، گیلان و قزوین

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۴۶-۴- زرشک و عناب به‌ویژه در استان‌های خراسان جنوبی و خراسان رضوی و خراسان شمالی	خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی
۱۴۶-۵- محصولات گرمسیری (موز، انبه، پاپایا، ...) در استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۱۴۶-۶- گیاهان دارویی و داروهای گیاهی کشور در مناطق مستعد	همه استان‌ها
۱۴۸- ساماندهی و توسعه زنجیره‌های ارزش و تأمین محصولات دام و طیور	همه استان‌ها
۱۴۹- ساماندهی و توسعه زنجیره ارزش و تأمین شیلات با اولویت استان‌های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی، به‌ویژه ظرفیت تحمل بار آلودگی رودخانه	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان
۱۵۱- برقراری انسجام در سازمان فضایی سرزمین با ایجاد شبکه چندسطحی، چندمرکزی و چندعملکردی	همه استان‌ها
۱۵۲- ایجاد تعادل فضایی در سرزمین با استقرار شهرها/ شهرمنطقه‌های سطح یک در پهنه‌های زیر:	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۱-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تبریز، کرمانشاه و اهواز در پهنه غربی کشور	آذربایجان شرقی، کرمانشاه و خوزستان
۲-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تهران-کرج، اصفهان (خمینی‌شهر، شاهین‌شهر، نجف‌آباد)، شیراز و کرمان در پهنه میانی و مرکزی کشور	تهران، البرز، اصفهان، فارس و کرمان
۳-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های زاهدان و مشهد در پهنه شرقی کشور	سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۴-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های رشت (بندر انزلی و لاهیجان)، ساری (آمل، قائم‌شهر، بابل و بهشهر) بندرعباس و چابهار در پهنه سواحل شمال و جنوب کشور	گیلان، مازندران، هرمزگان و سیستان و بلوچستان
۱۵۳- استقرار خدمات سطح یک در منطقه شهری و عدم تمرکز در کلانشهر	همه استان‌ها
۱۵۴- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرها/ شهرمنطقه‌های ارومیه، اردبیل، زنجان، سنندج، ایلام، خرم‌آباد، همدان، قزوین، گرگان، سمنان، اراک، قم، یزد، بجنورد، بیرجند، یاسوج، شهرکرد و بوشهر به سطح دو	آذربایجان غربی، اردبیل، کردستان، همدان، ایلام، لرستان، زنجان، قزوین، گلستان، سمنان، مرکزی، قم، یزد، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر
۱۵۵- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرهای زیر به عنوان شهرهای همکار در شبکه چندمرکزی، چندسطحی و چندعملکردی سرزمین	همه استان‌ها
- خوی، مرند، سلماس، ماکو، بوکان، میاندوآب، مهاباد، نقده، پیرانشهر، مراغه، بناب، پارس‌آباد، ابهر، مریوان، بانه، سقز، اسلام‌آباد غرب، سرپل ذهاب، بروجرد، دورود، ملایر، دزفول، اندیمشک، شوشتر، ایذه، مسجدسلیمان، بهبهان، بندر ماهشهر، بندر امام خمینی، آبادان، خرمشهر،	

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
تاکستان، نوشهر، چالوس، تنکابن، رامسر، گنبد کاووس، دامغان، شاهرود، ساوه، کاشان، شهرضا، میبد، اردکان، شیروان، قوچان، اسفراین، نیشابور، سبزوار، تربت جام، تربت حیدریه، کاشمر، نهبندان، قائن، فردوس، طبس، زابل، ایرانشهر، سراوان، خاش، میناب، بندر جاسک، زرآباد، بندر لنگه، جیرفت، بم، سیرجان، رفسنجان، کازرون، جهرم، فسا، لار، دوگنبدان، دهدشت، بیجار، نائین، اردستان، جندق، خارک، برازجان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر کنگان، بندر دیر، عسلویه، کیش، قشم و هرمز	
۱۵۶- تمرکززدایی و پالایش عملکردی منطقه کلانشهری تهران با حفظ و توسعه کارکرد پایتختی	تهران و البرز
۱۵۹- تقویت نقش چند عملکردی شهرهای میانی	همه استان‌ها
۱۶۰- هدایت جریان‌های مهاجرتی به سمت شهرهای میانی	همه استان‌ها
۱۶۱- سطح‌بندی مراکز آموزشی، بهداشتی، علمی و فناوری متناسب با سطح‌بندی خدماتی نظام سکونتگاهی	همه استان‌ها
۱۶۴- کاربست رویکرد شهر هوشمند و خلاق به‌ویژه در شهرهای سطح یک با به‌کارگیری فناوری‌های نوآوری نظیر اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، پهپادها، ربات‌ها، مواد هوشمند، سنسورهای پیشرفته، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده، چاپ سه‌بعدی و ...	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۱۶۷- تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، توسعه زنجیره ارزش و برندسازی محصولات تولیدی و صنایع دستی جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۶۸- توسعه بوم‌گردی، طبیعت‌درمانی و گردشگری جامعه‌محور، مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی منحصر به فرد مناطق و جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۶۹- ارزش‌افزایی اقتصادی منابع موجود در مناطق دورافتاده، صعب‌العبور، حاشیه‌ای و مرزی	همه استان‌ها
۱۷۲- ارتقاء شاخص‌های رفاه و کیفیت زندگی جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۷۴- تقویت پیوند روستاها با شهرهای کوچک و میانی	همه استان‌ها
۱۷۶- تقویت مکان‌های مرکزی روستایی با تأکید بر نیمه جنوبی و شرقی کشور	اصفهان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، خوزستان، فارس، بوشهر، یزد، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، خراسان جنوبی و خراسان شمالی
۱۷۷- تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی روستاها و تعریف نقش و عملکرد خاص برای روستاهای دارای مزیت نسبی و رقابتی	همه استان‌ها
۱۸۱- ظرفیت‌سازی و تسهیل فرایند جذب گردشگران خارجی	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۸۶- احیاء هنرهای رو به فراموشی و تقویت تولید و بازرگانی صنایع دستی	همه استان‌ها
۱۹۴- افزایش کیفیت و سرعت خدمات پهن باند برای ساکنان و فعالان اقتصادی همه مناطق	همه استان‌ها
۱۹۶- توسعه کاربرد هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، محاسبات کوانتومی و شبکه ابری برای ارتباطات داده‌ای پرسرعت و کاربردهای آن در پهنه کشور	همه استان‌ها
۱۹۸- توسعه شبکه حمل‌ونقل با رویکرد حمل‌ونقل یکپارچه با اولویت اتصال شهرهای سطح یک	همه استان‌ها
۲۰۲- هوشمندسازی شبکه لجستیک با تأکید بر دیجیتال شدن فرایندها، زنجیره تأمین هوشمند، به‌کارگیری فناوری‌های نوآورانه (اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، ربات‌ها، پهپادها، چاپ سه‌بعدی، پیشران‌های الکتریکی، ناوگان خودران، ...) و تجارت الکترونیک	همه استان‌ها
۲۰۷- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی فرودگاه‌ها و بنادر در جزایر با اولویت کیش، قشم و ابوموسی	هرمزگان
۲۰۹- تعریف نقش خاص برای جزایر راهبردی در مجموعه نظام فعالیتی جزایر (توسعه فعالیت‌های دریامحور مانند شیلات، انرژی‌های نو، گردشگری، تجارت، ترانزیت، خدمات بندری، سوخت‌رسانی، ساخت و تعمیرات کشتی)	بوشهر، هرمزگان
۲۱۴- هدایت هدفمند جریان‌های مهاجرتی به سمت مناطق مستعد کم تراکم	همه استان‌ها
۲۱۷- نگهداشت و افزایش جمعیت در شهرهای کوچک و روستاهای مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۲۹- فراهم نمودن دسترسی عادلانه به زیرساخت و خدمات، به‌ویژه آموزشی، بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب در سراسر کشور به‌خصوص مناطق مرزی و کمتر برخوردار	همه استان‌ها
۲۳۱- اتخاذ و اجرای اصول حکمروایی خوب مانند (فسادستیزی، پاسخگویی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، برابری و همه‌شمولی، حاکمیت قانون، مشارکت، اجماع‌گرایی) توسط نهادها و سازمان‌های دولتی و حاکمیتی	همه استان‌ها
۲۳۲- ارتقاء امید به زندگی، تأمین سلامت، تغذیه سالم جمعیت و دسترسی به مسکن مناسب برای ساکنان همه مناطق کشور	همه استان‌ها

۱-۲- سیاست کلی ابلاغی دوم

سیاست کلی ابلاغی دوم عبارت است از: «ایجاد ثبات در سطح عمومی قیمت ها و نرخ ارز و تکریمی کردن تورم طی پنج سال و جهت دهی به نقدینگی و اعتبارات بانکی به سمت فعالیت های مولد و جذابیت زدایی از فعالیت های غیرمولد».

جدول (۲)، بیانگر سیاست های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی دوم و استان های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲: سیاست ها و استان های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۶۶- ساماندهی اقتصاد غیررسمی در مناطق مرزی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۷۸- حمایت هدفمند از تولید نهاده ها و عوامل تولید کشاورزی متناسب با ظرفیت ها و قابلیت های سرزمین	همه استان ها
۱۴۳- توسعه صنایع کوچک و متوسط با تأکید بر استقرار در مناطق مرزی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۴۴- استقرار فعالیت های صنعتی و معدنی اولویت دار ملی مبتنی بر تخصص ها و مزیت های منطقه ای	همه استان ها
۱-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع پایین دستی از نفت و گاز مبتنی بر دانش پایه و فناوری های جدید با اولویت ساخت محصولات شیمیایی و پتروپالایشگاه ها، به ویژه در شبکه همکار جنوب غربی و پسرکانه های جنوب	هرمزگان، بوشهر، خوزستان، ایلام، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری و سیستان و بلوچستان
۲-۱۴۴- ساخت محصولات دانش بنیان و با ارزش افزوده بالا با اولویت ساخت مواد و محصولات دارویی، به ویژه در شبکه همکار شمال غربی، مرکزی، شمالی (نواحی غربی) و میانی (نواحی غربی) و شرقی	اصفهان، لرستان، مرکزی، البرز، قزوین، گیلان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی
۳-۱۴۴- ساخت محصولات مبتنی بر دانش و روش های نوین تولید و تکمیل کننده زنجیره ارزش با اولویت ساخت محصولات از مواد کانی غیرفلزی؛ به ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی، میانی (نواحی شرقی)، مرکزی (نواحی شرقی)	خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان، یزد، کرمان، لرستان، آذربایجان شرقی و زنجان
۴-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع بالادستی، مبتنی بر دانش پایه و فناوری های جدید با اولویت ساخت فلزات اساسی و استخراج نفت و گاز به ویژه در شبکه همکار پسرکانه های جنوب	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵-۱۴۴- توسعه صنایع سبک مبتنی بر روش های نوین تولید با اولویت منسوجات، پوشاک و محصولات چرمی، به ویژه در شبکه همکار شمال، غرب و شمال غربی، شرق و شمال شرقی و میانی	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، یزد، اصفهان، گیلان، مازندران، گلستان، زنجان، آذربایجان شرقی، کردستان و کرمانشاه
۶-۱۴۴- ساخت ماشین آلات، تجهیزات با تکنولوژی متوسط و پیشرفته	همه استان ها
۷-۱۴۴- با اولویت ساخت تجهیزات برقی، به ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و غربی	فارس، یزد، کرمان، لرستان، ایلام، کرمانشاه و زنجان

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۴۴-۸- با اولویت ماشین‌آلات الکترونیکی، رایانه‌ای و نوری، به‌ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و شرقی	فارس، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، یزد، قم، مرکزی، تهران، البرز، سمنان، همدان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۱۴۴-۹- با اولویت ماشین‌آلات مکانیکی با کاربرد عام و خاص، به‌ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۱۴۴-۱۰- ساخت وسایل نقلیه با روش‌های تولید مبتنی بر آینده‌پژوهی صنعت، با اولویت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیمه‌تریلر، به‌ویژه در شبکه همکار میانی و تجهیزات حمل و نقل دریایی به‌خصوص در شبکه همکار شمالی و جنوبی	کرمان، یزد، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، مازندران، گیلان و گلستان
۱۴۴-۱۱- ساخت محصولات تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در قلمروهای تولید محصولات کشاورزی	همه استان‌ها
۱۵۹- تقویت نقش چندعملکردی شهرهای میانی	همه استان‌ها
۱۶۰- هدایت جریان‌های مهاجرتی به سمت شهرهای میانی	همه استان‌ها
۱۷۳- ساماندهی و تقویت منظومه‌های روستایی و ایجاد مناطق روستا-شهری همکار و هم‌پیوند	همه استان‌ها
۱۹۹- تکمیل، تقویت و تجهیز محورهای ارتباط‌دهنده نظام سکونتگاهی و مراکز اصلی فعالیت نیمه شرقی کشور به محورهای اصلی منطبق بر گذرراه‌های بین‌المللی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، فارس، بوشهر و سمنان
۱۹۹-۱- گذرراه ارتباطی سواحل مکران از چابهار تا بندرعباس	سیستان و بلوچستان، هرمزگان
۱۹۹-۲- گذرراه‌های ارتباط‌دهنده سکونتگاه‌های پسرکرانه سواحل مکران از جاسک تا کرمان و از مرز کوهک تا جیرفت	سیستان و بلوچستان، هرمزگان
۱۹۹-۳- گذرراه‌های بندرعباس- شیراز/ شیراز- عسلویه/ بجنورد- سبزوار- بجنستان	هرمزگان، فارس، خراسان جنوبی و خراسان رضوی
۱۹۹-۴- گذرراه‌های کویری کرمان- بیرجند / کرمان- مشهد/ بیرجند- سمنان	کرمان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و سمنان
۲۰۰- تکمیل، تقویت و تجهیز محورهای ارتباط‌دهنده نظام سکونتگاهی و مراکز اصلی فعالیت نیمه غربی کشور به محورهای اصلی منطبق بر گذرراه‌های بین‌المللی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، فارس، بوشهر و سمنان
۲۰۵- ارائه مشوق‌ها و تسهیل جذب سرمایه‌گذاری‌های ملی و بین‌المللی در استقرار فعالیت‌های جدید، به‌ویژه در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۱۸- هدایت جریان سرمایه ناشی از مبادلات مرزی برای ایجاد زیرساخت‌ها و تقویت تولیدات محلی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

۱-۳- سیاست کلی ابلاغی سوم

سیاست کلی ابلاغی سوم عبارت است از:

«اصلاح ساختار بودجه دولت از طریق

- احصاء و شفاف‌سازی بدهی‌ها و تعهدات عمومی دولت و مدیریت و تأدیه بدهی‌ها.
  - واقعی کردن منابع و مدیریت مصارف دولت و اجتناب از کسر بودجه.
  - تعیین تکلیف طرح‌های عمرانی نیمه‌تمام با واگذاری از طریق مشارکت دادن بخش‌های خصوصی و عمومی غیردولتی در طرح‌های عمرانی انتفاعی.
  - شفاف‌سازی و ضابطه‌مند نمودن درآمدها و هزینه‌های شرکت نفت و سایر شرکت‌های دولتی در بودجه».
- جدول (۳)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی سوم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۳: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۳

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۳۳- هم‌افزایی کلیه دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در حوزه ترانزیت و تسهیل مشارکت عمومی- خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی	همه استان‌ها
۱۰۱- ارزش‌گذاری خدمات اکوسیستمی و لحاظ کردن آن در ارزیابی اقتصادی طرح‌ها و حساب‌های ملی	همه استان‌ها
۱۰۲- استفاده از ابزارهای اقتصادی در مدیریت و کنترل خسارت‌های محیط زیستی از جمله ایجاد و توسعه بازار کربن	همه استان‌ها
۲۰۴- تخصیص سهم درآمدی حاصله از استقرار فعالیت‌ها در جزایر و سواحل به توسعه این مناطق	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان

۱-۴- سیاست کلی ابلاغی چهارم

سیاست کلی ابلاغی چهارم عبارت است از: «ایجاد تحول در نظام مالیاتی با رویکرد تبدیل مالیات به منبع اصلی تأمین بودجه جاری دولت، ایجاد پایه‌های مالیاتی جدید، جلوگیری از فرار مالیاتی و تقویت نقش هدایت و تنظیم‌گری مالیات در اقتصاد با تأکید بر رونق تولید و عدالت مالیاتی».

جدول (۴)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی چهارم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۴: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۴

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۰۱- ارزش‌گذاری خدمات اکوسیستمی و لحاظ کردن آن در ارزیابی اقتصادی طرح‌ها و حساب‌های ملی	همه استان‌ها
۱۰۲- استفاده از ابزارهای اقتصادی در مدیریت و کنترل خسارت‌های محیط زیستی از جمله ایجاد و توسعه بازار کربن	همه استان‌ها
۱۱۳- بهره‌گیری مؤثر از فرصت‌ها و مشوق‌های بین‌المللی در حرکت به سوی اقتصاد کم‌کربن و تسهیل انتقال و توسعه فناوری‌ها و نوآوری‌های مرتبط	همه استان‌ها
۱۲۰- ارائه مشوق‌های لازم برای سرمایه‌گذاری و به‌کارگیری فناوری‌های نوین در طرح‌های نمک‌زدایی مقرون به‌صرفه از آب دریا برای تأمین آب صنعت (بر اساس الگوی مطلوب استقرار فعالیت‌ها) مناطق واقع در پسرکرانه سواحل جنوبی کشور، فلات مرکزی، نوار شرقی کشور و جزایر و آب شرب مناطق واقع در پسرکرانه سواحل با در نظرگیری ملاحظات محیط زیستی و پدافند غیرعامل	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، اصفهان، یزد، کرمان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، خراسان رضوی، فارس، بوشهر، چهارمحال بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان
۲۰۵- ارائه مشوق‌ها و تسهیل جذب سرمایه‌گذاری‌های ملی و بین‌المللی در استقرار فعالیت‌های جدید، به‌ویژه در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

۱-۵- سیاست کلی ابلاغی پنجم

سیاست کلی ابلاغی پنجم عبارت است از: «استقرار نظام جامع تأمین اجتماعی مشتمل بر حوزه‌های امدادی، حمایتی و بیمه‌ای در سطوح پایه، مازاد و مکمل به منظور ارائه عادلانه خدمات».

جدول (۵)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی پنجم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۵: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۵

سیاست‌ها	استان‌های مشمول (مواضع)
۶۶- ساماندهی اقتصاد غیررسمی در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۴۱- ساماندهی، توانمندسازی و ممانعت از گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی، به‌ویژه پیرامون کلان‌شهرها	همه استان‌ها

۱-۶- سیاست کلی ابلاغی ششم

سیاست کلی ابلاغی ششم عبارت است از: «تأمین امنیت غذایی و تولید حداقل ۹۰ درصد کالاهای اساسی و ارقام غذایی در داخل، همراه با حفظ و ارتقاء ذخایر ژنتیکی و منابع آبی و افزایش سطح سلامت و ایمنی مواد غذایی. اصلاح الگوی کشت با توجه به مزیت‌های منطقه‌ای و منابع آبی و با اولویت‌بخشی به تولید کالاهای راهبردی کشاورزی».

جدول (۶)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی ششم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۶: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۶

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۵۹- تطبیق برنامه‌های توسعه صنعتی (صنایع کشاورزی و صنایع مرتبط) با مزیت‌ها و ظرفیت‌های تولیدی محصولات کشاورزی در هر منطقه مبتنی بر توان اکولوژیک و آب قابل برنامه‌ریزی	همه استان‌ها
۶۷- استقرار حکمروایی مناسب بخش کشاورزی با تمرکز دولت بر سیاست‌گذاری و تسهیلتی	همه استان‌ها
۶۹- ایجاد سازوکار مشارکت نظام‌مند کشاورزان و تشکل‌های ذی‌ربط در فرایند برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری بخش کشاورزی	همه استان‌ها
۷۰- توسعه و تکامل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی با تأکید بر تقاضامحوری، ارزش‌افزایی و کاهش ضایعات	همه استان‌ها
۷۳- توسعه مشارکت عمومی- خصوصی، توسعه کشاورزی قراردادی، ایجاد چتر پوشش و واحدهای پشتیبان تولید	همه استان‌ها
۷۴- توسعه فناوری‌های نوآورانه کشت و تولید انواع محصولات با استفاده از آب دریا	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۷۵- ممنوعیت تغییر کاربری اراضی مستعد کشاورزی	همه استان‌ها
۷۶- استقرار کشاورزی حفاظتی، دقیق، هوشمند و سازگار به تغییرات اقلیمی و تأمین‌کننده امنیت غذایی	همه استان‌ها
۷۷- استقرار الگوی بهینه کشت منطقه‌ای مبتنی بر توان اکولوژیک حوضه‌های آبخیز با در نظر گرفتن آب قابل برنامه‌ریزی مصوب و اولویت تولید محصولات راهبردی با مشارکت کشاورزان	همه استان‌ها
۷۸- حمایت هدفمند از تولید نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی متناسب با ظرفیت‌ها و قابلیت‌های سرزمین	همه استان‌ها
۷۹- الزام به تولید محصولات کشاورزی سالم و افزایش تولید محصولات غیرتراریخته و ارگانیک	همه استان‌ها

استان‌های مشمول (مواضع)	سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین
همه استان‌ها	۸۰- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای و محیط‌های کنترل شده مانند (هواکشت و آب کشت)
همه استان‌ها	۸۱- حفاظت و تقویت حاصلخیزی خاک و جلوگیری از تخریب آن در عرصه‌های کشاورزی
همه استان‌ها	۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه
همه استان‌ها	۱۰۴- تدوین و اجرای برنامه سازگاری با تغییر اقلیم در حوزه‌های مختلف از جمله آب، کشاورزی و امنیت غذایی، بهداشت و درمان، گردشگری، سواحل، اکوسیستم‌های طبیعی و ...
همه استان‌ها	۱۰۵- حفاظت، بازسازی و احیاء قلمروهای منحصر به فرد و ارزشمند طبیعی، به‌ویژه ذخیره‌گاه‌های زیستی، تالاب‌های بین‌المللی، پارک‌های ملی و مناطق حفاظت شده
همه استان‌ها	۱۰۵-۱- احیاء و حفاظت جنگل‌های طبیعی کشور (هیرکانی، ارسباران، زاگرس، ایران و تورانی و مانگرو)
استان‌های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان	۱۰۵-۲- حفاظت و احیاء اکوسیستم‌های دریایی و ساحلی
گیلان، کرمان، خوزستان، مرکزی، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، قم، سیستان و بلوچستان، اصفهان و فارس	۱۰۵-۳- حفاظت و تأمین نیاز محیط زیستی تالاب‌ها و رودخانه‌ها و پیکره‌های آبی به‌ویژه دریاچه ارومیه، جازموریان، انزلی، شادگان، هورالعظیم، هامون، گاوخونی، حوض سلطان، دریاچه نمک قم، میقان، بختگان، طشک و دریاچه ارومیه و ...
گلستان، گیلان، مازندران، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، کردستان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل و آذربایجان شرقی	۱۰۵-۴- ساماندهی تأمین چوب صنایع از طریق کشت فراسرزمینی و تغییر الگوی کشت اراضی کم بازده زراعی آبی به زراعت چوب، به‌ویژه در استان‌های گلستان، گیلان و مازندران، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، کردستان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل و آذربایجان شرقی
همه استان‌ها	۱۰۵-۵- استقرار نظام بهره‌برداری پایدار از مراتع منکی بر اصول دانش بومی و مدیریت محلی تلفیق یافته
همه استان‌ها	۱۰۶-۱- مدیریت یکپارچه کانون‌های بحرانی محیط زیستی
کرمان، سیستان و بلوچستان، خوزستان، خراسان جنوبی، هرمزگان، اصفهان، خراسان رضوی، بوشهر، سمنان، یزد و فارس	۱۰۶-۱- مقابله با بیابان‌زایی و تثبیت کانون‌های گرد و غبار، به‌ویژه در استان‌های کرمان، سیستان و بلوچستان، خوزستان، خراسان جنوبی، هرمزگان، اصفهان، خراسان رضوی، بوشهر، سمنان، یزد و فارس
همه استان‌ها	۱۰۶-۲- استقرار و ارتقاء مدیریت هوشمند سیل در حوضه‌های آبخیز و مناطق آسیب‌پذیر شهری و روستایی
گلستان، گیلان، مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، ایلام، لرستان	۱۰۶-۳- مدیریت مناطق تحت تأثیر زمین‌لغزش، به‌ویژه در استان‌های گلستان، گیلان، مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، ایلام و لرستان
همه استان‌ها	۱۰۶-۴- مدیریت مناطق تحت تأثیر فرونشست
همه استان‌ها	۱۰۷- مدیریت جامع و یکپارچه حوضه‌های آبخیز برای بهره‌برداری بهینه از منابع پایه (آب، خاک و پوشش گیاهی)

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۰۸- بازنگری ضوابط و معیارهای تغییر کاربری اراضی متناسب با ویژگی های بوم شناختی هر قلمرو	همه استان ها
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان ها
۱۱۴- توانمندسازی جوامع محلی و اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و ذخایر و تنوع ژنتیکی گیاهی و جانوری	همه استان ها
۱۱۸- پایش و حفاظت از خاک و جلوگیری از فرسایش، شور شدن، آلودگی و تخریب آن	همه استان ها
۱۱۹- بهره برداری پایدار از منابع آب سبز و منابع آب نامتعارف مانند نمک زدایی آب دریا و آب خاکستری	همه استان ها
۱۲۲- ارتقای بهره وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن	همه استان ها
۱۲۷- اصلاح ساختار و مدیریت به هم پیوسته و توأمان عرضه و تقاضای آب مبتنی بر مقیاس حوضه های آبریز درجه دو	همه استان ها
۱۲۸- مدیریت تقاضای آب با بازتوزیع قدرت متعادل بین بخش های دولتی، خصوصی و سازمان های مردم نهاد	همه استان ها
۱۲۹- ایجاد و استقرار نظام های مطلوب جهت بهره برداری و تقویت جنبه های حفاظت کمی و کیفی منابع آب با تأکید بر مدیریت تقاضا	همه استان ها
۱۳۰- تحویل حجمی آب به بخش کشاورزی با تأکید بر استقرار سیستم اندازه گیری و برخط کردن آمار و اطلاعات منابع و مصارف آب با اولویت شبکه های آبیاری زهکشی و چاه ها	همه استان ها
۱۳۱- افزایش کارایی و کاهش تلفات آب در کلیه مراحل زنجیره استحصال تا مصرف	همه استان ها
۱۳۲- بهره برداری از منابع آب کشور در هریک از حوضه های آبریز در جهت تعادل بخشی و کاهش میزان استحصال از آب های زیرزمینی با بیان منفی تا سقف آب قابل برنامه ریزی	همه استان ها
۱۳۳- استفاده از ساز و کارهای قانونی، نهادی و ساختاری برای هماهنگی و سیاست گذاری به منظور وفاق ملی جهت بهره برداری بهینه از منابع آب در چهار سطح منطقه ای، ملی، حوضه ای و استانی (محلی) در بخش های مختلف مصرف	همه استان ها
۱۳۴- مدیریت مصرف آب کشور بر اساس آمار و ارقام مصوب آب قابل برنامه ریزی	همه استان ها
۱۳۶- ظرفیت سازی، ارتقاء فرهنگ عمومی، مشارکت های فراگیر مردمی و توانمندسازی ذینفعان و ذی دخلان جهت اصلاح الگوی مصرف و حفاظت از منابع آب	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۴۵- تولید محصولات کشاورزی راهبردی در پهنه‌های مستعد توسعه با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوآورانه	همه استان‌ها
۱-۱۴۵- استان‌های فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی گلستان و زنجان	فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی گلستان و زنجان
۲-۱۴۵- استان‌های آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، کرمانشاه، گلستان، آذربایجان شرقی با اولویت دانه‌های روغنی	آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، کرمانشاه، گلستان و آذربایجان شرقی
۳-۱۴۵- استان‌های مازندران و گیلان با اولویت برنج	مازندران و گیلان
۴-۱۴۵- استان‌های اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، قزوین با اولویت ذرت دانه‌ای و علوفه‌ای	اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی و قزوین
۱۴۶- تجاری‌سازی و برندسازی محصولات کشاورزی ویژه (صادراتی و ارزش افزوده بالا) با تأکید بر:	همه استان‌ها
۱-۱۴۶- تولید خرما به‌ویژه در استان‌های کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان	کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان
۲-۱۴۶- تولید پسته، به‌ویژه در استان‌های کرمان و سمنان	کرمان، سمنان
۳-۱۴۶- تولید زیتون، به‌ویژه در استان‌های زنجان، گیلان و قزوین	زنجان، گیلان و قزوین
۴-۱۴۶- زعفران، زرشک و عناب، به‌ویژه در استان‌های خراسان جنوبی و خراسان رضوی و خراسان شمالی	خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی
۵-۱۴۶- محصولات گرمسیری (موز، انبه، پاپایا، ...) در استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۶-۱۴۶- گیاهان دارویی و داروهای گیاهی کشور در مناطق مستعد	همه استان‌ها
۱۴۷- تولید و توسعه اندام‌های تکثیری مانند بذر، نهال و مواد ژنتیکی دامی، گیاهی و شیلاتی در زنجیره ارزش	همه استان‌ها
۱۴۸- ساماندهی و توسعه زنجیره‌های ارزش و تأمین محصولات دام و طیور	همه استان‌ها
۱-۱۴۸- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش گوشت قرمز در مناطق مستعد با اولویت استان‌های خراسان رضوی، فارس، آذربایجان شرقی، مازندران، آذربایجان غربی، اصفهان، لرستان، خوزستان، تهران، قزوین، یزد، همدان، گلستان، قم، سیستان و بلوچستان، خراسان شمالی، ایلام، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و اردبیل	خراسان رضوی، فارس، آذربایجان شرقی، مازندران، آذربایجان غربی، اصفهان، لرستان، خوزستان، تهران، قزوین، یزد، همدان، گلستان، قم، سیستان و بلوچستان، خراسان شمالی، ایلام، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و اردبیل

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۴۸-۲- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش شیر در مناطق مستعد با اولویت استان‌های اصفهان، تهران، خراسان رضوی، فارس، قزوین، آذربایجان شرقی، مازندران، چهارمحال و بختیاری، اردبیل، مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، کرمان، سیستان و بلوچستان	اصفهان، تهران، خراسان رضوی، فارس، قزوین، آذربایجان شرقی، مازندران، چهارمحال و بختیاری، اردبیل، مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، کرمان، سیستان و بلوچستان
۱۴۸-۳- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش طیور در مناطق مستعد با اولویت استان‌های مازندران، گلستان، گیلان، اصفهان، خراسان رضوی، فارس، خوزستان، قم، خوزستان، قم، آذربایجان شرقی، بوشهر، همدان، یزد، قزوین، اردبیل، ایلام، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و کرمان	مازندران، گلستان، گیلان، اصفهان، خراسان رضوی، فارس، خوزستان، قم، آذربایجان شرقی، بوشهر، همدان، یزد، قزوین، اردبیل، ایلام، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و کرمان
۱۴۸-۴- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش تخم پرندگان در مناطق مستعد با اولویت استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، آذربایجان شرقی و البرز	تهران، خراسان رضوی، اصفهان، آذربایجان شرقی و البرز
۱۴۸-۵- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش عسل در مناطق مستعد با اولویت استان‌های آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، فارس، اردبیل، گیلان، قم، کردستان، کرمانشاه و لرستان	آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، فارس، اردبیل، گیلان، قم، کردستان، کرمانشاه و لرستان
۱۴۸-۶- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش نوغانداری در مناطق مستعد با اولویت استان‌های گیلان، مازندران، گلستان، خراسان شمالی و اصفهان	گیلان، مازندران، گلستان، خراسان شمالی و اصفهان
۱۴۸-۷- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش شتر در مناطق کویری با اولویت استان‌های اصفهان، سمنان، سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و اردبیل	اصفهان، سمنان، سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و اردبیل
۱۴۹- ساماندهی و توسعه زنجیره ارزش و تأمین شیلات با اولویت استان‌های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی، به‌ویژه ظرفیت تحمل بار آلودگی رودخانه	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان، لرستان
۱۵۰- ایجاد زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی فراملی و گسترش کشت‌های فراسرزمینی با تأکید بر تولید محصولات غیرتراریخته و آب‌بر	همه استان‌ها
۱۶۶- تقویت نقش چندکارکردی مناطق عشایری و نظام مشارکت تشکل‌های عشایری در امنیت ملی، امنیت غذایی و پایداری محیط زیستی	همه استان‌ها
۱۷۰- حفظ تنوع زیستی و ذخایر ژنتیکی دامی و گیاهی مناطق عشایری	همه استان‌ها
۱۷۳- ساماندهی و تقویت منظومه‌های روستایی و ایجاد مناطق روستا-شهری همکار و هم‌پیوند	همه استان‌ها
۱۷۷- تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی روستاها و تعریف نقش و عملکرد خاص برای روستاهای دارای مزیت نسبی و رقابتی	همه استان‌ها
۱۸۳- بهره‌گیری از رویکرد برندسازی مکانی و معرفی آوازه قلمروهای خاص میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور از جمله میراث مرتبط با کشاورزی و دانش بهره‌گیری از آب مانند (قنات، کاریز، آب انبار، پل‌ها و سدهای تاریخی)، انرژی‌های پاک (آسباد، آسیاب و دستکند)، دانش سنتی تولید (دریانوردی، لنج‌سازی، ابریشم‌کشی و ...) و گونه‌های منحصر به فرد جنگل، بیابان و موزه‌های ملی و منطقه‌ای	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۰۹- تعریف نقش خاص برای جزایر راهبردی در مجموعه نظام فعالیتی جزایر (توسعه فعالیت‌های دریامحور مانند شیلات، انرژی‌های نو، گردشگری، تجارت، ترانزیت، خدمات بندری، سوخت‌رسانی، ساخت و تعمیرات کشتی)	بوشهر، هرمزگان
۲۴۵- تقویت و بسترسازی امنیت همه‌جانبه (غذایی، آب، محیط‌زیست، اجتماعی، اقتصادی و...) با حفظ پایداری و تاب‌آوری سرزمین	همه استان‌ها

۱-۷- سیاست کلی ابلاغی هفتم

سیاست کلی ابلاغی هفتم عبارت است از: «استقرار نظام مدیریت یکپارچه منابع آب کشور و افزایش بهره‌وری حدود پنج درصدی آب کشاورزی. کنترل و مدیریت آب‌های سطحی و افزایش منابع زیرزمینی آب از طریق آبخیزداری و آبخوان‌داری. برنامه‌ریزی برای دستیابی به سایر آب‌ها و بازچرخانی آب‌های صنعتی و پساب».

جدول (۷)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی هفتم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۷: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۷

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۶- فعال‌سازی دیپلماسی آب در حوضه‌های مشترک آبریز مرزی با اولویت حوضه‌های مشترک مرزهای شرق و شمال غرب	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۵۹- تطبیق برنامه‌های توسعه صنعتی (صنایع کشاورزی و صنایع مرتبط) با مزیت‌ها و ظرفیت‌های تولیدی محصولات کشاورزی در هر منطقه مبتنی بر توان اکولوژیک و آب قابل برنامه‌ریزی	همه استان‌ها
۶۷- استقرار حکمروایی مناسب بخش کشاورزی با تمرکز دولت بر سیاست‌گذاری و تسهیلگری	همه استان‌ها
۶۹- ایجاد سازوکار مشارکت نظام‌مند کشاورزان و تشکل‌های ذی‌ربط در فرایند برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری بخش کشاورزی	همه استان‌ها
۷۰- توسعه و تکامل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی با تأکید بر تقاضامحوری، ارزش‌افزایی و کاهش ضایعات	همه استان‌ها
۷۶- استقرار کشاورزی حفاظتی، دقیق، هوشمند و سازگار به تغییرات اقلیمی و تأمین‌کننده امنیت غذایی	همه استان‌ها
۷۷- استقرار الگوی بهینه کشت منطقه‌ای مبتنی بر توان اکولوژیک حوضه‌های آبخیز با در نظر گرفتن آب قابل برنامه‌ریزی مصوب و اولویت تولید محصولات راهبردی با مشارکت کشاورزان	همه استان‌ها
۸۰- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای و محیط‌های کنترل شده مانند (هواکشت و آب کشت)	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۸۱- حفاظت و تقویت حاصلخیزی خاک و جلوگیری از تخریب آن در عرصه های کشاورزی	همه استان ها
۱۰۴- تدوین و اجرای برنامه سازگاری با تغییر اقلیم در حوزه های مختلف از جمله آب، کشاورزی و امنیت غذایی، بهداشت و درمان، گردشگری، سواحل، اکوسیستم های طبیعی و ...	همه استان ها
۱۰۵- حفاظت، بازسازی و احیاء قلمروهای منحصر به فرد و ارزشمند طبیعی، به ویژه ذخیره گاه های زیستی، تالاب های بین المللی، پارک های ملی و مناطق حفاظت شده	همه استان ها
۱۰۵-۱- احیاء و حفاظت جنگل های طبیعی کشور (هیرکانی، ارسباران، زاگرس، ایران و تورانی و مانگرو)	همه استان ها
۱۰۵-۲- حفاظت و احیاء اکوسیستم های دریایی و ساحلی	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۱۰۵-۳- حفاظت و تأمین نیاز محیط زیستی تالاب ها و رودخانه ها و پیکره های آبی، به ویژه دریاچه ارومیه، جازموریان، انزلی، شادگان، هورالعظیم، هامون، گاوخونی، حوض سلطان، دریاچه نمک قم، میقان، بختگان، طشک و دریاچه ارومیه و ...	گیلان، کرمان، خوزستان، مرکزی، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، قم، سیستان و بلوچستان، اصفهان و فارس
۱۰۵-۴- ساماندهی تأمین چوب صنایع از طریق کشت فراسرزمینی و تغییر الگوی کشت اراضی کم بازده زراعی آبی به زراعت چوب، به ویژه در استان های گلستان، گیلان و مازندران، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، کردستان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل و آذربایجان شرقی	گلستان، گیلان، مازندران، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، کردستان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل و آذربایجان شرقی
۱۰۵-۵- استقرار نظام بهره برداری پایدار از مراتع متکی بر اصول دانش بومی و مدیریت محلی تلفیق یافته	همه استان ها
۱۰۶- مدیریت یکپارچه کانون های بحرانی محیط زیستی	همه استان ها
۱۰۶-۱- مقابله با بیابان زایی و تثبیت کانون های گرد و غبار، به ویژه در استان های کرمان، سیستان و بلوچستان، خوزستان، خراسان جنوبی، هرمزگان، اصفهان، خراسان رضوی، بوشهر، سمنان، یزد و فارس	کرمان، سیستان و بلوچستان، خوزستان، خراسان جنوبی، هرمزگان، اصفهان، خراسان رضوی، بوشهر، سمنان، یزد و فارس
۱۰۶-۲- استقرار و ارتقاء مدیریت هوشمند سیل در حوضه های آبخیز و مناطق آسیب پذیر شهری و روستایی	همه استان ها
۱۰۶-۳- مدیریت مناطق تحت تأثیر زمین لغزش، به ویژه در استان های گلستان، گیلان، مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، ایلام و لرستان	گلستان، گیلان، مازندران، کهگیلویه و بویراحمد، ایلام و لرستان
۱۰۶-۴- مدیریت مناطق تحت تأثیر فرونشست	همه استان ها
۱۰۷- مدیریت جامع و یکپارچه حوضه های آبخیز برای بهره برداری بهینه از منابع پایه (آب، خاک و پوشش گیاهی)	همه استان ها
۱۰۸- بازنگری ضوابط و معیارهای تغییر کاربری اراضی متناسب با ویژگی های بوم شناختی هر قلمرو	همه استان ها
۱۰۹- کنترل و پایش مستمر منابع آلاینده و عوامل مخرب منابع طبیعی و محیط زیست با منشأ داخلی و خارجی	همه استان ها
۱۱۴- توانمندسازی جوامع محلی و اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و ذخایر و تنوع ژنتیکی گیاهی و جانوری	همه استان ها
۱۱۵- استقرار سیستم مدیریت ریسک بلایا و مخاطرات طبیعی	همه استان ها
۱۱۷- بهره مندی از فناوری های نوین تصفیه فاضلاب و رفع آلاینده های آن ها	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۱۸- پایش و حفاظت از خاک و جلوگیری از فرسایش، شور شدن، آلودگی و تخریب آن	همه استان‌ها
۱۱۹- بهره‌برداری پایدار از منابع آب سبز و منابع آب نامتعارف مانند نم‌زدایی آب دریا و آب خاکستری	همه استان‌ها
۱۲۰- ارائه مشوق‌های لازم برای سرمایه‌گذاری و به‌کارگیری فناوری‌های نوین در طرح‌های نم‌زدایی مقرون به‌صرفه از آب دریا برای تأمین آب صنعت (بر اساس الگوی مطلوب استقرار فعالیت‌ها) مناطق واقع در پسرکرانه سواحل جنوبی کشور، فلات مرکزی، نوار شرقی کشور و جزایر و آب شرب مناطق واقع در پسرکرانه سواحل با در نظرگیری ملاحظات محیط زیستی و پدافند غیرعامل	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، اصفهان، یزد، کرمان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، خراسان رضوی، فارس، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان
۱۲۱- بازچرخانی و استفاده مجدد از پساب حاصل از فاضلاب با رویکرد تصفیه درجا با تأکید بر مشارکت عمومی و خصوصی و رعایت استانداردهای کیفی آب، به‌ویژه در محدوده کلان‌شهرها	همه استان‌ها
۱۲۲- ارتقای بهره‌وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن	همه استان‌ها
۱۲۳- ظرفیت‌سازی و توسعه بازارها و بانک آب	همه استان‌ها
۱۲۴- مدیریت هوشمند منابع آب مبتنی بر فناوری‌های نوآورانه مانند منظومه‌های ماهواره‌ای سنجش از دور، پهپادها و سنجنده‌ها	همه استان‌ها
۱۲۵- افزایش تراز مثبت آب مجازی در تجارت کالا	همه استان‌ها
۱۲۷- اصلاح ساختار و مدیریت به هم پیوسته و توأمان عرضه و تقاضای آب مبتنی بر مقیاس حوضه‌های آبریز درجه دو	همه استان‌ها
۱۲۸- مدیریت تقاضای آب با بازتوزیع قدرت متعادل بین بخش‌های دولتی، خصوصی و سازمان‌های مردم‌نهاد	همه استان‌ها
۱۲۹- ایجاد و استقرار نظام‌های مطلوب جهت بهره‌برداری و تقویت جنبه‌های حفاظت کمی و کیفی منابع آب با تأکید بر مدیریت تقاضا	همه استان‌ها
۱۳۰- تحویل حجمی آب به بخش کشاورزی با تأکید بر استقرار سیستم اندازه‌گیری و برخط کردن آمار و اطلاعات منابع و مصارف آب با اولویت شبکه‌های آبیاری زهکشی و چاه‌ها	همه استان‌ها
۱۳۱- افزایش کارایی و کاهش تلفات آب در کلیه مراحل زنجیره استحصال تا مصرف	همه استان‌ها
۱۳۲- بهره‌برداری از منابع آب کشور در هریک از حوضه‌های آبریز در جهت تعادل بخشی و کاهش میزان استحصال از آب‌های زیرزمینی با بیلان منفی تا سقف آب قابل برنامه‌ریزی	همه استان‌ها
۱۳۳- استفاده از ساز و کارهای قانونی، نهادی و ساختاری برای هماهنگی و سیاستگذاری به منظور وفاق ملی جهت بهره‌برداری بهینه از منابع آب در چهار سطح منطقه‌ای، ملی، حوضه‌ای و استانی (محلی) در بخش‌های مختلف مصرف	همه استان‌ها
۱۳۴- مدیریت مصرف آب کشور بر اساس آمار و ارقام مصوب آب قابل برنامه‌ریزی	همه استان‌ها
۱۳۵- رعایت مقررات حریم‌های کمی و کیفی منابع آب و کنترل عوامل آلاینده	همه استان‌ها
۱۳۷- ارتقاء بهره‌وری آب در بخش‌های مصرف‌کننده	همه استان‌ها
۱۴۵- تولید محصولات کشاورزی راهبردی در پهنه‌های مستعد توسعه با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوآورانه	همه استان‌ها

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱-۱۴۵- استان های فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، گلستان و زنجان	فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، گلستان و زنجان
۲-۱۴۵- استان های آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، کرمانشاه، گلستان و آذربایجان شرقی	آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، کرمانشاه، گلستان و آذربایجان شرقی
۳-۱۴۵- استان های مازندران و گیلان با اولویت برنج	مازندران و گیلان
۴-۱۴۵- استان های اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، قزوین با اولویت ذرت دانه ای و علوفه ای	اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، قزوین
۱۴۹- ساماندهی و توسعه زنجیره ارزش و تأمین شیلات با اولویت استان های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان با رعایت ملاحظات زیست محیطی، به ویژه ظرفیت تحمل بار آلودگی رودخانه	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان
۱۵۰- ایجاد زنجیره های ارزش محصولات کشاورزی فراملی و گسترش کشت های فراسرزمینی با تأکید بر تولید محصولات غیرتراریخته و آب بر	همه استان ها
۱۸۳- بهره گیری از رویکرد برندسازی مکانی و معرفی آوازه قلمروهای خاص میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور از جمله میراث مرتبط با کشاورزی و دانش بهره گیری از آب (قنات، کاریز، آب انبار، پل ها و سدهای تاریخی)، انرژی های پاک (آسباد، آسیاب و دستکند)، دانش سنتی تولید (دریانوردی، لنج سازی، ابریشم کشی و ...) و گونه های منحصر به فرد جنگل، بیابان و موزه های ملی و منطقه ای	همه استان ها
۲۱۳- تأمین منابع پایدار آب و انرژی با تأکید بر استفاده از منابع تجدیدپذیر خورشیدی و امواج در جزایر	بوشهر، هرمزگان
۲۱۶- تأمین منابع آب پایدار و ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی و درمانی مناسب، به ویژه نیمه شرقی و جنوب شرقی کشور	خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۱۹- آزادسازی حریم سواحل و ممانعت از استقرار جمعیت و فعالیت در حریم سواحل	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان

۱-۸- سیاست کلی ابلاغی هشتم

سیاست کلی ابلاغی هشتم عبارت است از: «افزایش حداکثری تولید نفت خام و گاز طبیعی در میدین مشترک، افزایش ضریب بازیافت در میدین مستقل و افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز».

جدول (۸)، بیانگر سیاست های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی هشتم و استان های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۸: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۸

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۹- توسعه همکاری درون منطقه‌ای با کشورهای حوزه خلیج فارس، دریای عمان و دریای کاسپین به منظور بهره‌برداری پایدار از منابع مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۴۴- گسترش شبکه انتقال، ذخیره‌سازی، صادرات و واردات حامل‌های انرژی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، ایلام، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی
۴۵- متنوع نمودن بازارهای صادراتی گاز با اولویت صادرات به منطقه و استفاده از قراردادهای فصلی گاز با کشورهای همجوار	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان
۵۱- توسعه فعالیت‌های اکتشاف، بهره‌برداری و توسعه میادین نفت و گاز با اولویت میادین مشترک در راستای افزایش قدرت اقتصادی و امنیتی و سیاسی	کرمانشاه، ایلام، خوزستان، بوشهر و هرمزگان
۵۲- افزایش ارزش افزوده در زنجیره صنایع نفت، گاز و پتروشیمی در جهت کاهش خام‌فروشی	خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد، فارس، کرمانشاه و ایلام
۸۲- کاهش هدررفت در زنجیره تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای بین‌المللی	همه استان‌ها
۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه	همه استان‌ها
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان‌ها
۲۰۸- تقویت و فعال‌سازی ظرفیت‌های رقابتی بانکرینگ (سخت‌رسانی به کشتی‌ها) در جزیره قشم	هرمزگان

۹-۱- سیاست کلی ابلاغی نهم

سیاست کلی ابلاغی نهم عبارت است از «اجرای چند طرح عظیم اقتصادی ملی، پیشران، زیرساختی، روزآمد و مبتنی بر آینده‌نگری».

جدول (۹)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی نهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۹: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۹

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۵- توسعه، عملیاتی‌سازی و تعریف گذرراه‌های چندجانبه منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور اتصال خلیج فارس به دریای مدیترانه و دریای سیاه	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۲۴- پیوند جریان‌های بین‌المللی شرق به غرب و شمال به جنوب با گذر از سرزمین ایران	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱-۲۴- گذرراه های اتصال شرق آسیا به غرب آسیا و اروپا (یک کمر بند- یک جاده، راه ابریشم، بزرگراه های آسیایی، اتصال اروپا-آسیا EATL، جنوبی آسیا، ...) با اولویت یک کمر بند- یک جاده	همه استان ها
۲-۲۴- گذرراه های اتصال دریای عمان و خلیج فارس به کشورهای آسیای میانه، حاشیه دریای کاسپین، قفقاز، اروپا و حاشیه دریای مدیترانه (گذرراه شمال- جنوب، گذرراه کشورهای عضو اکو ECO، گذرراه اتصال ایران- عراق- سوریه- دریای مدیترانه، گذرراه ایران- ترکیه- دریای مدیترانه، گذرراه دریایی اتصال کشورهای حاشیه دریای کاسپین، ...) با اولویت گذرراه شمال- جنوب	همه استان ها
۲۵- توسعه، تقویت، تجهیز و بهره برداری بهینه از شبکه مدهای حمل و نقلی ملی منطبق بر گذرراه های ترانزیتی منطقه ای و جهانی و تمرکز بر ارائه خدمات رقابتی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی و دریایی شرقی- غربی در ساحل خلیج فارس و دریای عمان	سیستان و بلوچستان، بوشهر، هرمزگان و خوزستان
۲-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- غرب) در پهنه شرقی کشور	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، کرمانشاه و ایلام
۳-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- شمال شرق و شمال)	یک یا چند استان
۴-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- شمال غرب)	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
۵-۲۵- گذرراه و نقل زمینی (جنوب به شمال) در پهنه مرکزی کشور	یک یا چند استان
۶-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (شمال شرق- غرب و شمال غرب)	خراسان رضوی، خراسان شمالی، گلستان، مازندران، گیلان، سمنان، تهران، قزوین، قم، البرز، زنجان، مرکزی، لرستان، کرمانشاه، همدان، ایلام، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۷-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب غرب- شمال) در پهنه غربی کشور	خوزستان، لرستان، ایلام، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی
۸-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (شرق- غرب، شمال و شمال غرب)	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سمنان، گلستان، مازندران، گیلان، تهران، البرز، قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۲۶- فعال سازی و تقویت ارتباطات هوایی و دریایی منطقه ای و جهانی	همه استان ها
۱-۲۶- فعال سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه های تهران (امام خمینی)، مشهد، تبریز، اصفهان، شیراز و چابهار به عنوان هاب ارتباطات بین المللی	خراسان رضوی، تهران، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان
۲-۲۶- فعال سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه های شهرهای سطح یک در شبکه فرودگاه های منطقه فراملی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۳-۲۶- تقویت زیربناها و روبناهای ساخت افزازی و نرم افزازی پروازهای برنامه ای فرودگاه های مرزی کشور با فرودگاه های همجوار کشورهای همسایه	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۶-۴- طراحی و اجرای زیربناها و روبناهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری حمل و نقل بار هوایی	همه استان‌ها
۲۶-۵- زمینه‌سازی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کشورهای همسایه در فرودگاه‌های کشور در زمینه جابه‌جایی مسافر و بار	همه استان‌ها
۲۶-۶- فعال‌سازی و تقویت ارتباطات دریایی منطقه‌ای و بین‌المللی، به‌ویژه با کشورهای حاشیه خلیج فارس و دریای کاسپین	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۶-۷- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر شهید بهشتی- جاسک- شهید رجایی- بوشهر- امام خمینی (ره) در شبکه خدمات خطوط دریایی جهانی	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۶-۸- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر جنوبی به‌ویژه قشم- بندر لنگه- منطقه ویژه اقتصادی پارسیان- عسلویه- گناوه- خرمشهر- امیرآباد- نوشهر- انزلی در شبکه خدمات خطوط دریایی منطقه‌ای	استان‌های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۹- تقویت نقش مؤثر ایران در توسعه و تجاری‌سازی گذرگاه‌های ترانزیتی منطقه برای دستیابی به بازارهای هدف از جمله:	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۲۹-۱- محورهای ارتباطی مبادی مرزی پرویزخان، سیرانبد، باشماق به منطقه اقلیم کردستان عراق (اربیل و سلیمانیه)	کردستان و کرمانشاه
۲۹-۲- محور ارتباطی مبادی مرزی آستارا و بيله سوار با جمهوری آذربایجان	گیلان و اردبیل
۲۹-۳- محور ارتباطی مبادی مرزی اینچه‌برون، سرخس و لطف‌آباد با کشور ترکمنستان	گلستان، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۲۹-۴- محور ارتباطی مرزی نوردوز با ارمنستان و محور ارتباطی جلفا با نخجوان	آذربایجان شرقی
۲۹-۵- محورهای ارتباطی مرزهای خسروی، مهران، چذابه و شلمچه به شهرهای بغداد، کربلا و نجف عراق	کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۲۹-۶- محور ارتباطی مرزهای غربی کشور به دریای مدیترانه	آذربایجان غربی، کردستان و کرمانشاه
۲۹-۷- محورهای ارتباطی مرزهای شرقی به محورهای اصلی و نقاط سکونتگاهی مهم در افغانستان و پاکستان	خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان
۳۰- ایجاد و توسعه زیربناها و روبناهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مراکز لجستیک (شهر، پارک و دهکده لجستیک)	استان‌های زیر
۳۰-۱- عرصه شرق کشور (جنوب- شمال) با اولویت پهنه‌های چابهار، جاسک، بندرعباس، ایرانشهر، بم، سیرجان، زاهدان، بیرجند، مشهد و بجنورد	سیستان و بلوچستان، کرمان، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و هرمزگان
۳۰-۲- عرصه غرب کشور (جنوب- شمال) با اولویت پهنه‌های اهواز، اندیمشک- دزفول، کرمانشاه، خرم‌آباد، سنندج و تبریز	خوزستان، کرمانشاه، لرستان، کردستان و آذربایجان غربی
۳۰-۳- عرصه مرکزی کشور (شرق- غرب) با اولویت پهنه‌های سمنان، قم و قزوین	قزوین، سمنان و قم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۳۰-۴- عرصه میانی کشور (شرق- غرب) با اولویت پهنه های اصفهان، شیراز و یزد	یزد، اصفهان و فارس
۳۰-۵- مراکز لجستیک در مبادی مرزی با اولویت پهنه های میرجاوه، میلک، ماهیرود، دوغارون- شمتیغ، سرخس، اینچه برون، آستارا، بازرگان، باشماق، خسروی، شلمچه، چاپهار، عسلویه، بوشهر، بندر امام خمینی، بندر امیرآباد و بندر انزلی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۵۳- پیشسازی اقتصاد دانش بنیان و دریامحور	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه	همه استان ها
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان ها
۱۴۱- تقویت زنجیره های فعالیتی مبتنی بر صنایع دریامحور در محور ساحلی شمال و جنوب (لجستیک و بازرگانی)	استان های ساحلی
۲۴۹- کاهش اتکا کشور به تنگه هرمز با تأکید بر توسعه سواحل مکران	سیستان و بلوچستان

۱-۱۰- سیاست کلی ابلاغی دهم

سیاست کلی ابلاغی دهم عبارت است از: «فعال سازی مزیت های جغرافیایی- سیاسی و تبدیل جمهوری اسلامی ایران به مرکز مبادلات و خدمات تجاری، انرژی، ارتباطات و حمل و نقل با روان سازی مقررات و ایجاد و توسعه زیرساخت های لازم».

جدول (۱۰)، بیانگر سیاست های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی دهم و استان های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۰: سیاست ها و استان های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۰

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱- شهر تهران به عنوان مرکز مدیریت، نظارت و راهبری ارتباطات بین المللی سرزمین	تهران
۲- شهرمنطقه های سطح یک (تبریز، مشهد، رشت، ساری، کرمانشاه، اهواز، بندرعباس، شیراز، اصفهان، کرمان، زاهدان و چابهار) به عنوان همکار تهران در تعاملات بین المللی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۳- ظرفیت سازی برای نقش آفرینی شهرهای سطح یک در شبکه شهرهای جهانی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۴- تغییر رویکرد نسبت به مناطق مرزی و زمینه سازی برای نقش آفرینی آنها در سطح ملی، منطقه ای و بین المللی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۵- تقویت و تعریف نقش مراکز استان‌های مرزی به‌عنوان مراکز راهبردی، تسهیل و پشتیبانی تعاملات با کشورهای همسایه و حوزه نفوذ ژئوپلیتیک با تأکید بر مدیریت یکپارچه مبادی مرزی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۵-۱- گیلان، مازندران و گلستان: تعامل با کشورهای ترکمنستان، آذربایجان، آسیای میانه، روسیه و قفقاز	گیلان، مازندران و گلستان
۵-۲- خراسان شمالی، خراسان رضوی و خراسان جنوبی: تعامل با کشورهای آسیای میانه و افغانستان	خراسان شمالی، خراسان رضوی و خراسان جنوبی
۵-۳- سیستان و بلوچستان: تعامل با کشورهای افغانستان، پاکستان، عمان و هند	سیستان و بلوچستان
۵-۴- هرمزگان و بوشهر: تعامل با کشورهای عربستان سعودی، قطر، بحرین، کویت، عمان و امارات متحده عربی	هرمزگان و بوشهر
۵-۵- کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان: تعامل با کشور عراق، سوریه و لبنان	کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۵-۶- آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و اردبیل: تعامل با کشورهای آذربایجان، ارمنستان، جمهوری نخجوان و ترکیه	آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و اردبیل
۶- افزایش اختیارات مراکز استان‌های مرزی در توسعه تعاملات فرهنگی و اقتصادی با کشورهای همجوار در چارچوب جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کلان کشور و با حفظ تمرکز امور سیاستگذاری و حاکمیتی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۷- تقویت زیرساخت‌های اتصال شهرهای مرزی به بازارها و مراکز توزیع و تأمین کالا و محصولات در دو سوی مرز	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۷-۱- مبادی شمالی به‌ویژه سرخس، لطف‌آباد، باجگیران، اینچه‌برون، آستارا، بیله سوار، نوردوز و جلقا	گیلان، اردبیل، آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی و خراسان شمالی
۷-۲- بندر جنوبی کشور سطح یک مقیاس جهانی: بندر چابهار، بندر جاسک، بندر شهید رجایی، بندر بوشهر و بندر امام خمینی (ره)	سیستان و بلوچستان، خوزستان و بوشهر
۷-۳- بندر جنوبی و شمالی کشور سطح دو مقیاس منطقه‌ای: با اولویت بندر قشم، بندر لنگه، بندر جامع منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، بندر دیر-کنگان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر خرمشهر، بندر آبادان، بندر امیرآباد، بندر نوشهر، بندر انزلی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۷-۴- مبادی مرزی شرقی به‌ویژه ریمدان، پیشین، کوهک، میرجاوه، میلک زابل، ماهی‌رود، یزدان و دوغارون	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی
۷-۵- مبادی مرزی غربی؛ به‌ویژه شلمچه، چذابه، مهران، خسروی، پرویزخان، باشماق، سیرابند، تمرچین، رازی، سرو و بازرگان	آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۹- توسعه زیرساخت‌ها و توانمندی‌های ارائه خدمات علمی، آموزشی و درمانی به شهروندان کشورهای همسایه در شهرمنطقه‌های استان‌های مرزی	آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، مازندران و گیلان
۱۰- صدور خدمات فنی- مهندسی به کشورهای جهان با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی	همه استان‌ها
۱۱- بهره‌گیری از رویکرد «خواهرخواندگی» بین شهرهای منتخب داخلی و بین‌المللی و رویکرد دیپلماسی و ارتباط بین استانی با دیگر کشورها	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۲- بازاریابی، تولید و تجاری سازی محصولات و کالاهای مورد نیاز کشورهای منطقه با اولویت استقرار در استان های مرزی با تأکید بر سرمایه گذاری مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۳- تحول در کارکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به قطب پردازش صادرات و جذب سرمایه، علم و فناوری و نقش آفرینی در اقتصاد ملی، منطقه ای و بین المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۵- توسعه، عملیاتی سازی و تعریف گذرراه های چندجانبه منطقه ای و بین المللی در راستای اتصال خلیج فارس به دریای مدیترانه و دریای سیاه	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۸- بهره گیری از توان فنی، مالی و ظرفیت نهادهای تخصصی بین المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۹- توسعه همکاری درون منطقه ای با کشورهای حوزه خلیج فارس، دریای عمان و دریای کاسپین به منظور بهره برداری پایدار از منابع مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۱- جذب مشارکت سرمایه گذاری دانش بنیان و فناوری پیشرفته بین المللی در مناطق دریایی و ساحلی کشور، به ویژه جزایر و منطقه مکران	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۲- جلب مشارکت منطقه ای و بین المللی کشورها به منظور احیاء، حفاظت، معرفی و بهره برداری از آثار و ویژگی های مشترک فرهنگی و تمدنی منطقه	همه استان ها
۲۴-۱- گذرراه های اتصال شرق آسیا به غرب آسیا و اروپا (یک کمربند-یک جاده، راه ابریشم، بزرگراه های آسیایی، اتصال اروپا- آسیا EATL، جنوبی آسیا، ...) با اولویت یک کمربند- یک جاده	همه استان ها
۲۴-۲- گذرراه های اتصال دریای عمان و خلیج فارس به کشورهای آسیای میانه، حاشیه دریای کاسپین، قفقاز، اروپا و حاشیه دریای مدیترانه (گذرراه شمال- جنوب، گذرراه کشورهای عضو اکو ECO، گذرراه اتصال ایران- عراق- سوریه- دریای مدیترانه، گذرراه ایران- ترکیه- دریای مدیترانه، گذرراه دریایی اتصال کشورهای حاشیه دریای کاسپین، ...) با اولویت گذرراه شمال- جنوب	همه استان ها
۲۴- پیوند جریان های بین المللی شرق به غرب و شمال به جنوب با گذر از سرزمین ایران	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۵- توسعه، تقویت، تجهیز و بهره‌برداری بهینه از شبکه مدهای حمل و نقلی ملی منطبق بر گذرراه‌های ترانزیتی منطقه‌ای و جهانی و تمرکز بر ارائه خدمات رقابتی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی و دریایی شرقی- غربی در ساحل خلیج فارس و دریای عمان	سیستان و بلوچستان، بوشهر، هرمزگان و خوزستان
۲-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- غرب) در پهنه شرقی کشور	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، کرمانشاه و ایلام
۳-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- شمال شرق و شمال)	یک یا چند استان
۴-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- شمال غرب)	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
۵-۲۵- گذرراه و نقل زمینی (جنوب به شمال) در پهنه مرکزی کشور	یک یا چند استان
۶-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (شمال شرق- غرب و شمال غرب)	خراسان رضوی، خراسان شمالی، گلستان، مازندران، گیلان، سمنان، تهران، قزوین، قم، البرز، زنجان، مرکزی، لرستان، کرمانشاه، همدان، ایلام، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۷-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب غرب- شمال) در پهنه غربی کشور	خوزستان، لرستان، ایلام، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی
۸-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (شرق- غرب، شمال و شمال غرب)	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سمنان، گلستان، مازندران، گیلان، تهران، البرز، قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۲۶- فعال‌سازی و تقویت ارتباطات هوایی و دریایی منطقه‌ای و جهانی	همه استان‌ها
۱-۲۶- فعال‌سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه‌های تهران (امام خمینی)، مشهد، تبریز، اصفهان، شیراز و چابهار به عنوان هاب ارتباطات بین‌المللی	خراسان رضوی، تهران، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان
۲-۲۶- فعال‌سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه‌های شهرهای سطح یک در شبکه فرودگاه‌های منطقه فراملی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۳-۲۶- تقویت زیربناها و رویناهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری پروازهای برنامه‌ای فرودگاه‌های مرزی کشور با فرودگاه‌های همجوار کشورهای همسایه	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۴-۲۶- طراحی و اجرای زیربناها و رویناهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری حمل و نقل بار هوایی	همه استان‌ها
۵-۲۶- زمینه‌سازی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کشورهای همسایه در فرودگاه‌های کشور در زمینه جابه‌جایی مسافر و بار	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۲۶-۶- فعال سازی و تقویت ارتباطات دریایی منطقه ای و بین المللی، به ویژه با کشورهای حاشیه خلیج فارس و دریای کاسپین	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۶-۷- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر شهید بهشتی- جاسک - شهید رجایی- بوشهر- امام خمینی (ره) در شبکه خدمات خطوط دریایی جهانی	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۶-۸- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر جنوبی به ویژه قشم- لنگه- منطقه ویژه اقتصادی پارسین- عسلویه- گناوه- خرمشهر- امیرآباد- نوشهر- انزلی در شبکه خدمات خطوط دریایی منطقه ای	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۷- افزایش جذابیت و تثبیت حضور پایدار در کریدورهای پروازی عبوری و ارتقاء ارائه خدمات ترانزیت بین المللی در فرودگاه ها	همه استان ها
۲۸- افزایش جذابیت و تثبیت حضور پایدار در شبکه ارتباطات دریایی و ارائه خدمات بانکرینگ و دریانوردی	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۹- تقویت نقش مؤثر ایران در توسعه و تجاری سازی گذرراه های ترانزیتی منطقه برای دستیابی به بازارهای هدف از جمله:	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۲۹-۱- محورهای ارتباطی مبادی مرزی پرویزخان، سیرانبنند، باشماق به منطقه اقلیم کردستان عراق (اربیل و سلیمانیه)	کردستان و کرمانشاه
۲۹-۲- محور ارتباطی مبادی مرزی آستارا و بیله سوار با جمهوری آذربایجان	گیلان و اردبیل
۲۹-۳- محور ارتباطی مبادی مرزی اینچه برون، سرخس و لطف آباد با کشور ترکمنستان	گلستان، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۲۹-۴- محور ارتباطی مرزی نوردوز با ارمنستان و محور ارتباطی جلفا با نخجوان	آذربایجان شرقی
۲۹-۵- محورهای ارتباطی مرزهای خسروی، مهران، چذابه و شلمچه به شهرهای بغداد، کربلا و نجف عراق	کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۲۹-۶- محور ارتباطی مرزهای غربی کشور به دریای مدیترانه	آذربایجان غربی، کردستان و کرمانشاه
۲۹-۷- محورهای ارتباطی مرزهای شرقی به محورهای اصلی و نقاط سکونتگاهی مهم در افغانستان و پاکستان	خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان
۳۰- ایجاد و توسعه زیربناها و ربناهای سخت افزاری و نرم افزاری مراکز لجستیک (شهر، پارک و دهکده لجستیک)	استان های زیر
۳۰-۱- عرصه شرق کشور (جنوب- شمال) با اولویت پهنه های چابهار، جاسک، بندرعباس، ایرانشهر، بم، سیرجان، زاهدان، بیرجند، مشهد و بجنورد	سیستان و بلوچستان، کرمان، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و هرمزگان
۳۰-۲- عرصه غرب کشور (جنوب- شمال) با اولویت پهنه های اهواز، اندیمشک- دزفول، کرمانشاه، خرم آباد، سنندج و تبریز	خوزستان، کرمانشاه، لرستان، کردستان و آذربایجان غربی
۳۰-۳- عرصه مرکزی کشور (شرق- غرب) با اولویت پهنه های سمنان، قم و قزوین	قزوین، سمنان و قم
۳۰-۴- عرصه میانی کشور (شرق- غرب) با اولویت پهنه های اصفهان، شیراز و یزد	یزد، اصفهان و فارس

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۳۰-۵- مراکز لجستیک در مبادی مرزی با اولویت پهنه‌های میرجاوه، میلک، ماهیرود، دوغارون- شمتیغ، سرخس، اینچه‌برون، آستارا، بازرگان، باشماق، خسروی، شلمچه، چابهار، عسلویه، بوشهر، بندر امام خمینی، بندر امیرآباد و بندر انزلی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۳۱- مدیریت یکپارچه مبادی مرزی و تسهیل فرایندها و رویه‌های ترانزیتی به منظور آزادسازی تجارت	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۳۲- اصلاح و بهبود قوانین و مقررات در جهت سازگاری و هماهنگی با قوانین بین‌المللی حمل و نقل و ترانزیت	همه استان‌ها
۳۳- هم‌افزایی کلیه دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط در حوزه ترانزیت و تسهیل مشارکت عمومی- خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی	همه استان‌ها
۳۴- اجرای توافق‌نامه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی گمرکی و حمل و نقلی در گذرراه‌های ترانزیتی برای تسهیل ترانزیت و کاهش زمان عبور	همه استان‌ها
۳۷- گسترش همکاری‌های بین‌المللی و تقویت حضور در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی حمل و نقل و ترانزیتی	همه استان‌ها
۳۹- حضور فعال و مؤثر در فضای گسترده شبکه تولید منطقه‌ای و جهانی و نقش‌آفرینی در زنجیره‌های تولید	همه استان‌ها
۴۳- ارتقاء صنعتی کشور با رویکرد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی	همه استان‌ها
۴۷- تقویت تعامل مؤثر و سازنده در حوزه دیپلماسی انرژی جهت افزایش سهم ایران از تجارت جهانی (خرید، فروش، سوآپ و ترانزیت و ذخیره‌سازی) حامل‌های انرژی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل به‌علاوه استان تهران
۵۰- بسط اختیارات مناطق در سیاست‌گذاری فضای کسب و کار، رقابت‌پذیری در نوآوری منطقه‌ای و جذب سرمایه	همه استان‌ها
۵۴- توسعه دانش و فناوری‌های نوین بهره‌برداري پایدار از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های دریا	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵۵- کاهش خام‌فروشی مواد معدنی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت و صنایع معدنی از تولید ناخالص داخلی کشور	همه استان‌ها
۵۸- برندسازی و تجاری‌سازی محصولات دارای مزیت و خلق مزیت در بستر اقتصاد خلاق	همه استان‌ها
۶۰- توسعه محصولات دانش‌بنیان بر پایه مزیت‌های رقابتی و قابلیت‌های دانش و فناوری مناطق با استفاده از ظرفیت شبکه شهرهای همکار	همه استان‌ها
۶۴- افزایش سهم گردشگری و تجاری‌سازی صنایع دستی در اقتصاد ملی با تأکید بر ارتقاء زیرساخت‌های گردشگری و تسهیل سفر گردشگران داخلی و خارجی	همه استان‌ها
۶۸- ایجاد و توسعه نظام‌ها و تشکلهای بهره‌برداري مطلوب و متناسب با قابلیت، فرصت و ظرفیت منطقه‌ای	همه استان‌ها
۷۰- توسعه و تکامل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی با تأکید بر تقاضامحوری، ارزش‌افزایی و کاهش ضایعات	همه استان‌ها

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۷۱- توسعه شبکه بازار محصولات کشاورزی از سطح محلی تا سطوح ملی و فراملی و گسترش بازارهای دیجیتال کشاورزی	همه استان ها
۷۲- توسعه ناوگان داخلی و بین المللی حمل و نقل و پایانه های تخصصی کشاورزی	همه استان ها
۷۸- حمایت هدفمند از تولید نهاده ها و عوامل تولید کشاورزی متناسب با ظرفیت ها و قابلیت های سرزمین	همه استان ها
۸۵- تقویت و سازماندهی بازار رقابتی خدمات انرژی	همه استان ها
۸۶- افزایش مشارکت عمومی و خصوصی در شبکه انرژی محلی، منطقه ای و ملی	همه استان ها
۸۷- ظرفیت سازی برای گسترش کسب و کارهای دانش بنیان در حوزه خدمات انرژی	همه استان ها
۹۴- ارتقاء سطح آموزش، پژوهش و بهره وری نیروی کار در جهت افزایش سهم منابع انسانی در ترکیب عوامل مؤثر در تولید ثروت ملی متناسب با تخصص ها، ظرفیت ها و مزیت های منطقه ای	همه استان ها
۹۸- گسترش و ارتقای رویکردهای تقاضامحور آموزش فنی و حرفه ای و تنوع بخشی به شیوه های مهارت افزایی متناسب با تخصص ها و مزیت های هر منطقه	همه استان ها
۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه	همه استان ها
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان ها
۱۳۹- شبکه سازی و ایجاد زنجیره فعالیت های تولیدی در پیوند با شبکه های منطقه ای و بین المللی تولید	همه استان ها
۱۴۱- تقویت زنجیره های فعالیتی مبتنی بر صنایع دریامحور در محور ساحلی شمال و جنوب (لجستیک و بازرگانی)	استان های ساحلی
۱۴۳- توسعه صنایع کوچک و متوسط با تأکید بر استقرار در مناطق مرزی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۴۴- استقرار فعالیت های صنعتی و معدنی اولویت دار ملی مبتنی بر تخصص ها و مزیت های منطقه ای	همه استان ها
۱-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع پایین دستی از نفت و گاز مبتنی بر دانش پایه و فناوری های جدید با اولویت ساخت محصولات شیمیایی و پتروپالایشگاه ها، به ویژه در شبکه همکار جنوب غربی و پس کرانه های جنوب	هرمزگان، بوشهر، خوزستان، ایلام، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، سیستان و بلوچستان
۲-۱۴۴- ساخت محصولات دانش بنیان و با ارزش افزوده بالا با اولویت ساخت مواد و محصولات دارویی، به ویژه در شبکه همکار شمال غربی، مرکزی، شمالی (نواحی غربی) و میانی (نواحی غربی) و شرقی	اصفهان، لرستان، مرکزی، البرز، قزوین، گیلان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی
۳-۱۴۴- ساخت محصولات مبتنی بر دانش و روش های نوین تولید و تکمیل کننده زنجیره ارزش با اولویت ساخت محصولات از مواد کانی غیرفلزی؛ به ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی، میانی (نواحی شرقی)، مرکزی (نواحی شرقی)	خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان، یزد، کرمان، لرستان، آذربایجان شرقی و زنجان

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۴-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع بالادستی، مبتنی بر دانش پایه و فناوری‌های جدید با اولویت ساخت فلزات اساسی و استخراج نفت و گاز، به‌ویژه در شبکه همکار پسرکانه‌های جنوب	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵-۱۴۴- توسعه صنایع سبک مبتنی بر روش‌های نوین تولید با اولویت منسوجات، پوشاک و محصولات چرمی، به‌ویژه در شبکه همکار شمال، غرب و شمال غربی، شرق و شمال شرقی و میانی	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، یزد، اصفهان، گیلان، مازندران، گلستان، زنجان، آذربایجان شرقی، کردستان و کرمانشاه
۶-۱۴۴- ساخت ماشین‌آلات، تجهیزات با تکنولوژی متوسط و پیشرفته	همه استان‌ها
۷-۱۴۴- با اولویت ساخت تجهیزات برقی به‌ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و غربی	فارس، یزد، کرمان، لرستان، ایلام، کرمانشاه و زنجان
۸-۱۴۴- با اولویت ماشین‌آلات الکترونیکی، رایانه‌ای و نوری به‌ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و شرقی	فارس، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، یزد، قم، مرکزی، تهران، البرز، سمنان، همدان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۹-۱۴۴- با اولویت ماشین‌آلات مکانیکی با کاربرد عام و خاص به‌ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۱۰-۱۴۴- ساخت وسایل نقلیه با روش‌های تولید مبتنی بر آینده‌پژوهی صنعت، با اولویت وسایل نقلیه موتور، تریلر و نیمه‌تریلر، به‌ویژه در شبکه همکار میانی و تجهیزات حمل و نقل دریایی به‌خصوص در شبکه همکار شمالی و جنوبی	کرمان، یزد، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، مازندران، گیلان و گلستان
۱۱-۱۴۴- ساخت محصولات تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در قلمروهای تولید محصولات کشاورزی	همه استان‌ها
۱۵۱- برقراری انسجام در سازمان فضایی سرزمین با ایجاد شبکه چندسطحی، چندمرکزی و چندعملکردی	همه استان‌ها
۱۵۲- ایجاد تعادل فضایی در سرزمین با استقرار شهرها/ شهرمنطقه‌های سطح یک در پهنه‌های زیر:	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۱-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تبریز، کرمانشاه و اهواز در پهنه غربی کشور	آذربایجان شرقی، کرمانشاه و خوزستان
۲-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تهران-کرج، اصفهان (خمینی‌شهر، شاهین‌شهر، نجف‌آباد)، شیراز و کرمان در پهنه میانی و مرکزی کشور	تهران، البرز، اصفهان، فارس و کرمان
۳-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های زاهدان و مشهد در پهنه شرقی کشور	سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۴-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های رشت (بندر انزلی و لاهیجان)، ساری (آمل، قائم‌شهر، بابل، بهشهر) بندرعباس و چابهار در پهنه سواحل شمال و جنوب کشور	گیلان، مازندران، هرمزگان، سیستان و بلوچستان
۱۵۳- استقرار خدمات سطح یک در منطقه شهری و عدم تمرکز در کلانشهر	همه استان‌ها
۱۵۴- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرها/ شهرمنطقه‌های ارومیه، اردبیل، زنجان، سمنان، ایلام، خرم‌آباد، همدان، قزوین، گرگان، سمنان، اراک، قم، یزد، بجنورد، بیرجند، یاسوج، شهرکرد، بوشهر به سطح دو	آذربایجان غربی، اردبیل، کردستان، همدان، ایلام، لرستان، زنجان، قزوین، گلستان، سمنان، مرکزی، قم، یزد، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۵۵- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرهای زیر به عنوان شهرهای همکار در شبکه چندمرکزی، چندسطحی و چندعملکردی سرزمین - خوی، مرند، سلماس، ماکو، بوکان، میاندوآب، مهاباد، نقده، پیرانشهر، مراغه، بناب، پارس آباد، ابهر، مریوان، بانه، سقز، اسلام آباد غرب، سرپل ذهاب، بروجرد، دورود، ملایر، دزفول، اندیمشک، شوشتر، ایذه، مسجدسلیمان، بهبهان، بندر ماهشهر، بندر امام خمینی، آبادان، خرمشهر، تاکستان، نوشهر، چالوس، تنکابن، رامسر، گنبد کاووس، دامغان، شاهرود، ساوه، کاشان، شهرضا، میبد، اردکان، شیروان، قوچان، اسفراین، نیشابور، سبزوار، تربت جام، تربت حیدریه، کاشمر، نهبندان، قائن، فردوس، طبس، زابل، ایرانشهر، سراوان، خاش، میناب، بندر جاسک، زرآباد، بندر لنگه، جیرفت، بم، سیرجان، رفسنجان، کازرون، جهرم، فسا، لار، دوگنبدان، دهدشت، بیجار، نائین، اردستان، جندق، خارک، برازجان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر کنگان، بندر دیر، عسلویه، کیش، قشم و هرمز	همه استان ها
۱۵۹- تقویت نقش چندعملکردی شهرهای میانی	همه استان ها
۱۶۰- هدایت جریان های مهاجرتی به سمت شهرهای میانی	همه استان ها
۱۶۹- ارزش افزایی اقتصادی منابع موجود در مناطق دورافتاده، صعب العبور، حاشیه ای و مرزی	همه استان ها
۱۷۷- تنوع بخشی به فعالیت های اقتصادی روستاها و تعریف نقش و عملکرد خاص برای روستاهای دارای مزیت نسبی و رقابتی	همه استان ها
۱۸۱- ظرفیت سازی و تسهیل فرایند جذب گردشگران خارجی	همه استان ها
۱۹۰- تجهیز زیرساخت ها و توسعه شبکه های یکپارچه گردشگری	همه استان ها
۱-۱۹۰- محور گردشگری ساحلی- دریایی شمال از بندر ترکمن تا آستارا	گلستان، مازندران و گیلان
۲-۱۹۰- محور گردشگری ساحلی- دریایی خلیج فارس و دریای عمان از گواتر تا بندر ماهشهر	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۳-۱۹۰- حلقه گردشگری دریاچه ارومیه: شهرهای بناب- میاندوآب- نقده- ارومیه- سلماس- شبستر- عجب شیر	آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی
۴-۱۹۰- محور گردشگری ارسباران: جلفا- خداآفرین- کلیبر- اصلاندوز و پارس آباد	نوشته نشده
۵-۱۹۰- حلقه گردشگری طبیعی- تاریخی- فرهنگی: یزد، اصفهان، شیراز و کرمان	یزد، اصفهان، شیراز و کرمان
۶-۱۹۰- حلقه گردشگری تاریخی- طبیعی: همدان- سنندج- مریوان- پاوه- کرمانشاه (اورامانات)	همدان، کرمانشاه و کردستان
۷-۱۹۰- محور گردشگری راه ابریشم: سرخس- مشهد- سمنان- تهران- کرج- قزوین- زنجان- تبریز- بازرگان	خراسان رضوی، سمنان، تهران، البرز، قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی
۸-۱۹۰- محور گردشگری طبیعی- تاریخی: آستارا- اردبیل- تبریز- ارومیه	گیلان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
۹-۱۹۰- محور گردشگری دفاع مقدس (راهیان نور): آبادان، خرمشهر، اهواز، سوسنگرد، بستان، هویزه، ایلام- کرمانشاه	خوزستان، ایلام و کرمانشاه
۱۰-۱۹۰- محور گردشگری طبیعی زاگرس: یاسوج- شهرکرد- خرم آباد- ایلام- کرمانشاه- سنندج	کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۱-۱۹۰- محور گردشگری طبیعی چابهار- زاهدان	سیستان و بلوچستان
۱۲-۱۹۰- محور گردشگری تاریخی: زابل- زاهدان- بم- کرمان	سیستان و بلوچستان
۱۳-۱۹۰- محور گردشگری مذهبی: مشهد، شهرری، قم و شیراز	خراسان رضوی، تهران، قم و فارس
۱۴-۱۹۰- محور گردشگری عتبات عالیات: محورهای اتصال‌دهنده مرزهای خسروی، مهران، چذابه و شلمچه به شهرهای بغداد، کربلا و نجف در عراق	کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۱۵-۱۹۰- قطب‌های گردشگری سلامت: در شهرهای تهران، اهواز، کرمانشاه، تبریز، رشت، مشهد، چابهار، زاهدان، بندرعباس، یزد، کرمان، شیراز، اصفهان، سنندج، اردبیل و ایلام	تهران، خوزستان، کرمانشاه، آذربایجان شرقی، گیلان، خراسان رضوی، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، یزد، کرمان، فارس، اصفهان، کردستان، اردبیل و ایلام
۱۶-۱۹۰- پهنه‌های گردشگری کویری: به‌ویژه در استان‌های یزد، کرمان، خراسان جنوبی، سمنان، اصفهان، قم، سیستان و بلوچستان	یزد، کرمان، خراسان جنوبی، سمنان، اصفهان، قم، سیستان و بلوچستان
۱۷-۱۹۰- محورهای گردشگری کویری: بافق- یزد- طبس- بیرجند/ نائین- خور و بیابانک- دامغان/ کرمان- شهداد- نهبندان- بیرجند/ زاهدان- بم- کرمان	خراسان جنوبی، سمنان، اصفهان، کرمان و یزد
۱۹۱- احداث، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های موردنیاز انتقال و ترانزیت اطلاعات در مقیاس بین‌المللی از طریق ایجاد خدمات هاب (HUB) منطقه‌ای و بین‌المللی اطلاعات	همه استان‌ها
۱۹۲- تقویت اتصال شبکه ارتباطی کشور به کشورهای همجوار به‌منظور تبادل و انتقال اطلاعات و برقراری ارتباطات بین‌الملل	همه استان‌ها
۱۹۳- ارتقاء پایداری ارتباطات بین‌الملل، هاب رومینگ بین‌الملل و حضور در نقاط متنوع تبادل ترافیک جهانی	همه استان‌ها
۱۹۸- توسعه شبکه حمل‌ونقل با رویکرد حمل‌ونقل یکپارچه با اولویت اتصال شهرهای سطح یک	همه استان‌ها
۱۹۹- تکمیل، تقویت و تجهیز محورهای ارتباط‌دهنده نظام سکونتگاهی و مراکز اصلی فعالیت نیمه شرقی کشور به محورهای اصلی منطبق بر گذرراه‌های بین‌المللی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، فارس، بوشهر و سمنان
۱-۱۹۹- گذرراه ارتباطی سواحل مکران از چابهار تا بندرعباس	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۲-۱۹۹- گذرراه‌های ارتباط‌دهنده سکونتگاه‌های پسرکرانه سواحل مکران از جاسک تا کرمان و از مرز کوهک تا چیرفت	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۳-۱۹۹- گذرراه‌های بندرعباس- شیراز/ شیراز- عسلویه/ بجنورد- سبزوار- بجستان	هرمزگان، فارس، خراسان جنوبی و خراسان رضوی
۴-۱۹۹- گذرراه‌های کویری کرمان- بیرجند/ کرمان- مشهد/ بیرجند- سمنان	کرمان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و سمنان
۲۰۰- تکمیل، تقویت و تجهیز محورهای ارتباط‌دهنده نظام سکونتگاهی و مراکز اصلی فعالیت نیمه غربی کشور به محورهای اصلی منطبق بر گذرراه‌های بین‌المللی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، فارس، بوشهر و سمنان
۲۰۱- تقویت ارتباط‌پذیری و اتصال‌پذیری دروازه‌های مرزی به پهنه سرزمین با رعایت کامل ملاحظات و الزامات دفاعی و امنیتی و پدافند غیرعامل	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۰۱- تقویت ارتباط‌پذیری و اتصال‌پذیری دروازه‌های مرزی به پهنه سرزمین با رعایت کامل ملاحظات و الزامات دفاعی و امنیتی و پدافند غیرعامل	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۰۲- هوشمندسازی شبکه لجستیک با تأکید بر دیجیتال شدن فرایندها، زنجیره تأمین هوشمند، به‌کارگیری فناوری‌های نوآورانه (اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، ربات‌ها، پهپادها، چاپ سه‌بعدی، پیش‌ران‌های الکتریکی، ناوگان خودران، ...) و تجارت الکترونیک	همه استان‌ها
۲۰۳- ایجاد مراکز لجستیک تخصصی کشاورزی، صنعتی و معدنی و چندعملکردی متناسب با ظرفیت‌ها و پهنه‌های تولید کالا بر مبنای الگوی مطلوب استقرار فعالیت‌ها	همه استان‌ها
۲۰۷- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی فرودگاه‌ها و بنادر در جزایر با اولویت کیش، قشم و ابوموسی	هرمزگان
۲۰۸- تقویت و فعال‌سازی ظرفیت‌های رقابتی بانکرینگ (سوخت‌رسانی به کشتی‌ها) در جزیره قشم	هرمزگان
۲۰۹- تعریف نقش خاص برای جزایر راهبردی در مجموعه نظام فعالیت‌های جزایر (توسعه فعالیت‌های دریامحور نظیر شیلات، انرژی‌های نو، گردشگری، تجارت، ترانزیت، خدمات بندری، سوخت‌رسانی، ساخت و تعمیرات کشتی)	بوشهر و هرمزگان
۲۱۰- تقویت پیوند بین جزایر و سرزمین اصلی	بوشهر و هرمزگان
۲۱۱- ایجاد و تقویت زیرساخت‌ها متناسب با نقش و عملکرد جزایر	بوشهر و هرمزگان
۲۱۵- تقویت زیرساخت‌ها و شبکه‌های زیربنایی نواحی شرقی و جنوبی کشور	خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۱۸- هدایت جریان سرمایه ناشی از مبادلات مرزی برای ایجاد زیرساخت‌ها و تقویت تولیدات محلی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۳۴- تقویت تعاملات و پیوندهای مناطق پیرامونی سرزمین با مناطق درونی	همه استان‌ها
۲۴۰- توسعه همگرایی و هم‌افزایی در منطقه ژئوپلیتیکی خلیج فارس	تهران، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۴۹- کاهش اتکا کشور به تنگه هرمز با تأکید بر توسعه سواحل مکران	سیستان و بلوچستان

۱۱-۱- سیاست کلی ابلاغی یازدهم

سیاست کلی ابلاغی یازدهم عبارت است از: «تحقق سیاست‌های کلی آمایش سرزمین با توجه به مزیت‌های بالفعل و بالقوه و اجرایی ساختن موارد برجسته آن با توجه ویژه به دریا، سواحل، بنادر و آب‌های مرزی».

جدول (۱۱)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی یازدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۱: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۱

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین
همه سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین

۱-۱۲- سیاست کلی ابلاغی دوازدهم

سیاست کلی ابلاغی دوازدهم عبارت است از: «ارتقاء نظام سلامت بر اساس سیاست‌های کلی سلامت». جدول (۱۲)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی دوازدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۲: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۲

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۷۹- الزام به تولید محصولات کشاورزی سالم و افزایش تولید محصولات غیرتراریخته و ارگانیک	همه استان‌ها
۱۰۴- تدوین و اجرای برنامه‌سازی با تغییر اقلیم در حوزه‌های مختلف از جمله آب، کشاورزی و امنیت غذایی، بهداشت و درمان، گردشگری، سواحل، اکوسیستم‌های طبیعی و ...	همه استان‌ها
۱۰۹- کنترل و پایش مستمر منابع آلاینده و عوامل مخرب منابع طبیعی و محیط‌زیست با منشأ داخلی و خارجی	همه استان‌ها
۱۱۰- مدیریت یکپارچه منطقه‌ای پسماندهای عادی، خانگی، صنعتی، کشاورزی و ویژه بخصوص در استان‌های ساحلی	استان‌های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۱۱۲- مدیریت کیفی هوای محیط در سطح کشور به‌ویژه در مناطق کلانشهری	همه استان‌ها
۱۱۷- بهره‌مندی از فناوری‌های نوین تصفیه فاضلاب و رفع آلاینده‌های آن‌ها	همه استان‌ها
۱۲۱- بازچرخانی و استفاده مجدد از پساب حاصل از فاضلاب با رویکرد تصفیه درجا با تأکید بر مشارکت عمومی و خصوصی و رعایت استانداردهای کیفی آب، به‌ویژه در محدوده کلان‌شهرها	همه استان‌ها
۱۲۵- رعایت مقررات حریم‌های کمی و کیفی منابع آب و کنترل عوامل آلاینده	همه استان‌ها
۱۴۲- توسعه صنایع بازیافتی به منظور استفاده مجدد از پسماندهای صنعتی و شهری	همه استان‌ها
۱۵۰- ایجاد زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی فراملی و گسترش کشت‌های فراسرزمینی با تأکید بر تولید محصولات غیرتراریخته و آب‌بر	همه استان‌ها
۱۶۱- سطح‌بندی مراکز آموزشی، بهداشتی، علمی و فناوری متناسب با سطح‌بندی خدماتی نظام سکونتگاهی	همه استان‌ها
۱۷۲- ارتقاء شاخص‌های رفاه و کیفیت زندگی جامعه عشایری	همه استان‌ها
۲۱۶- تأمین منابع آب پایدار و ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی و درمانی مناسب، به‌ویژه نیمه شرقی و جنوب شرقی کشور	خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۲۹- فراهم نمودن دسترسی عادلانه به زیرساخت و خدمات، به‌ویژه آموزشی، بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب در سراسر کشور به‌خصوص مناطق مرزی و کمتر برخوردار	همه استان‌ها
۲۳۲- ارتقاء امید به زندگی، تأمین سلامت، تغذیه سالم جمعیت و دسترسی به مسکن مناسب برای ساکنان همه مناطق کشور	همه استان‌ها

۱-۱۳- سیاست کلی ابلاغی سیزدهم

سیاست کلی ابلاغی سیزدهم عبارت است از: «اعتلاء فرهنگ عمومی در جهت تحکیم سبک زندگی اسلامی- ایرانی، تقویت همبستگی و اعتماد به نفس ملی، ارتقاء هویت ملی و روحیه مقاومت، کار و تلاش در جامعه با بسیج تمامی امکانات و ظرفیت‌های کشور، دستگاه‌ها و نهادهای دولتی و مردمی و افراد و شخصیت‌های اثرگذار علمی و اجتماعی و حمایت و پشتیبانی مؤثر دولت از آن».

جدول (۱۳)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی سیزدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۳: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۳

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۹۳- تربیت نیروی انسانی توانمند، خلاق، مسئولیت‌پذیر و دارای روحیه مشارکت جمعی با تأکید بر فرهنگ جهادی	همه استان‌ها
۱۱۴- توانمندسازی جوامع محلی و اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و ذخایر و تنوع ژنتیکی گیاهی و جانوری	همه استان‌ها
۱۳۳- استفاده از ساز و کارهای قانونی، نهادی و ساختاری برای هماهنگی و سیاستگذاری به منظور وفاق ملی جهت بهره‌برداری بهینه از منابع آب در چهار سطح منطقه‌ای، ملی، حوضه‌ای و استانی (محلی) در بخش‌های مختلف مصرف	همه استان‌ها
۱۳۶- ظرفیت‌سازی، ارتقاء فرهنگ عمومی، مشارکت‌های فراگیر مردمی و توانمندسازی ذینفعان و ذیمدخلان برای اصلاح الگوی مصرف و حفاظت از منابع آب	همه استان‌ها
۱۶۵- تقویت و احیای ارزش‌های اصیل فرهنگی، تاریخی، قومی و بومی جامعه عشایر	همه استان‌ها
۱۶۶- تقویت نقش چند کارکردی مناطق عشایری و نظام مشارکت تشکل‌های عشایری در امنیت ملی، امنیت غذایی و پایداری محیط زیستی	همه استان‌ها
۱۶۸- توسعه بوم‌گردی، طبیعت‌درمانی و گردشگری جامعه‌محور، مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی منحصر به فرد مناطق و جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۷۱- حفظ یکپارچگی قلمرو و محدوده حقوق عرفی عشایر	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۷۸- تقویت نظام نهادی و تصمیم‌سازی پیوستار توسعه شهری-روستایی در بستر شبکه منطقه‌ای	همه استان‌ها
۱۷۹- ایجاد محیط روستایی بوم‌گرا، منسجم و همسو با صیانت از میراث طبیعی، تاریخی و فرهنگی	همه استان‌ها
۱۸۰- فرهنگ مبنا نمودن صنعت گردشگری در مناطق گردشگری ایران با رویکرد ارتقاء تعامل جامعه میزبان و میهمان	همه استان‌ها
۱۸۱- ظرفیت‌سازی و تسهیل فرایند جذب گردشگران خارجی	همه استان‌ها
۱۸۲- صیانت و حفاظت فیزیکی، حقوقی و معنایی میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی در مقابل هرگونه تهدید اعم از زوال، تجاوز، سرقت و تخریب با تأکید بر مشارکت‌های مردمی	همه استان‌ها
۱۸۳- بهره‌گیری از رویکرد برندسازی مکانی و معرفی آوازه قلمروهای خاص میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور ازجمله میراث مرتبط با کشاورزی و دانش بهره‌گیری از آب (مانند قنات، کاریز، آب انبار، پل‌ها و سدهای تاریخی)، انرژی‌های پاک (آسیاب، آسیاب و دستکند)، دانش سنتی تولید (دریانوردی، لنج‌سازی، ابریشم‌کشی و ...) و گونه‌های منحصر به فرد جنگل، بیابان و موزه‌های ملی و منطقه‌ای	همه استان‌ها
۱۸۴- احیاء و تقویت نمادها و رویدادهای ملی، منطقه‌ای، مذهبی و قومی انسجام‌بخش در پهنه جغرافیایی کشور	همه استان‌ها
۱۸۵- اولویت‌بخشی به هدف غایی گردشگری برای گفتمان‌سازی، ایجاد همبستگی و ارتباط اجتماعی سرزمینی در سطح ملی و بین‌المللی	همه استان‌ها
۱۸۶- احیاء هنرهای رو به فراموشی و تقویت تولید و بازرگانی صنایع دستی	همه استان‌ها
۱۸۷- حفظ و احیاء هویت، آیین‌ها، سنت‌ها و مراسم ویژه اقوام مختلف حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها
۱۸۸- معرفی و حمایت از گنجینه‌های زنده بشری، مشاهیر و مفاخر فرهنگ، هنر و حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها
۱۸۹- توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های نوین نظیر اینترنت اشیا و واقعیت گسترده (شامل واقعیت افزوده، واقعیت مجازی و...) در توسعه گردشگری و معرفی میراث فرهنگی کشور	همه استان‌ها
۱۹۷- تقویت حکمرانی خوب فضای مجازی و ارتقاء امنیت آن	همه استان‌ها
۲۱۰- تقویت پیوند بین جزایر و سرزمین اصلی	بوشهر و هرمزگان
۲۱۲- نقش‌آفرینی و مشارکت نظام‌مند جامعه محلی در توسعه جزایر	بوشهر و هرمزگان
۲۲۰- افزایش پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری نهادهای دولتی و حاکمیتی در مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان‌ها
۲۲۱- ایفای نقش نهادهای دولتی و حاکمیتی به عنوان تسهیلگر در مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان‌ها
۲۲۲- افزایش سهم و نقش شبکه‌های اجتماعی رسمی و نهادهای مرجع در جهت‌دهی به مطالبات و خواسته‌های شهروندان	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۲۳- افزایش اختیار استان‌ها در سیاستگذاری و تصمیم‌گیری در خصوص مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان‌ها
۲۲۴- اجتناب از امنیتی کردن پدیده‌ها و مسائل اجتماعی (سطح کلان کشور و استان‌ها و سطوح محلی) و اتخاذ رویکردهای نرم و اجتماعی در این حوزه	همه استان‌ها
۲۲۵- تمرکز بر فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی خاص اعتمادسازی و منطبق بر خواسته‌ها و گرایش‌های ساکنان مناطق مختلف سرزمین	همه استان‌ها
۲۲۶- توانمندسازی اجتماعات محلی و مشارکت دادن مردم در فرایندهای تصمیم‌سازی و اجرای برنامه‌های توسعه	همه استان‌ها
۲۲۷- کاهش آسیب‌های اجتماعی با تأکید بر نقش‌آفرینی نهادهای غیردولتی و مردم‌محور	همه استان‌ها
۲۲۸- تسهیل در شکل‌گیری و تداوم فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان یک عامل مؤثر در اقدامات توسعه‌ای	همه استان‌ها
۲۲۰- حکمروایی انسجام بخش و مدیریت یکپارچه سرزمینی	همه استان‌ها
۲۲۱- اتخاذ و اجرای اصول حکمروایی خوب مانند (فسادستیزی، پاسخگویی، شفافیت، مسئولیت‌پذیری، برابری و همه‌شمولی، حاکمیت قانون، مشارکت، اجماع‌گرایی) توسط نهادها و سازمان‌های دولتی و حاکمیتی	همه استان‌ها
۲۲۴- تقویت تعاملات و پیوندهای مناطق پیرامونی سرزمین با مناطق درونی	همه استان‌ها
۲۲۵- ایجاد زمینه مشارکت جمعی اقوام و گروه‌های مذهبی در توسعه و امنیت مناطق مختلف کشور، به‌ویژه مناطق مرزی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۲۶- تفویض اختیار به نهادها و تشکلهای منطقه‌ای در سیاستگذاری‌های توسعه منطقه‌ای در چارچوب سیاست‌های کلان کشور	همه استان‌ها
۲۲۷- احیا و توسعه نمادهای اسلامی ایرانی با حفظ تنوع فرهنگی در پهنه سرزمین	همه استان‌ها
۲۲۸- تبیین، ترویج و نهادینه‌سازی سبک زندگی سالم اسلامی ایرانی و خانواده‌محور	همه استان‌ها
۲۴۲- تغییر و اصلاح شیوه‌های امنیتی مدیریت سرزمین، به‌ویژه مناطق مرزی با تأکید بر مشارکت جوامع محلی	همه استان‌ها
۲۴۳- مبنا قرار دادن رویکردهای اجتماعی و مردمی برای تأمین امنیت در راستای تحقق امنیت پایدار مردمی	همه استان‌ها
۲۵۰- رعایت تناسب‌های قومی فرهنگی مورد نیاز در استقرار فعالیت و جمعیت در سرزمین	همه استان‌ها

۱-۱۴- سیاست کلی ابلاغی چهاردهم

سیاست کلی ابلاغی چهاردهم عبارت است از: «تقویت کارایی و اثربخشی رسانه ملی در گسترش و تعمیق فرهنگ اسلامی- ایرانی و مواجهه مؤثر با جنگ روانی و تهاجم فرهنگی و سیاسی دشمنان».

جدول (۱۴)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی چهاردهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۴: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۴

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۶۵- تقویت و احیای ارزش‌های اصیل فرهنگی، تاریخی، قومی و بومی جامعه عشایر	همه استان‌ها
۱۶۸- توسعه بوم‌گردی، طبیعت‌درمانی و گردشگری جامعه‌محور، مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی منحصر به فرد مناطق و جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۸۰- فرهنگ مبنا نمودن صنعت گردشگری در مناطق گردشگری ایران با رویکرد ارتقاء تعامل جامعه میزبان و میهمان	همه استان‌ها
۱۸۲- صیانت و حفاظت فیزیکی، حقوقی و معنایی میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی در مقابل هرگونه تهدید اعم از زوال، تجاوز، سرقت و تخریب با تأکید بر مشارکت‌های مردمی	همه استان‌ها
۱۸۳- بهره‌گیری از رویکرد برندسازی مکانی و معرفی آوازه قلمروهای خاص میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور از جمله میراث مرتبط با کشاورزی و دانش بهره‌گیری از آب (قنات، کاریز، آب انبار، پل‌ها و سدهای تاریخی)، انرژی‌های پاک (آسیاب، آسیاب و دستکند)، دانش سنتی تولید (دریانوردی، لنج‌سازی، ابریشم‌کشی و ...) و گونه‌های منحصر به فرد جنگل، بیابان و موزه‌های ملی و منطقه‌ای	همه استان‌ها
۱۸۴- احیاء و تقویت نمادها و رویدادهای ملی، منطقه‌ای، مذهبی و قومی انسجام‌بخش در پهنه جغرافیایی کشور	همه استان‌ها
۱۸۵- اولویت‌بخشی به هدف غایی گردشگری برای گفتمان‌سازی، ایجاد همبستگی و ارتباط اجتماعی سرزمینی در سطح ملی و بین‌المللی	همه استان‌ها
۱۸۶- احیاء هنرهای رو به فراموشی و تقویت تولید و بازرگانی صنایع دستی	همه استان‌ها
۱۸۷- حفظ و احیاء هویت، آیین‌ها، سنت‌ها و مراسم ویژه اقوام مختلف حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها
۱۸۸- معرفی و حمایت از گنجینه‌های زنده بشری، مشاهیر و مفاخر فرهنگ، هنر و حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها
۱۸۹- توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های نوین نظیر اینترنت اشیا و واقعیت گسترده (شامل واقعیت افزوده، واقعیت مجازی و ...) در توسعه گردشگری و معرفی میراث فرهنگی کشور	همه استان‌ها
۱۹۷- تقویت حکمرانی خوب فضای مجازی و ارتقاء امنیت آن	همه استان‌ها

همه استان‌ها	۲۲۲- افزایش سهم و نقش شبکه‌های اجتماعی رسمی و نهادهای مرجع در جهت‌دهی به مطالبات و خواسته‌های شهروندان
همه استان‌ها	۲۳۷- احیا و توسعه نمادهای اسلامی ایرانی با حفظ تنوع فرهنگی در پهنه سرزمین
همه استان‌ها	۲۴۳- مبنا قرار دادن رویکردهای اجتماعی و مردمی برای تأمین امنیت در راستای تحقق امنیت پایدار مردمی

۱-۱۵- سیاست کلی ابلاغی پانزدهم

سیاست کلی ابلاغی پانزدهم عبارت است از: «تحکیم نهاد خانواده و رفع موانع رشد و شکوفایی بانوان». جدول (۱۵)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی پانزدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۵: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۵

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۹۲- افزایش نرخ باروری به حداقل بیش از سطح جانشینی	همه استان‌ها
۹۳- تربیت نیروی انسانی توانمند، خلاق، مسئولیت‌پذیر و دارای روحیه مشارکت جمعی با تأکید بر فرهنگ جهادی	همه استان‌ها
۲۳۸- تبیین، ترویج و نهادینه‌سازی سبک زندگی سالم اسلامی- ایرانی و خانواده‌محور	همه استان‌ها

۱-۱۶- سیاست کلی ابلاغی شانزدهم

سیاست کلی ابلاغی شانزدهم عبارت است از: «افزایش نرخ باروری و مولید به حداقل ۲ و نیم طی پنج سال با حمایت همه‌جانبه از فرزندآوری و رفع موانع و ایجاد مشوق‌های مؤثر و اصلاح فرهنگی».

جدول (۱۶)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی شانزدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۶: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۶

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۹۲- افزایش نرخ باروری به حداقل بیش از سطح جانشینی	همه استان‌ها
۲۱۷- نگهداشت و افزایش جمعیت در شهرهای کوچک و روستاهای مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

۱-۱۷- سیاست کلی ابلاغی هفدهم

سیاست کلی ابلاغی هفدهم عبارت است از: «توسعه صنعت گردشگری و ترویج صنایع دستی».

جدول (۱۷)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی هفدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۷: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۷

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۲- جلب مشارکت منطقه‌ای و بین‌المللی کشورها به منظور احیاء، حفاظت، معرفی و بهره‌برداری از آثار و ویژگی‌های مشترک فرهنگی و تمدنی منطقه	همه استان‌ها
۶۴- افزایش سهم گردشگری و تجاری‌سازی صنایع دستی در اقتصاد ملی با تأکید بر ارتقاء زیرساخت‌های گردشگری و تسهیل سفر گردشگران داخلی و خارجی	همه استان‌ها
۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه	همه استان‌ها
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان‌ها
۱۶۷- تنوع‌بخشی به فعالیت‌های اقتصادی، توسعه زنجیره ارزش و برندسازی محصولات تولیدی و صنایع دستی جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۶۸- توسعه بوم‌گردی، طبیعت‌درمانی و گردشگری جامعه‌محور، مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی منحصر به فرد مناطق و جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۷۹- ایجاد محیط روستایی بوم‌گرا، منسجم و همسو با صیانت از میراث طبیعی، تاریخی و فرهنگی	همه استان‌ها
۱۸۰- فرهنگ مبنا نمودن صنعت گردشگری در مناطق گردشگری ایران با رویکرد ارتقاء تعامل جامعه میزبان و میهمان	همه استان‌ها
۱۸۱- ظرفیت‌سازی و تسهیل فرایند جذب گردشگران خارجی	همه استان‌ها
۱۸۲- صیانت و حفاظت فیزیکی، حقوقی و معنایی میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی در مقابل هرگونه تهدید اعم از زوال، تجاوز، سرقت و تخریب با تأکید بر مشارکت‌های مردمی	همه استان‌ها
۱۸۳- بهره‌گیری از رویکرد برندسازی مکانی و معرفی آوازه قلمروهای خاص میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور از جمله میراث مرتبط با کشاورزی و دانش بهره‌گیری از آب (قنات، کاریز، آب انبار، پل‌ها و سدهای تاریخی)، انرژی‌های پاک (آسیاب، دستکند)، دانش سنتی تولید (دریانوردی، لنج‌سازی، ابریشم‌کشی و ...) و گونه‌های منحصر به فرد جنگل، بیابان و موزه‌های ملی و منطقه‌ای	همه استان‌ها
۱۸۴- احیاء و تقویت نمادها و رویدادهای ملی، منطقه‌ای، مذهبی و قومی انسجام‌بخش در پهنه جغرافیایی کشور	همه استان‌ها
۱۸۵- اولویت‌بخشی به هدف غایی گردشگری برای گفتمان‌سازی، ایجاد همبستگی و ارتباط اجتماعی سرزمینی در سطح ملی و بین‌المللی	همه استان‌ها
۱۸۶- احیاء هنرهای رو به فراموشی و تقویت تولید و بازرگانی صنایع دستی	همه استان‌ها
۱۸۷- حفظ و احیاء هویت، آیین‌ها، سنت‌ها و مراسم ویژه اقوام مختلف حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۸۸- معرفی و حمایت از گنجینه های زنده بشری، مشاهیر و مفاخر فرهنگ، هنر و حوزه تمدنی ایران	همه استان ها
۱۸۹- توسعه و به کارگیری فناوری های نوین مانند اینترنت اشیاء و واقعیت گسترده (شامل واقعیت افزوده، واقعیت مجازی و...) در توسعه گردشگری و معرفی میراث فرهنگی کشور	همه استان ها
۱۹۰- تجهیز زیرساخت ها و توسعه شبکه های یکپارچه گردشگری	همه استان ها
۱-۱۹۰- محور گردشگری ساحلی- دریایی شمال از بندر ترکمن تا آستارا	گلستان، مازندران و گیلان
۲-۱۹۰- محور گردشگری ساحلی- دریایی خلیج فارس و دریای عمان از گواتر تا بندر ماهشهر	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۳-۱۹۰- حلقه گردشگری دریاچه ارومیه: شهرهای بناب- میاندوآب- نقده- ارومیه- سلماس- شبستر- عجب شیر	آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی
۴-۱۹۰- محور گردشگری ارسباران: جلفا- خداآفرین- کلیبر- اصلاندوز و پارس آباد	نوشته نشده
۵-۱۹۰- حلقه گردشگری طبیعی- تاریخی- فرهنگی: یزد، اصفهان، شیراز و کرمان	یزد، اصفهان، شیراز و کرمان
۶-۱۹۰- حلقه گردشگری تاریخی- طبیعی: همدان- سنندج- مریوان- پاره- کرمانشاه (اورامانات)	همدان، کرمانشاه و کردستان
۷-۱۹۰- محور گردشگری راه ابریشم: سرخس- مشهد- سمنان- تهران- کرج- قزوین- زنجان- تبریز- بازرگان	خراسان رضوی، سمنان، تهران، البرز، قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی
۸-۱۹۰- محور گردشگری طبیعی- تاریخی: آستارا- اردبیل- تبریز- ارومیه	گیلان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
۹-۱۹۰- محور گردشگری دفاع مقدس (راهیان نور): آبادان، خرمشهر، اهواز، سوسنگرد، بستان، هویزه، ایلام- کرمانشاه	خوزستان، ایلام، کرمانشاه
۱۰-۱۹۰- محور گردشگری طبیعی زاگرس: یاسوج- شهرکرد- خرم آباد- ایلام- کرمانشاه- سنندج	کردستان، کرمانشاه، ایلام، لرستان، چهارمحال بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد
۱۱-۱۹۰- محور گردشگری طبیعی چابهار- زاهدان	سیستان و بلوچستان
۱۲-۱۹۰- محور گردشگری تاریخی: زابل- زاهدان- بم- کرمان	سیستان و بلوچستان
۱۳-۱۹۰- محور گردشگری مذهبی: مشهد، شهرری، قم و شیراز	خراسان رضوی، تهران، قم و فارس
۱۴-۱۹۰- محور گردشگری عتبات عالیات: محورهای اتصال دهنده مرزهای خسروی، مهران، چذابه و شلمچه به شهرهای بغداد، کربلا و نجف در عراق	کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۱۵-۱۹۰- قطب های گردشگری سلامت: در شهرهای تهران، اهواز، کرمانشاه، تبریز، رشت، مشهد، چابهار، زاهدان، بندرعباس، یزد، کرمان، شیراز، اصفهان، سنندج، اردبیل و ایلام	تهران، خوزستان، کرمانشاه، آذربایجان شرقی، گیلان، خراسان رضوی، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، یزد، کرمان، فارس، اصفهان، کردستان، اردبیل و ایلام

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۶-۱۹۰- پهنه‌های گردشگری کویری: به‌ویژه در استان‌های یزد، کرمان، خراسان جنوبی، سمنان، اصفهان، قم و سیستان و بلوچستان	یزد، کرمان، خراسان جنوبی، سمنان، اصفهان، قم، سیستان و بلوچستان
۱۷-۱۹۰- محورهای گردشگری کویری: بافق-یزد- طبس- بیرجند/ نائین- خور و بیابانک- دامغان/ کرمان- شهداد- نهبندان- بیرجند/ زاهدان- بم- کرمان	خراسان جنوبی، سمنان، اصفهان، کرمان و یزد
۲۰۹- تعریف نقش خاص برای جزایر راهبردی در مجموعه نظام فعالیتی جزایر (توسعه فعالیت‌های دریامحور نظیر شیلات، انرژی‌های نو، گردشگری، تجارت، ترانزیت، خدمات بندری، سوخت‌رسانی، ساخت و تعمیرات کشتی)	بوشهر و هرمزگان

۱-۱۸- سیاست کلی ابلاغی هجدهم

سیاست کلی ابلاغی هجدهم عبارت است از: «ارتقاء سلامت اجتماعی و پیشگیری و کاهش آسیب‌های اجتماعی به‌ویژه اعتیاد، حاشیه‌نشینی، طلاق و فساد بر اساس شاخص‌های معتبر و بهره‌گیری حداکثری از مشارکت مردم و با زمان‌بندی متناسب».

جدول (۱۸)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی هجدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۸: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۸

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۶۶- ساماندهی اقتصاد غیررسمی در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۹۳- تربیت نیروی انسانی توانمند، خلاق، مسئولیت‌پذیر و دارای روحیه مشارکت جمعی با تأکید بر فرهنگ جهادی	همه استان‌ها
۱۵۳- استقرار خدمات سطح یک در منطقه شهری و عدم تمرکز در کلانشهر	همه استان‌ها
۱۵۴- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرها/ شهرمنطقه‌های ارومیه، اردبیل، زنجان، سنندج، ایلام، خرم‌آباد، همدان، قزوین، گرگان، سمنان، اراک، قم، یزد، بجنورد، بیرجند، یاسوج، شهرکرد و بوشهر به سطح دو	آذربایجان غربی، اردبیل، کردستان، همدان، ایلام، لرستان، زنجان، قزوین، گلستان، سمنان، مرکزی، قم، یزد، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر
۱۵۵- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرهای زیر به عنوان شهرهای همکار در شبکه چندمرکزی، چندسطحی و چندعملکردی سرزمین - خوی، مرند، سلماس، ماکو، بوکان، میاندوآب، مهاباد، نقده، پیرانشهر، مراغه، بناب، پارس‌آباد، ابهر، مریوان، بانه، سقز، اسلام‌آباد غرب، سرپل ذهاب، بروجرد، دورود، ملایر، دزفول، اندیمشک، شوشتر، ایذه، مسجدسلیمان، بهبهان، بندر ماهشهر، بندر امام خمینی، آبادان، خرمشهر، تاکستان، نوشهر، چالوس، تنکابن، رامسر، گنبد کاووس، دامغان، شاهرود،	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
ساوه، کاشان، شهرضا، میبد، اردکان، شیروان، قوچان، اسفراین، نیشابور، سبزوار، تربت جام، تربت حیدریه، کاشمر، نهبندان، قائن، فردوس، طبس، زابل، ایرانشهر، سراوان، خاش، میناب، بندر جاسک، زرآباد، بندر لنگه، جیرفت، بم، سیرجان، رفسنجان، کازرون، جهرم، فسا، لار، دوگنبدان، دهدشت، بیجار، نائین، اردستان، جندق، خارک، برازجان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر کنگان، بندر دیر، عسلویه، کیش، قشم و هرمز	
۱۷۲- ارتقاء شاخص‌های رفاه و کیفیت زندگی جامعه عشایری	همه استان‌ها
۲۲۶- توانمندسازی اجتماعات محلی و مشارکت دادن مردم در فرایندهای تصمیم‌سازی و اجرای برنامه‌های توسعه	همه استان‌ها
۲۲۷- کاهش آسیب‌های اجتماعی با تأکید بر نقش‌آفرینی نهادهای غیردولتی و مردم‌محور	همه استان‌ها
۲۴۱- ساماندهی، توانمندسازی و ممانعت از گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی، به‌ویژه پیرامون کلان‌شهرها	همه استان‌ها

۱-۱۹- سیاست کلی ابلاغی نوزدهم

سیاست کلی ابلاغی نوزدهم عبارت است از: «برقراری حاکمیت ملی و صیانت از ارزش‌های اسلامی - ایرانی در فضای مجازی با تکمیل و توسعه شبکه ملی اطلاعات و تأمین محتوا و خدمات متناسب و ارتقاء قدرت سایبری در تراز قدرت‌های جهانی با تأکید بر مقاوم‌سازی و امنیت زیرساخت‌های حیاتی و کلان‌داده کشور». جدول (۱۹)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی نوزدهم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۱۹: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۱۹

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۸- توسعه زیرساخت‌های ارتباطی داخلی با مبادی مرزی با رعایت ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۹۱- احداث، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های مورد نیاز انتقال و ترانزیت اطلاعات در مقیاس بین‌المللی از طریق ایجاد خدمات هاب (HUB) منطقه‌ای و بین‌المللی اطلاعات	همه استان‌ها
۱۹۲- تقویت اتصال شبکه ارتباطی کشور به کشورهای همجوار به‌منظور تبادل و انتقال اطلاعات و برقراری ارتباطات بین‌الملل	همه استان‌ها
۱۹۳- ارتقاء پایداری ارتباطات بین‌الملل، هاب رومینگ بین‌الملل و حضور در نقاط متنوع تبادل ترافیک جهانی	همه استان‌ها
۱۹۴- افزایش کیفیت و سرعت خدمات پهن باند برای ساکنان و فعالان اقتصادی همه مناطق	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۹۵- حفظ نقاط مداری، توسعه ارتباطات ماهواره‌ای منظومه‌ای و خدمات سنجش از دور و پایشگری فضایی برای کلیه بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و کشاورزی	همه استان‌ها
۱۹۷- تقویت حکمرانی خوب فضای مجازی و ارتقاء امنیت آن	همه استان‌ها
۲۱۱- ایجاد و تقویت زیرساخت‌ها متناسب با نقش و عملکرد جزایر	بوشهر، هرمزگان
۲۱۵- تقویت زیرساخت‌ها و شبکه‌های زیربنایی نواحی شرقی و جنوبی کشور	خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۲۲- افزایش سهم و نقش شبکه‌های اجتماعی رسمی و نهادهای مرجع در جهت‌دهی به مطالبات و خواسته‌های شهروندان	همه استان‌ها
۲۲۹- فراهم نمودن دسترسی عادلانه به زیرساخت و خدمات، به‌ویژه آموزشی، بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب در سراسر کشور به‌خصوص مناطق مرزی و کمتر برخوردار	همه استان‌ها
۲۴۸- ذخیره‌سازی راهبردی، موزی‌سازی زیرساخت‌ها و تنوع‌بخشی و پایدارسازی سامانه‌ها و شبکه‌ها	همه استان‌ها
۲۵۱- تمرکززدایی و جلوگیری از تجمیع تأسیسات حیاتی، حساس و مهم	همه استان‌ها
۲۵۳- تقویت و توسعه سامانه‌ها و زیرساخت‌های رصد، پایش و تشخیص تهدیدات زیستی در سطوح کلان ملی، به‌ویژه در مناطق مرزی	همه استان‌ها

۱-۲۰- سیاست کلی ابلاغی بیستم

سیاست کلی ابلاغی بیستم عبارت است از: «افزایش شتاب پیشرفت و نوآوری علمی و فناوری و تجاری‌سازی آن‌ها به‌ویژه در حوزه‌های اطلاعات و ارتباطات و زیست‌فناوری و ریزفناوری و انرژی‌های نو و تجدید پذیر. روزآمدسازی و ارتقاء نظام آموزشی و پژوهشی کشور».

جدول (۲۰)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیستم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۰: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۰

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۹- توسعه زیرساخت‌ها و توانمندی‌های ارائه خدمات علمی، آموزشی و درمانی به شهروندان کشورهای همسایه در شهرمنطقه‌های استان‌های مرزی	آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، مازندران و گیلان
۱۰- صدور خدمات فنی- مهندسی به کشورهای جهان با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی	همه استان‌ها
۲۱- جذب مشارکت سرمایه‌گذاری دانش‌بنیان و فناوری پیشرفته بین‌المللی در مناطق دریایی و ساحلی کشور، به‌ویژه جزایر و منطقه مکران	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۳- توسعه تجارت الکترونیک با تأکید بر فناوری‌های نوین و پیشرفته	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۳۰- ایجاد و توسعه زیربناها و روبناهای سخت افزاری و نرم افزاری مراکز لجستیک (شهر، پارک و دهکده لجستیک)	استان های زیر
۳۰-۱- عرصه شرق کشور (جنوب-شمال) با اولویت پهنه های چابهار، جاسک، بندرعباس، ایرانشهر، بم، سیرجان، زاهدان، بیرجند، مشهد و بجنورد	سیستان و بلوچستان، کرمان، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و هرمزگان
۳۰-۲- عرصه غرب کشور (جنوب-شمال) با اولویت پهنه های اهواز، اندیمشک-دزفول، کرمانشاه، خرم آباد، سنندج و تبریز	خوزستان، کرمانشاه، لرستان، کردستان و آذربایجان غربی
۳۰-۳- عرصه مرکزی کشور (شرق-غرب) با اولویت پهنه های سمنان، قم و قزوین	قزوین، سمنان و قم
۳۰-۴- عرصه میانی کشور (شرق-غرب) با اولویت پهنه های اصفهان، شیراز و یزد	یزد، اصفهان و فارس
۳۰-۵- مراکز لجستیک در مبادی مرزی با اولویت پهنه های میرجاوه، میلک، ماهیرود، دوغارون- شمشیر، سرخس، اینچه برون، آستارا، بازرگان، باشماق، خسروی، شلمچه، چابهار، عسلویه، بوشهر، بندر امام خمینی، بندر امیرآباد و بندر انزلی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۳۶- هوشمندسازی و به کارگیری فناوری های نوین در فرایندهای مدیریت، کنترل، بازرسی، پایش و نظارت به منظور حذف اختلالات در فرایند ترانزیت و کاهش زمان عبور	همه استان ها
۳۹- حضور فعال و مؤثر در فضای گسترده شبکه تولید منطقه ای و جهانی و نقش آفرینی در زنجیره های تولید	همه استان ها
۴۲- تغییر رویکرد از زنجیره های تأمین سنتی به شبکه های هوشمند تأمین دیجیتال	همه استان ها
۴۳- ارتقاء صنعتی کشور با رویکرد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی	همه استان ها
۴۸- جذب سرمایه گذاری خصوصی داخلی و خارجی در تحقیق و توسعه و تجاری سازی ایده های نوآورانه	همه استان ها
۵۰- بسط اختیارات مناطق در سیاست گذاری فضای کسب و کار، رقابت پذیری در نوآوری منطقه ای و جذب سرمایه	همه استان ها
۵۳- پیشسازی اقتصاد دانش بنیان و دریامحور	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵۴- توسعه دانش و فناوری های نوین بهره برداری پایدار از ظرفیت ها و قابلیت های دریا	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵۶- تشکیل و تکمیل زنجیره ارزش و توسعه صادرات تولیدات صنعتی و صنایع معدنی با اولویت محصولات با ارزش افزوده بالا	همه استان ها
۵۷- بهبود و توسعه خدمات پشتیبان تولید و ارزش آفرین از جمله در حوزه های واسطه گری مالی، بیمه ای، مشاوره، طراحی های ساخت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و تحقیق و توسعه علمی	همه استان ها
۵۸- برندسازی و تجاری سازی محصولات دارای مزیت و خلق مزیت در بستر اقتصاد خلاق	همه استان ها
۶۰- توسعه محصولات دانش بنیان بر پایه مزیت های رقابتی و قابلیت های دانش و فناوری مناطق با استفاده از ظرفیت شبکه شهرهای همکار	همه استان ها
۶۱- توسعه مراکز رشد فناوری اطلاعات و ارتباطات و مناطق دیجیتالی و شهرها و روستاهای سبز و هوشمند	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۶۲- ایجاد و رشد زیست‌بوم‌های کارآفرینی نوآورانه با تمرکز بر رفع موانع و چالش‌های ارتباط مطلوب دانشگاه و صنعت	همه استان‌ها
۶۵- تکمیل زنجیره‌های ارزش و زنجیره تأمین پایدار مبتنی بر تحولات فن‌آورانه	همه استان‌ها
۷۰- توسعه و تکامل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی با تأکید بر تقاضامحوری، ارزش‌افزایی و کاهش ضایعات	همه استان‌ها
۷۱- توسعه شبکه بازار محصولات کشاورزی از سطح محلی تا سطوح ملی و فراملی و گسترش بازارهای دیجیتال کشاورزی	همه استان‌ها
۷۴- توسعه فناوری‌های نوآورانه کشت و تولید انواع محصولات با استفاده از آب دریا	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۷۶- استقرار کشاورزی حفاظتی، دقیق، هوشمند و سازگار به تغییرات اقلیمی و تأمین‌کننده امنیت غذایی	همه استان‌ها
۷۹- الزام به تولید محصولات کشاورزی سالم و افزایش تولید محصولات غیرتراریخته و ارگانیک	همه استان‌ها
۸۰- ایجاد و توسعه زنجیره ارزش محصولات گلخانه‌ای و محیط‌های کنترل شده (هواکشت و آب کشت)	همه استان‌ها
۸۲- کاهش هدررفت در زنجیره تولید، انتقال و توزیع انرژی تا سطح استانداردهای بین‌المللی	همه استان‌ها
۸۴- بهینه‌سازی مصرف انرژی	همه استان‌ها
۸۶- افزایش مشارکت عمومی و خصوصی در شبکه انرژی محلی، منطقه‌ای و ملی	همه استان‌ها
۸۷- ظرفیت‌سازی برای گسترش کسب و کارهای دانش‌بنیان در حوزه خدمات انرژی	همه استان‌ها
۸۸- بهینه‌سازی سبد سوخت مصرفی کشور از طریق تعیین سهم هر یک از حامل‌های انرژی و افزایش سهم منابع انرژی کم‌کربن در سبد انرژی کشور	همه استان‌ها
۸۹- استانداردسازی مصرف انرژی تولیدات داخلی	همه استان‌ها
۹۰- حمایت از تحقیقات کاربردی و تأسیس و تقویت شرکت‌های دانش‌بنیان در زمینه کسب فناوری‌های مرتبط با بهینه‌سازی مصرف انرژی و کاهش شدت انرژی	همه استان‌ها
۹۱- افزایش سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در تولید و تأمین بهینه انرژی هر منطقه از کشور متناسب با ظرفیت هر منطقه	همه استان‌ها
۹۱-۱- تغییر نگاه از توسعه سراسری خطوط لوله گاز طبیعی به تمامی پهنه سرزمین به بهره‌گیری حداکثری از منابع و ظرفیت‌های انرژی تجدیدپذیر محلی	همه استان‌ها
۹۱-۲- تولید انرژی بادی در مناطق مستعد از جمله شمال استان سیستان و بلوچستان، جنوب استان خراسان جنوبی، جنوب استان خراسان رضوی و جنوب استان گیلان	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و گیلان
۹۱-۳- تولید انرژی خورشیدی در پهنه‌های مستعد کشور، به‌ویژه استان‌های مرکزی و جنوبی کشور	تهران، البرز، زنجان، قزوین، قم، مرکزی، همدان، اصفهان، کرمان، فارس، یزد، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، سمنان و سیستان و بلوچستان
۹۱-۴- تولید انرژی زمین‌گرمایی در پهنه‌های مستعد کشور، به‌ویژه در استان خراسان جنوبی و شمال غرب کشور	مازندران، گیلان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اصفهان، فارس، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی و خراسان شمالی

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۹۱-۵- تولید انرژی زیست توده در پهنه های مستعد کشور، به ویژه در کلان شهرها و شهرهای بزرگ و دامداری های بزرگ	همه استان ها
۹۱-۶- تولید انرژی از امواج در سواحل شمالی و جنوبی، به ویژه سواحل مکران	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۹۱-۷- تولید انرژی برق آبی در پهنه های مستعد کشور، به ویژه در استان های خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، لرستان، مازندران، کردستان، کرمانشاه و فارس	خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، لرستان، مازندران، کردستان، کرمانشاه و فارس
۹۴- ارتقاء سطح آموزش، پژوهش و بهره وری نیروی کار در جهت افزایش سهم منابع انسانی در ترکیب عوامل مؤثر در تولید ثروت ملی متناسب با تخصص ها، ظرفیت ها و مزیت های منطقه ای	همه استان ها
۹۵- بهره مندی از فرصت پنجره جمعیتی و ایجاد شرایط فعال سازی سرمایه های انسانی و علمی کشور	همه استان ها
۹۷- تأمین و بسط عدالت در برخورداری از فرصت های تعلیم و تربیت	همه استان ها
۹۸- گسترش و ارتقای رویکردهای تقاضامحور آموزش فنی و حرفه ای و تنوع بخشی به شیوه های مهارت افزایی متناسب با تخصص ها و مزیت های هر منطقه	همه استان ها
۱۰۳- تشویق سرمایه گذاری و حمایت از خلق، تجاری سازی و به کارگیری فناوری های سازگار با محیط زیست	همه استان ها
۱۰۴- تدوین و اجرای برنامه سازگاری با تغییر اقلیم در حوزه های مختلف از جمله آب، کشاورزی و امنیت غذایی، بهداشت و درمان، گردشگری، سواحل، اکوسیستم های طبیعی و ...	همه استان ها
۱۱۳- بهره گیری مؤثر از فرصت ها و مشوق های بین المللی در حرکت به سوی اقتصاد کم کربن و تسهیل انتقال و توسعه فناوری ها و نوآوری های مرتبط	همه استان ها
۱۱۶- توسعه و به کارگیری فناوری های لازم برای حفاظت و احیاء منابع طبیعی و محیط زیست از جمله فناوری زیستی، فناوری نانو، فناوری اطلاعات و ارتباطات، منظومه های ماهواره ای و پهپادها	همه استان ها
۱۱۷- بهره مندی از فناوری های نوین تصفیه فاضلاب و رفع آلاینده های آن ها	همه استان ها
۱۱۹- بهره برداری پایدار از منابع آب سبز و منابع آب نامتعارف مانند نمک زدایی آب دریا و آب خاکستری	همه استان ها
۱۲۰- ارائه مشوق های لازم برای سرمایه گذاری و به کارگیری فناوری های نوین در طرح های نمک زدایی مقرون به صرفه از آب دریا برای تأمین آب صنعت (بر اساس الگوی مطلوب استقرار فعالیت ها) مناطق واقع در پسرکانه سواحل جنوبی کشور، فلات مرکزی، نوار شرقی کشور و جزایر و آب شرب مناطق واقع در پسرکانه سواحل با در نظرگیری ملاحظات محیط زیستی و پدافند غیرعامل	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، اصفهان، یزد، کرمان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، خراسان رضوی، فارس، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان
۱۲۴- مدیریت هوشمند منابع آب مبتنی بر فناوری های نوآورانه مانند منظومه های ماهواره ای سنجش از دور، پهپادها و سنجنده ها	همه استان ها
۱۳۰- تحویل حجمی آب به بخش کشاورزی با تأکید بر استقرار سیستم اندازه گیری و برخط کردن آمار و اطلاعات منابع و مصارف آب با اولویت شبکه های آبیاری زهکشی و چاه ها	همه استان ها
۱۳۹- شبکه سازی و ایجاد زنجیره فعالیت های تولیدی در پیوند با شبکه های منطقه ای و بین المللی تولید	همه استان ها
۱۴۴- استقرار فعالیت های صنعتی و معدنی اولویت دار ملی مبتنی بر تخصص ها و مزیت های منطقه ای	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع پایین‌دستی از نفت و گاز مبتنی بر دانش‌پایه و فناوری‌های جدید با اولویت ساخت محصولات شیمیایی و پتروپالایشگاه‌ها، به‌ویژه در شبکه همکار جنوب غربی و پسرکرانه‌های جنوب	هرمزگان، بوشهر، خوزستان، ایلام، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، سیستان و بلوچستان
۲-۱۴۴- ساخت محصولات دانش‌بنیان و با ارزش افزوده بالا با اولویت ساخت مواد و محصولات دارویی، به‌ویژه در شبکه همکار شمال غربی، مرکزی، شمالی (نواحی غربی) و میانی (نواحی غربی) و شرقی	اصفهان، لرستان، مرکزی، البرز، قزوین، گیلان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی
۳-۱۴۴- ساخت محصولات مبتنی بر دانش و روش‌های نوین تولید و تکمیل‌کننده زنجیره ارزش با اولویت ساخت محصولات از مواد کانی غیرفلزی؛ به‌ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی، میانی (نواحی شرقی)، مرکزی (نواحی شرقی)	خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان، یزد، کرمان، لرستان، آذربایجان شرقی و زنجان
۴-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع بالادستی، مبتنی بر دانش‌پایه و فناوری‌های جدید با اولویت ساخت فلزات اساسی و استخراج نفت و گاز به‌ویژه در شبکه همکار پسرکرانه‌های جنوب	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵-۱۴۴- توسعه صنایع سبک مبتنی بر روش‌های نوین تولید با اولویت منسوجات، پوشاک و محصولات چرمی، به‌ویژه در شبکه همکار شمال، غرب و شمال غربی، شرق و شمال شرقی و میانی	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، یزد، اصفهان، گیلان، مازندران، گلستان، زنجان، آذربایجان شرقی، کردستان و کرمانشاه
۶-۱۴۴- ساخت ماشین‌آلات، تجهیزات با تکنولوژی متوسط و پیشرفته	همه استان‌ها
۷-۱۴۴- با اولویت ساخت تجهیزات برقی، به‌ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و غربی	فارس، یزد، کرمان، لرستان، ایلام، کرمانشاه و زنجان
۸-۱۴۴- با اولویت ماشین‌آلات الکترونیکی، رایانه‌ای و نوری، به‌ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و شرقی	فارس، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، یزد، قم، مرکزی، تهران، البرز، سمنان، همدان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۹-۱۴۴- با اولویت ماشین‌آلات مکانیکی با کاربرد عام و خاص، به‌ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۱۰-۱۴۴- ساخت وسایل نقلیه با روش‌های تولید مبتنی بر آینده‌پژوهی صنعت، با اولویت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیمه‌تریلر، به‌ویژه در شبکه همکار میانی و تجهیزات حمل و نقل دریایی به‌خصوص در شبکه همکار شمالی و جنوبی	کرمان، یزد، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، مازندران، گیلان و گلستان
۱۱-۱۴۴- ساخت محصولات تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در قلمروهای تولید محصولات کشاورزی	همه استان‌ها
۱۴۵- تولید محصولات کشاورزی راهبردی در پهنه‌های مستعد توسعه با تأکید بر استفاده از فناوری‌های نوآورانه	همه استان‌ها
۱-۱۴۵- استان‌های فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی گلستان، زنجان با اولویت گندم و جو	فارس، کردستان، اردبیل، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی، کردستان، لرستان، همدان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی گلستان و زنجان

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۴۵-۲- استان های آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، قزوین، کرمانشاه، گلستان، آذربایجان شرقی با اولویت دانه های روغنی	آذربایجان غربی، خوزستان، خراسان شمالی، قزوین، لرستان، اردبیل، کرمانشاه، گلستان و آذربایجان شرقی
۱۴۵-۳- استان های مازندران و گیلان با اولویت برنج	مازندران و گیلان
۱۴۵-۴- استان های اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی و قزوین با اولویت ذرت دانه ای و علوفه ای	اصفهان، ایلام، کرمانشاه، خوزستان، خراسان رضوی و قزوین
۱۴۶-۱- تجاری سازی و برندسازی محصولات کشاورزی ویژه (صادراتی و ارزش افزوده بالا) با تأکید بر:	همه استان ها
۱۴۶-۱- تولید خرما، به ویژه در استان های کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان	کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان
۱۴۶-۲- تولید پسته، به ویژه در استان های کرمان و سمنان	کرمان و سمنان
۱۴۶-۳- تولید زیتون، به ویژه در استان های زنجان، گیلان و قزوین	زنجان، گیلان و قزوین
۱۴۶-۴- زعفران، زرشک و عناب، به ویژه در استان های خراسان جنوبی و خراسان - شمالی	خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی
۱۴۶-۵- محصولات گرمسیری (موز، انبه، پاپایا، ...) در استان های سیستان و بلوچستان و هرمزگان	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۱۴۶-۶- گیاهان دارویی و داروهای گیاهی کشور در مناطق مستعد	همه استان ها
۱۴۷- تولید و توسعه اندام های تکثیری مانند بذر، نهال و مواد ژنتیکی دامی، گیاهی و شیلاتی در زنجیره ارزش	همه استان ها
۱۵۵- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرهای زیر به عنوان شهرهای همکار در شبکه چندمرکزی، چندسطحی و چندعملکردی سرزمین - خوی، مرند، سلماس، ماکو، بوکان، میاندوآب، مهاباد، نقده، پیرانشهر، مراغه، بناب، پارس آباد، ابهر، مریوان، بانه، سقز، اسلام آباد غرب، سرپل ذهاب، بروجرد، دورود، ملایر، دزفول، اندیمشک، شوشتر، ایذه، مسجدسلیمان، بهبهان، بندر ماهشهر، بندر امام خمینی، آبادان، خرمشهر، تاکستان، نوشهر، چالوس، تنکابن، رامسر، گنبد کاووس، دامغان، شاهرود، ساوه، کاشان، شهرضا، میبد، اردکان، شیروان، قوچان، اسفراین، نیشابور، سبزوار، تربت جام، تربت حیدریه، کاشمر، نهبندان، قائن، فردوس، طبس، زابل، ایرانشهر، سراوان، خاش، میناب، بندر جاسک، زرآباد، بندر لنگه، جیرفت، بم، سیرجان، رفسنجان، کازرون، جهرم، فسا، لار، دوگنبدان، دهدشت، بیجار، نائین، اردستان، جندق، خارک، برازجان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر کنگان، بندر دیر، عسلویه، کیش، قشم و هرمز	همه استان ها
۱۵۷- تمرکززدایی از مناطق کلان شهری، به ویژه در مناطق کلان شهری تهران، اصفهان، کرج، مشهد، رشت، تبریز و شیراز	تهران، البرز، اصفهان، گیلان، آذربایجان شرقی، فارس و خراسان رضوی
۱۶۱- سطح بندی مراکز آموزشی، بهداشتی، علمی و فناوری متناسب با سطح بندی خدماتی نظام سکونتگاهی	همه استان ها
۱۶۴- کاربست رویکرد شهر هوشمند و خلاق به ویژه در شهرهای سطح یک با به کارگیری فناوری های نوآوری نظیر اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، پهپادها، ربات ها، مواد هوشمند، سنسورهای پیشرفته، واقعیت مجازی، واقعیت افزوده، چاپ سه بعدی و ...	همه استان ها
۱۶۷- تنوع بخشی به فعالیت های اقتصادی، توسعه زنجیره ارزش و برندسازی محصولات تولیدی و صنایع دستی جامعه عشایری	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۸۳- بهره‌گیری از رویکرد برندسازی مکانی و معرفی آوازه قلمروهای خاص میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی کشور از جمله میراث مرتبط با کشاورزی و دانش بهره‌گیری از آب (مانند قنات، کاریز، آب انبار، پل‌ها و سدهای تاریخی)، انرژی‌های پاک (آسیاد، آسیاب و دستکند)، دانش سنتی تولید (دریانوردی، لنج‌سازی، ابریشم‌کشی و ...) و گونه‌های منحصر به فرد جنگل، بیابان و موزه‌های ملی و منطقه‌ای	همه استان‌ها
۱۸۹. توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های نوین مانند اینترنت اشیا و واقعیت گسترده (شامل واقعیت افزوده، واقعیت مجازی و...) در توسعه گردشگری و معرفی میراث فرهنگی کشور	همه استان‌ها
۱۹۱- احداث، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های مورد نیاز انتقال و ترانزیت اطلاعات در مقیاس بین‌المللی از طریق ایجاد خدمات هاب (HUB) منطقه‌ای و بین‌المللی اطلاعات	همه استان‌ها
۱۹۲- تقویت اتصال شبکه ارتباطی کشور به کشورهای همجوار به منظور تبادل و انتقال اطلاعات و برقراری ارتباطات بین‌الملل	همه استان‌ها
۱۹۳- ارتقاء پایداری ارتباطات بین‌الملل، هاب رومینگ بین‌الملل و حضور در نقاط متنوع تبادل ترافیک جهانی	همه استان‌ها
۱۹۴- افزایش کیفیت و سرعت خدمات پهن باند برای ساکنان و فعالان اقتصادی همه مناطق	همه استان‌ها
۱۹۵- حفظ نقاط مداری، توسعه ارتباطات ماهواره‌ای منظومه‌ای و خدمات سنجش از دور و پایشگری فضایی برای کلیه بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و کشاورزی	همه استان‌ها
۱۹۶- توسعه کاربرد هوش مصنوعی، اینترنت اشیا، محاسبات کوانتومی و شبکه ابری برای ارتباطات داده‌ای پرسرعت و کاربردهای آن در پهنه کشور	همه استان‌ها
۱۹۷- تقویت حکمرانی خوب فضای مجازی و ارتقاء امنیت آن	همه استان‌ها
۲۰۲- هوشمندسازی شبکه لجستیک با تأکید بر دیجیتال شدن فرایندها، زنجیره تأمین هوشمند، به‌کارگیری فناوری‌های نوآورانه (اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، ربات‌ها، پهپادها، چاپ سه‌بعدی، پیشران‌های الکترونیک، ناوگان خودران، ...) و تجارت الکترونیک	همه استان‌ها
۲۰۳- ایجاد مراکز لجستیک تخصصی کشاورزی، صنعتی و معدنی و چندانمکردی متناسب با ظرفیت‌ها و پهنه‌های تولید کالا بر مبنای الگوی مطلوب استقرار فعالیت‌ها	همه استان‌ها
۲۰۹- تعریف نقش خاص برای جزایر راهبردی در مجموعه نظام فعالیتی جزایر (توسعه فعالیت‌های دریامحور نظیر شیلات، انرژی‌های نو، گردشگری، تجارت، ترانزیت، خدمات بندری، سوخت‌رسانی، ساخت و تعمیرات کشتی)	بوشهر و هرمزگان
۲۱۳- تأمین منابع پایدار آب و انرژی با تأکید بر استفاده از منابع تجدیدپذیر خورشیدی و امواج در جزایر	بوشهر و هرمزگان
۲۱۶- تأمین منابع آب پایدار و ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی و درمانی مناسب، به‌ویژه نیمه شرقی و جنوب شرقی کشور	خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۲۹- فراهم نمودن دسترسی عادلانه به زیرساخت و خدمات، به‌ویژه آموزشی، بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب در سراسر کشور به‌خصوص مناطق مرزی و کمتر برخوردار	همه استان‌ها

۱-۲۱- سیاست کلی ابلاغی بیست و یکم

سیاست کلی ابلاغی بیست و یکم عبارت است از: «کنشگری فعال در دیپلماسی رسمی و عمومی با ایجاد تحول و ظرفیت‌سازی ارزشی و انقلابی در نیروی انسانی در دستگاه دیپلماسی و همکاری هدفمند و مؤثر سازمان‌ها و نهادهای مسئول در امور خارجی».

جدول (۲۱)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیست و یکم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۱: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۱

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱- شهر تهران به عنوان مرکز مدیریت، نظارت و راهبری ارتباطات بین‌المللی سرزمین	تهران
۲- شهرمنطقه‌های سطح یک (تبریز، مشهد، رشت، ساری، کرمانشاه، اهواز، بندرعباس، شیراز، اصفهان، کرمان، زاهدان و چابهار) به‌عنوان همکار تهران در تعاملات بین‌المللی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۳- ظرفیت‌سازی برای نقش‌آفرینی شهرهای سطح یک در شبکه شهرهای جهانی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۴- تغییر رویکرد نسبت به مناطق مرزی و زمینه‌سازی برای نقش‌آفرینی آنها در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۵- تقویت و تعریف نقش مراکز استان‌های مرزی به‌عنوان مراکز راهبری، تسهیل و پشتیبانی تعاملات با کشورهای همسایه و حوزه نفوذ ژئوپلیتیک با تأکید بر مدیریت یکپارچه مبادی مرزی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۵-۱- گیلان، مازندران و گلستان: تعامل با کشورهای ترکمنستان، آذربایجان، آسیای میانه، روسیه و قفقاز	گیلان، مازندران و گلستان
۵-۲- خراسان شمالی، خراسان رضوی و خراسان جنوبی: تعامل با کشورهای آسیای میانه و افغانستان	خراسان شمالی، خراسان رضوی و خراسان جنوبی
۵-۳- سیستان و بلوچستان: تعامل با کشورهای افغانستان، پاکستان، عمان و هند	سیستان و بلوچستان
۵-۴- هرمزگان و بوشهر: تعامل با کشورهای عربستان سعودی، قطر، بحرین، کویت، عمان و امارات متحده عربی	هرمزگان، بوشهر
۵-۵- کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان: تعامل با کشور عراق، سوریه و لبنان	کردستان، کرمانشاه، ایلام، خوزستان
۵-۶- آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و اردبیل: تعامل با کشورهای آذربایجان، ارمنستان، جمهوری نخجوان و ترکیه	آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، اردبیل
۶- افزایش اختیارات مراکز استان‌های مرزی در توسعه تعاملات فرهنگی و اقتصادی با کشورهای همجوار در چارچوب جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کلان کشور و با حفظ تمرکز امور سیاستگذاری و حاکمیتی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۹- توسعه زیرساخت‌ها و توانمندی‌های ارائه خدمات علمی، آموزشی و درمانی به شهروندان کشورهای همسایه در شهرمنطقه‌های استان‌های مرزی	آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، مازندران و گیلان
۱۰- صدور خدمات فنی- مهندسی به کشورهای جهان با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی	همه استان‌ها
۱۱- بهره‌گیری از رویکرد «خواهرخواندگی» بین شهرهای منتخب داخلی و بین‌المللی و رویکرد دیپلماسی و ارتباط بین استانی با دیگر کشورها	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۲- بازاریابی، تولید و تجاری‌سازی محصولات و کالاهای مورد نیاز کشورهای منطقه با اولویت استقرار در استان‌های مرزی با تأکید بر سرمایه‌گذاری مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۳- تحول در کارکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به قطب پردازش صادرات و جذب سرمایه، علم و فناوری و نقش‌آفرینی در اقتصاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۶- فعال‌سازی دیپلماسی آب در حوضه‌های مشترک آبریز مرزی با اولویت حوضه‌های مشترک مرزهای شرق و شمال غرب	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۷- انعقاد پیمان‌های منطقه‌ای محیط‌زیستی، به‌ویژه برای مهر و کنترل کانون‌های گرد و غبار	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۹- توسعه همکاری درون منطقه‌ای با کشورهای حوزه خلیج فارس، دریای عمان و دریای کاسپین به منظور بهره‌برداری پایدار از منابع مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۰- پیوستن به سازمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بر اساس منافع ملی و سازوکارهای سازمان هدف و مشارکت مؤثر در تعریف و تدوین کنوانسیون‌ها و چارچوب‌های حقوقی و فنی	همه استان‌ها
۲۲- جلب مشارکت منطقه‌ای و بین‌المللی کشورها در راستای احیاء، حفاظت، معرفی و بهره‌برداری از آثار و ویژگی‌های مشترک فرهنگی و تمدنی منطقه	همه استان‌ها
۲۴- پیوند جریان‌های بین‌المللی شرق به غرب و شمال به جنوب با گذر از سرزمین ایران	همه استان‌ها
۱-۲۴- گذرراه‌های اتصال شرق آسیا به غرب آسیا و اروپا (یک کمربند- یک جاده، راه ابریشم، بزرگراه‌های آسیایی، اتصال اروپا- آسیا EATL، جنوبی آسیا، ...) با اولویت یک کمربند-یک جاده	همه استان‌ها
۲-۲۴- گذرراه‌های اتصال دریای عمان و خلیج فارس به کشورهای آسیای میانه، حاشیه دریای کاسپین، قفقاز، اروپا و حاشیه دریای مدیترانه (گذرراه شمال- جنوب، گذرراه کشورهای عضو اکو ECO، گذرراه اتصال ایران- عراق- سوریه- دریای مدیترانه، گذرراه ایران- ترکیه- دریای مدیترانه، گذرراه دریایی اتصال کشورهای حاشیه دریای کاسپین، ...) با اولویت گذرراه شمال- جنوب	همه استان‌ها
۲۵- توسعه، تقویت، تجهیز و بهره‌برداری بهینه از شبکه مدهای حمل و نقلی ملی منطبق بر گذرراه‌های ترانزیتی منطقه‌ای و جهانی و تمرکز بر ارائه خدمات رقابتی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی و دریایی شرقی- غربی در ساحل خلیج فارس و دریای عمان	سیستان و بلوچستان، بوشهر، هرمزگان و خوزستان

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۲۵-۲- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق - غرب) در پهنه شرقی کشور	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، کرمانشاه و ایلام
۲۵-۳- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق - شمال شرق و شمال)	یک یا چند استان
۲۵-۴- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق - شمال غرب)	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
۲۵-۵- گذرراه و نقل زمینی (جنوب به شمال) در پهنه مرکزی کشور	یک یا چند استان
۲۵-۶- گذرراه حمل و نقل زمینی (شمال شرق - غرب و شمال غرب)	خراسان رضوی، خراسان شمالی، گلستان، مازندران، گیلان، سمنان، تهران، قزوین، قم، البرز، زنجان، مرکزی، لرستان، کرمانشاه، همدان، ایلام، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۲۵-۷- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب غرب - شمال) در پهنه غربی کشور	خوزستان، لرستان، ایلام، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی
۲۵-۸- گذرراه حمل و نقل زمینی (شرق - غرب، شمال و شمال غرب)	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سمنان، گلستان، مازندران، گیلان، تهران، البرز، قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۲۶- فعال سازی و تقویت ارتباطات هوایی و دریایی منطقه ای و جهانی	همه استان ها
۲۶-۱- فعال سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه های تهران (امام خمینی)، مشهد، تبریز، اصفهان، شیراز و چابهار به عنوان هاب ارتباطات بین المللی	خراسان رضوی، تهران، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان
۲۶-۲- فعال سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه های شهرهای سطح یک در شبکه فرودگاه های منطقه فراملی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۲۶-۳- تقویت زیربناها و روبناهای سخت افزاری و نرم افزاری پروازهای برنامه ای فرودگاه های مرزی کشور با فرودگاه های همجوار کشورهای همسایه	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۶-۴- طراحی و اجرای زیربناها و روبناهای سخت افزاری و نرم افزاری حمل و نقل بار هوایی	همه استان ها
۲۶-۵- زمینه سازی سرمایه گذاری بخش خصوصی و کشورهای همسایه در فرودگاه های کشور در زمینه جابه جایی مسافر و بار	همه استان ها
۲۶-۶- فعال سازی و تقویت ارتباطات دریایی منطقه ای و بین المللی، به ویژه با کشورهای حاشیه خلیج فارس و دریای کاسپین	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۶-۷- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر شهید بهشتی - جاسک - شهید رجایی - بوشهر - امام خمینی (ره) در شبکه خدمات خطوط دریایی جهانی	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان
۲۶-۸- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر جنوبی به ویژه قشم - لنگه - منطقه ویژه اقتصادی پارسیان - عسلویه - گناوه - خرمشهر - امیرآباد - نوشهر - انزلی در شبکه خدمات خطوط دریایی منطقه ای	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۷- افزایش جذابیت و تثبیت حضور پایدار در کریدورهای پروازی عبوری و ارتقاء ارائه خدمات ترانزیت بین المللی در فرودگاه ها	همه استان ها
۲۸- افزایش جذابیت و تثبیت حضور پایدار در شبکه ارتباطات دریایی و ارائه خدمات بانکرینگ و دریانوردی	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۹- تقویت نقش مؤثر ایران در توسعه و تجاری‌سازی گذرراه‌های ترانزیتی منطقه برای دستیابی به بازارهای هدف از جمله:	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۲۹-۱- محورهای ارتباطی مبادی مرزی پرویزخان، سیران‌بند، باشماق به منطقه اقلیم کردستان عراق (اربیل و سلیمانیه)	کردستان و کرمانشاه
۲۹-۲- محور ارتباطی مبادی مرزی آستارا و بيله سوار با جمهوری آذربایجان	گیلان و اردبیل
۲۹-۳- محور ارتباطی مبادی مرزی اینچه‌برون، سرخس و لطف‌آباد با کشور ترکمنستان	گلستان، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۲۹-۴- محور ارتباطی مرزی نوردوز با ارمنستان و محور ارتباطی جلفا با نخجوان	آذربایجان شرقی
۲۹-۵- محورهای ارتباطی مرزهای خسروی، مهران، چذابه و شلمچه به شهرهای بغداد، کربلا و نجف عراق	کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۲۹-۶- محور ارتباطی مرزهای غربی کشور به دریای مدیترانه	آذربایجان غربی، کردستان و کرمانشاه
۲۹-۷- محورهای ارتباطی مرزهای شرقی به محورهای اصلی و نقاط سکونتگاهی مهم در افغانستان و پاکستان	خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان
۳۴- اجرای توافقی نامه‌ها و کنوانسیون‌های بین‌المللی گمرکی و حمل و نقلی در گذرراه‌های ترانزیتی برای تسهیل ترانزیت و کاهش زمان عبور	همه استان‌ها
۳۷- گسترش همکاری‌های بین‌المللی و تقویت حضور در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی حمل و نقل و ترانزیتی	همه استان‌ها
۳۸- تعامل سازنده و فعال با سازمان‌ها و نهادهای اقتصادی بین‌المللی	همه استان‌ها
۴۰- اصلاح سیاست‌ها، قوانین، مقررات و تسهیل فرایندهای مشارکت در بازارهای جهانی	همه استان‌ها
۴۱- تعامل سازنده برای بهره‌برداری بهینه از منابع مشترک، تبادل عوامل تولید و انجام سرمایه‌گذاری‌های مشترک در زمینه‌های مختلف با کشورهای منطقه	تهران، اصفهان، فارس، کرمان، گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل
۴۷- تقویت تعامل مؤثر و سازنده در حوزه دیپلماسی انرژی جهت افزایش سهم ایران از تجارت جهانی (خرید، فروش، سوآپ و ترانزیت و ذخیره‌سازی) حامل‌های انرژی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل به‌علاوه استان تهران
۴۹- اتخاذ سیاست‌های منعطف و محلی در تولید و رقابت و سیاست‌های هماهنگ شده یکپارچه در عرصه روابط بین‌الملل	همه استان‌ها
۱۱۳- بهره‌گیری مؤثر از فرصت‌ها و مشوق‌های بین‌المللی در حرکت به سوی اقتصاد کم‌کربن و تسهیل انتقال و توسعه فناوری‌ها و نوآوری‌های مرتبط	همه استان‌ها
۱۲۳- ظرفیت‌سازی و توسعه بازارها و بانک آب	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۳۹- شبکه‌سازی و ایجاد زنجیره فعالیت‌های تولیدی در پیوند با شبکه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تولید	همه استان‌ها
۱۶۹- ارزش‌افزایی اقتصادی منابع موجود در مناطق دورافتاده، صعب‌العبور، حاشیه‌ای و مرزی	همه استان‌ها
۱۸۵- اولویت‌بخشی به هدف غایی گردشگری برای گفتمان‌سازی، ایجاد همبستگی و ارتباط اجتماعی سرزمینی در سطح ملی و بین‌المللی	همه استان‌ها
۱۹۲- تقویت اتصال شبکه ارتباطی کشور به کشورهای همجوار به‌منظور تبادل و انتقال اطلاعات و برقراری ارتباطات بین‌الملل	همه استان‌ها
۱۹۳- ارتقاء پایداری ارتباطات بین‌الملل، هاب رومینگ بین‌الملل و حضور در نقاط متنوع تبادل ترافیک جهانی	همه استان‌ها
۲۴۰- توسعه همگرایی و هم‌افزایی در منطقه ژئوپلیتیکی خلیج فارس	تهران، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان

۱-۲۲- سیاست کلی ابلاغی بیست و دوم

سیاست کلی ابلاغی بیست و دوم عبارت است از: «تقویت رویکرد اقتصادمحور در سیاست خارجی و روابط منطقه‌ای و جهانی و تقویت پیوندهای اقتصادی با اولویت همسایگان».

جدول (۲۲)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیست و دوم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۲: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۲

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱- شهر تهران به عنوان مرکز مدیریت، نظارت و راهبری ارتباطات بین‌المللی سرزمین	تهران
۲- شهرمنطقه‌های سطح یک (تبریز، مشهد، رشت، ساری، کرمانشاه، اهواز، بندرعباس، شیراز، اصفهان، کرمان، زاهدان و چابهار) به‌عنوان همکار تهران در تعاملات بین‌المللی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی
۳- ظرفیت‌سازی برای نقش‌آفرینی شهرهای سطح یک در شبکه شهرهای جهانی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی
۴- تغییر رویکرد نسبت به مناطق مرزی و زمینه‌سازی برای نقش‌آفرینی آنها در سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل
۵- تقویت و تعریف نقش مراکز استان‌های مرزی به‌عنوان مراکز راهبری، تسهیل و پشتیبانی تعاملات با کشورهای همسایه و حوزه نفوذ ژئوپلیتیک با تأکید بر مدیریت یکپارچه مبادی مرزی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل
۵-۱- گیلان، مازندران و گلستان: تعامل با کشورهای ترکمنستان، آذربایجان، آسیای میانه، روسیه و قفقاز	گیلان، مازندران، گلستان
۵-۲- خراسان شمالی، خراسان رضوی و خراسان جنوبی: تعامل با کشورهای آسیای میانه و افغانستان	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۵-۳- سیستان و بلوچستان: تعامل با کشورهای افغانستان، پاکستان، عمان و هند	سیستان و بلوچستان
۵-۴- هرمزگان و بوشهر: تعامل با کشورهای عربستان سعودی، قطر، بحرین، کویت، عمان و امارات متحده عربی	هرمزگان، بوشهر
۵-۵- کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان: تعامل با کشور عراق، سوریه و لبنان	کردستان، کرمانشاه، ایلام، خوزستان
۵-۶- آذربایجان غربی و آذربایجان شرقی و اردبیل: تعامل با کشورهای آذربایجان، ارمنستان، جمهوری نخجوان و ترکیه	آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، اردبیل
۶- افزایش اختیارات مراکز استان‌های مرزی در توسعه تعاملات فرهنگی و اقتصادی با کشورهای همجوار در چارچوب جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کلان کشور و با حفظ تمرکز امور سیاستگذاری و حاکمیتی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل
۷- تقویت زیرساخت‌های اتصال شهرهای مرزی به بازارها و مراکز توزیع و تأمین کالا و محصولات در دو سوی مرز	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل
۷-۱- مبادی شمالی به‌ویژه سرخس، لطف‌آباد، باجگیران، اینچه‌برون، آستارا، بیله‌سوار، نوردوز و جلفا	گیلان، اردبیل، آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، خراسان شمالی
۷-۲- بندر جنوبی کشور سطح یک مقیاس جهانی: بندر چابهار، بندر جاسک، بندر شهید رجایی، بندر بوشهر و بندر امام خمینی (ره)	سیستان و بلوچستان، خوزستان، بوشهر
۷-۳- بندر جنوبی و شمالی کشور سطح دو مقیاس منطقه‌ای: با اولویت بندر قشم، بندر لنگه، بندر جامع منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس، بندر دیر-کنگان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر خرمشهر، بندر آبادان، بندر امیرآباد، بندر نوشهر و بندر انزلی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان
۷-۴- مبادی مرزی شرقی به‌ویژه ریمدان، پیشین، کوهک، میرجاوه، میلک زابل، ماهی‌رود، یزدان و دوغانرون	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی
۷-۵- مبادی مرزی غربی به‌ویژه شلمچه، چذابه، مهران، خسروی، پرویزخان، باشماق، سیرانبد، تمرچین، رازی، سرو و بازرگان	آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۹- توسعه زیرساخت‌ها و توانمندی‌های ارائه خدمات علمی، آموزشی و درمانی به شهروندان کشورهای همسایه در شهرمنطقه‌های استان‌های مرزی	آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، خراسان رضوی، مازندران و گیلان
۱۰- صدور خدمات فنی- مهندسی به کشورهای جهان با تأکید بر مشارکت بخش خصوصی	همه استان‌ها
۱۱- بهره‌گیری از رویکرد «خواهرخواندگی» بین شهرهای منتخب داخلی و بین‌المللی و رویکرد دیپلماسی و ارتباط بین استانی با دیگر کشورها	همه استان‌ها
۱۲- بازاریابی، تولید و تجاری‌سازی محصولات و کالاهای مورد نیاز کشورهای منطقه با اولویت استقرار در استان‌های مرزی با تأکید بر سرمایه‌گذاری مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۳- تحول در کارکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به قطب پردازش صادرات و جذب سرمایه، علم و فناوری و نقش‌آفرینی در اقتصاد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین،

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
	قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۴- بسترسازی و رایزنی جهت عقد پیمان های سیاسی، اقتصادی، امنیتی، فرهنگی و محیط زیستی با کشورهای همسایه و منطقه و کشورهای ذی نفع در حوضه های آبریز مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۵- توسعه، عملیاتی سازی و تعریف گذرراه های چندجانبه منطقه ای و بین المللی در راستای اتصال خلیج فارس به دریای مدیترانه و دریای سیاه	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۸- بهره گیری از توان فنی، مالی و ظرفیت نهادهای تخصصی بین المللی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱۹- توسعه همکاری درون منطقه ای با کشورهای حوزه خلیج فارس، دریای عمان و دریای کاسپین به منظور بهره برداری پایدار از منابع مشترک	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۰- پیوستن به سازمان های منطقه ای و فرامنطقه ای بر اساس منافع ملی و سازوکارهای سازمان هدف و مشارکت مؤثر در تعریف و تدوین کنوانسیون ها و چارچوب های حقوقی و فنی	همه استان ها
۲۲- جلب مشارکت منطقه ای و بین المللی کشورها در راستای احیاء، حفاظت، معرفی و بهره برداری از آثار و ویژگی های مشترک فرهنگی و تمدنی منطقه	همه استان ها
۲۳- توسعه تجارت الکترونیک با تأکید بر فناوری های نوین و پیشرفته	همه استان ها
۲۴- پیوند جریان های بین المللی شرق به غرب و شمال به جنوب با گذر از سرزمین ایران	همه استان ها
۱-۲۴- گذرراه های اتصال شرق آسیا به غرب آسیا و اروپا (یک کمربند- یک جاده، راه ابریشم، بزرگراه های آسیایی، اتصال اروپا- آسیا EATL، جنوبی آسیا، ...) با اولویت یک کمربند- یک جاده	همه استان ها
۲-۲۴- گذرراه های اتصال دریای عمان و خلیج فارس به کشورهای آسیای میانه، حاشیه دریای کاسپین، قفقاز، اروپا و حاشیه دریای مدیترانه (گذرراه شمال- جنوب، گذرراه کشورهای عضو اکو ECO، گذرراه اتصال ایران- عراق- سوریه- دریای مدیترانه، گذرراه ایران- ترکیه- دریای مدیترانه، گذرراه دریایی اتصال کشورهای حاشیه دریای کاسپین، ...) با اولویت گذرراه شمال- جنوب	همه استان ها
۲۵- توسعه، تقویت، تجهیز و بهره برداری بهینه از شبکه مدهای حمل و نقلی ملی منطبق بر گذرراه های ترانزیتی منطقه ای و جهانی و تمرکز بر ارائه خدمات رقابتی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی و دریایی شرقی- غربی در ساحل خلیج فارس و دریای عمان	سیستان و بلوچستان، بوشهر، هرمزگان و خوزستان
۲-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- غرب) در پهنه شرقی کشور	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، کرمانشاه، ایلام
۳-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- شمال شرق و شمال)	یک یا چند استان
۴-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب شرق- شمال غرب)	سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، اصفهان، تهران، البرز، قم، قزوین، زنجان، همدان، کردستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
۵-۲۵- گذرراه و نقل زمینی (جنوب به شمال) در پهنه مرکزی کشور	یک یا چند استان
۶-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (شمال شرق- غرب و شمال غرب)	خراسان رضوی، خراسان شمالی، گلستان، مازندران، گیلان، سمنان، تهران، قزوین، قم، البرز، زنجان، مرکزی، لرستان، کرمانشاه، همدان، ایلام، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۷-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (جنوب غرب- شمال) در پهنه غربی کشور	خوزستان، لرستان، ایلام، کرمانشاه، کردستان و آذربایجان غربی
۸-۲۵- گذرراه حمل و نقل زمینی (شرق- غرب، شمال و شمال غرب)	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سمنان، گلستان، مازندران، گیلان، تهران، البرز، قزوین، زنجان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۲۶- فعال‌سازی و تقویت ارتباطات هوایی و دریایی منطقه‌ای و جهانی	همه استان‌ها
۱-۲۶- فعال‌سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه‌های تهران (امام خمینی)، مشهد، تبریز، اصفهان، شیراز و چابهار به عنوان هاب ارتباطات بین‌المللی	خراسان رضوی، تهران، فارس، اصفهان و سیستان و بلوچستان
۲-۲۶- فعال‌سازی ظرفیت و تقویت فرودگاه‌های شهرهای سطح یک در شبکه فرودگاه‌های منطقه فراملی	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۳-۲۶- تقویت زیربناها و روبناهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری پروازهای برنامه‌ای فرودگاه‌های مرزی کشور با فرودگاه‌های همجوار کشورهای همسایه	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۴-۲۶- طراحی و اجرای زیربناها و روبناهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری حمل و نقل بار هوایی	همه استان‌ها
۵-۲۶- زمینه‌سازی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کشورهای همسایه در فرودگاه‌های کشور در زمینه جابه‌جایی مسافر و بار	همه استان‌ها
۶-۲۶- فعال‌سازی و تقویت ارتباطات دریایی منطقه‌ای و بین‌المللی، به‌ویژه با کشورهای حاشیه خلیج فارس و دریای کاسپین	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۷-۲۶- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر شهید بهشتی- جاسک- شهید رجایی- بوشهر- امام خمینی (ره) در شبکه خدمات خطوط دریایی جهانی	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۸-۲۶- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی بنادر جنوبی به‌ویژه قشم- لنگه- منطقه ویژه اقتصادی پارسین- عسلویه- گناوه- خرمشهر- امیرآباد- نوشهر- انزلی در شبکه خدمات خطوط دریایی منطقه‌ای	استان‌های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان
۲۷- افزایش جذابیت و تشبیت حضور پایدار در کریدورهای پروازی عبوری و ارتقاء ارائه خدمات ترانزیت بین‌المللی در فرودگاه‌ها	همه استان‌ها

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۲۸- افزایش جذابیت و تثبیت حضور پایدار در شبکه ارتباطات دریایی و ارائه خدمات بانکرینگ و دریانوردی	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۹- تقویت نقش مؤثر ایران در توسعه و تجاری سازی گذرراه های ترانزیتی منطقه برای دستیابی به بازارهای هدف از جمله:	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۱-۲۹- محورهای ارتباطی مبادی مرزی پرویزخان، سیرانبد، باشماق به منطقه اقلیم کردستان عراق (اربیل و سلیمانیه)	کردستان و کرمانشاه
۲-۲۹- محور ارتباطی مبادی مرزی آستارا و بيله سوار با جمهوری آذربایجان	گیلان و اردبیل
۳-۲۹- محور ارتباطی مبادی مرزی اینچه برون، سرخس و لطف آباد با کشور ترکمنستان	گلستان، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۴-۲۹- محور ارتباطی مرزی نوردوز با ارمنستان و محور ارتباطی جلفا با نخجوان	آذربایجان شرقی
۵-۲۹- محورهای ارتباطی مرزهای خسروی، مهران، چذابه و شلمچه به شهرهای بغداد، کربلا و نجف عراق	کرمانشاه، ایلام و خوزستان
۶-۲۹- محور ارتباطی مرزهای غربی کشور به دریای مدیترانه	آذربایجان غربی، کردستان و کرمانشاه
۷-۲۹- محورهای ارتباطی مرزهای شرقی به محورهای اصلی و نقاط سکونتگاهی مهم در افغانستان و پاکستان	خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان
۳۴- اجرای توافق نامه ها و کنوانسیون های بین المللی گمرکی و حمل و نقلی در گذرراه های ترانزیتی برای تسهیل ترانزیت و کاهش زمان عبور	همه استان ها
۳۵- توسعه و نوسازی ناوگان هوایی کشور	همه استان ها
۳۷- گسترش همکاری های بین المللی و تقویت حضور در سازمان های منطقه ای و بین المللی حمل و نقل و ترانزیتی	همه استان ها
۳۸- تعامل سازنده و فعال با سازمان ها و نهادهای اقتصادی بین المللی	همه استان ها
۳۹- حضور فعال و مؤثر در فضای گسترده شبکه تولید منطقه ای و جهانی و نقش آفرینی در زنجیره های تولید	همه استان ها
۴۱- تعامل سازنده برای بهره برداری بهینه از منابع مشترک، تبادل عوامل تولید و انجام سرمایه گذاری های مشترک در زمینه های مختلف با کشورهای منطقه	تهران، اصفهان، فارس، کرمان، گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۴۳- ارتقاء صنعتی کشور با رویکرد مشارکت در زنجیره ارزش جهانی	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۴۴- گسترش شبکه انتقال، ذخیره‌سازی، صادرات و واردات حامل‌های انرژی	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، ایلام، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۴۵- متنوع نمودن بازارهای صادراتی گاز با اولویت صادرات به منطقه و استفاده از قراردادهای فصلی گاز با کشورهای همجوار	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، خوزستان، بوشهر، هرمزگان، سیستان و بلوچستان
۴۶- تقویت زیرساخت‌های صادرات و مبادله برق با کشورهای منطقه و اتصال به شبکه برق اروپا و شرق آسیا	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، خوزستان، کردستان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۴۷- تقویت تعامل مؤثر و سازنده در حوزه دیپلماسی انرژی جهت افزایش سهم ایران از تجارت جهانی (خرید، فروش، سوآپ و ترانزیت و ذخیره‌سازی) حامل‌های انرژی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل به‌علاوه استان تهران
۴۸- جذب سرمایه‌گذاری خصوصی داخلی و خارجی در تحقیق و توسعه و تجاری‌سازی ایده‌های نوآورانه	همه استان‌ها
۴۹- اتخاذ سیاست‌های منعطف و محلی در تولید و رقابت و سیاست‌های هماهنگ شده یکپارچه در عرصه روابط بین‌الملل	همه استان‌ها
۵۰- بسط اختیارات مناطق در سیاست‌گذاری فضای کسب و کار، رقابت‌پذیری در نوآوری منطقه‌ای و جذب سرمایه	همه استان‌ها
۵۴- توسعه دانش و فناوری‌های نوین بهره‌برداری پایدار از ظرفیت‌ها و قابلیت‌های دریا	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵۸- برندسازی و تجاری‌سازی محصولات دارای مزیت و خلق مزیت در بستر اقتصاد خلاق	همه استان‌ها
۶۴- افزایش سهم گردشگری و تجاری‌سازی صنایع دستی در اقتصاد ملی با تأکید بر ارتقاء زیرساخت‌های گردشگری و تسهیل سفر گردشگران داخلی و خارجی	همه استان‌ها
۶۶- ساماندهی اقتصاد غیررسمی در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۶۸- ایجاد و توسعه نظام‌ها و تشکل‌های بهره‌برداري مطلوب و متناسب با قابلیت، فرصت و ظرفیت منطقه‌ای	همه استان‌ها
۷۱- توسعه شبکه بازار محصولات کشاورزی از سطح محلی تا سطوح ملی و فراملی و گسترش بازارهای دیجیتال کشاورزی	همه استان‌ها
۷۲- توسعه ناوگان داخلی و بین‌المللی حمل و نقل و پایانه‌های تخصصی کشاورزی	همه استان‌ها
۸۵- تقویت و سازماندهی بازار رقابتی خدمات انرژی	همه استان‌ها
۱۱۳- بهره‌گیری مؤثر از فرصت‌ها و مشوق‌های بین‌المللی در حرکت به سوی اقتصاد کم‌کربن و تسهیل انتقال و توسعه فناوری‌ها و نوآوری‌های مرتبط	همه استان‌ها
۱۳۹- شبکه‌سازی و ایجاد زنجیره فعالیت‌های تولیدی در پیوند با شبکه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تولید	همه استان‌ها
۱۴۱- تقویت زنجیره‌های فعالیتی مبتنی بر صنایع دریامحور در محور ساحلی شمال و جنوب (لجستیک و بازرگانی)	استان‌های ساحلی

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۴۳- توسعه صنایع کوچک و متوسط با تأکید بر استقرار در مناطق مرزی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۴۴- استقرار فعالیت های صنعتی و معدنی اولویت دار ملی مبتنی بر تخصص ها و مزیت های منطقه ای	همه استان ها
۱-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع پایین دستی از نفت و گاز مبتنی بر دانش پایه و فناوری های جدید با اولویت ساخت محصولات شیمیایی و پتروپالایشگاه ها، به ویژه در شبکه همکار جنوب غربی و پسرکانه های جنوب	هرمزگان، بوشهر، خوزستان، ایلام، لرستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، سیستان و بلوچستان
۲-۱۴۴- ساخت محصولات دانش بنیان و با ارزش افزوده بالا با اولویت ساخت مواد و محصولات دارویی، به ویژه در شبکه همکار شمال غربی، مرکزی، شمالی (نواحی غربی) و میانی (نواحی غربی) و شرقی	اصفهان، لرستان، مرکزی، البرز، قزوین، گیلان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و خراسان جنوبی
۳-۱۴۴- ساخت محصولات مبتنی بر دانش و روش های نوین تولید و تکمیل کننده زنجیره ارزش با اولویت ساخت محصولات از مواد کانی غیرفلزی؛ به ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی، میانی (نواحی شرقی) و مرکزی (نواحی شرقی)	خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سمنان، یزد، کرمان، لرستان، آذربایجان شرقی و زنجان
۴-۱۴۴- ساخت محصولات در صنایع بالادستی، مبتنی بر دانش پایه و فناوری های جدید با اولویت ساخت فلزات اساسی و استخراج نفت و گاز، به ویژه در شبکه همکار پسرکانه های جنوب	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۵-۱۴۴- توسعه صنایع سبک مبتنی بر روش های نوین تولید با اولویت منسوجات، پوشاک و محصولات چرمی، به ویژه در شبکه همکار شمال، غرب و شمال غربی، شرق و شمال شرقی و میانی	سیستان و بلوچستان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، یزد، اصفهان، گیلان، مازندران، گلستان، زنجان، آذربایجان شرقی، کردستان و کرمانشاه
۶-۱۴۴- ساخت ماشین آلات، تجهیزات با تکنولوژی متوسط و پیشرفته	همه استان ها
۷-۱۴۴- با اولویت ساخت تجهیزات برقی به ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و غربی	فارس، یزد، کرمان، لرستان، ایلام، کرمانشاه و زنجان
۸-۱۴۴- با اولویت ماشین آلات الکترونیکی، رایانه ای و نوری، به ویژه در شبکه همکار مرکزی، میانی و شرقی	فارس، اصفهان، چهارمحال و بختیاری، یزد، قم، مرکزی، تهران، البرز، سمنان، همدان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی و خراسان رضوی
۹-۱۴۴- با اولویت ماشین آلات مکانیکی با کاربرد عام و خاص به ویژه در شبکه همکار شرق و شمال شرقی، غرب و شمال غربی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و کردستان
۱۰-۱۴۴- ساخت وسایل نقلیه با روش های تولید مبتنی بر آینده پژوهی صنعت، با اولویت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیمه تریلر، به ویژه در شبکه همکار میانی و تجهیزات حمل و نقل دریایی به خصوص در شبکه همکار شمالی و جنوبی	کرمان، یزد، فارس، اصفهان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، مازندران، گیلان و گلستان
۱۱-۱۴۴- ساخت محصولات تبدیلی و تکمیلی کشاورزی در قلمروهای تولید محصولات کشاورزی	همه استان ها
۱۴۶- تجاری سازی و برندسازی محصولات کشاورزی ویژه (صادراتی و ارزش افزوده بالا) با تأکید بر:	همه استان ها
۱-۱۴۶- تولید خرما، به ویژه در استان های کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان	کرمان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، فارس و خوزستان
۲-۱۴۶- تولید پسته به ویژه در استان های کرمان، سمنان	کرمان و سمنان

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۴۶-۳- تولید زیتون به‌ویژه در استان‌های زنجان، گیلان و قزوین	زنجان، گیلان، قزوین
۱۴۶-۴- زعفران، زرشک و عناب، به‌ویژه در استان‌های خراسان جنوبی و خراسان رضوی و خراسان شمالی	خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی
۱۴۶-۵- محصولات گرمسیری (موز، انبه، پاپایا، ...) در استان‌های سیستان و بلوچستان و هرمزگان	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۱۴۶-۶- گیاهان دارویی و داروهای گیاهی کشور در مناطق مستعد	همه استان‌ها
۱۵۰- ایجاد زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی فراملی و گسترش کشت‌های فراسرزمینی با تأکید بر تولید محصولات غیرتراریخته و آب‌بر	همه استان‌ها
۱۵۲- ایجاد تعادل فضایی در سرزمین با استقرار شهرها/ شهرمنطقه‌های سطح یک در پهنه‌های زیر:	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۱۵۲-۱- شهرها/ شهرمنطقه‌های تبریز، کرمانشاه و اهواز در پهنه غربی کشور	آذربایجان شرقی، کرمانشاه و خوزستان
۱۵۲-۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تهران-کرج، اصفهان (خمینی‌شهر، شاهین‌شهر، نجف‌آباد)، شیراز و کرمان در پهنه میانی و مرکزی کشور	تهران، البرز، اصفهان، فارس و کرمان
۱۵۲-۳- شهرها/ شهرمنطقه‌های زاهدان و مشهد در پهنه شرقی کشور	
۱۵۲-۴- شهرها/ شهرمنطقه‌های رشت (بندر انزلی و لاهیجان)، ساری (آمل، قائم‌شهر، بابل، بهشهر) بندرعباس و چابهار در پهنه سواحل شمال و جنوب کشور	گیلان، مازندران، هرمزگان، سیستان و بلوچستان
۱۵۶- تمرکززدایی و پالایش عملکردی منطقه کلانشهری تهران با حفظ و توسعه کارکرد پایتختی	تهران، البرز
۱۶۸- توسعه بوم‌گردی، طبیعت‌درمانی و گردشگری جامعه‌محور، مبتنی بر جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و تاریخی منحصر به فرد مناطق و جامعه عشایری	همه استان‌ها
۱۶۹- ارزش‌افزایی اقتصادی منابع موجود در مناطق دورافتاده، صعب‌العبور، حاشیه‌ای و مرزی	همه استان‌ها
۱۸۱- ظرفیت‌سازی و تسهیل فرایند جذب گردشگران خارجی	همه استان‌ها
۱۸۴- احیاء و تقویت نمادها و رویدادهای ملی، منطقه‌ای، مذهبی و قومی انسجام‌بخش در پهنه جغرافیایی کشور	همه استان‌ها
۱۸۵- اولویت‌بخشی به هدف غایی گردشگری برای گفتمان‌سازی، ایجاد همبستگی و ارتباط اجتماعی سرزمینی در سطح ملی و بین‌المللی	همه استان‌ها
۱۸۷- حفظ و احیاء هویت، آیین‌ها، سنت‌ها و مراسم ویژه اقوام مختلف حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها
۱۸۸- معرفی و حمایت از گنجینه‌های زنده بشری، مشاهیر و مفاخر فرهنگ، هنر و حوزه تمدنی ایران	همه استان‌ها
۱۹۱- احداث، توسعه و تجهیز زیرساخت‌های موردنیاز انتقال و ترانزیت اطلاعات در مقیاس بین‌المللی از طریق ایجاد خدمات هاب (HUB) منطقه‌ای و بین‌المللی اطلاعات	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۹۲- تقویت اتصال شبکه ارتباطی کشور به کشورهای همجوار به منظور تبادل و انتقال اطلاعات و برقراری ارتباطات بین الملل	همه استان ها
۱۹۳- ارتقاء پایداری ارتباطات بین الملل، هاب رومینگ بین الملل و حضور در نقاط متنوع تبادل ترافیک جهانی	همه استان ها
۱۹۸- توسعه شبکه حمل و نقل با رویکرد حمل و نقل یکپارچه با اولویت اتصال شهرهای سطح یک	همه استان ها
۱۹۹- تکمیل، تقویت و تجهیز محورهای ارتباط دهنده نظام سکونتگاهی و مراکز اصلی فعالیت نیمه شرقی کشور به محورهای اصلی منطبق بر گذرراه های بین المللی	خراسان شمالی، خراسان رضوی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، یزد، فارس، بوشهر و سمنان
۱-۱۹۹- گذرراه ارتباطی سواحل مکران از چابهار تا بندرعباس	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۲-۱۹۹- گذرراه های ارتباط دهنده سکونتگاه های پسرکانه سواحل مکران از جاسک تا کرمان و از مرز کوهک تا جیرفت	سیستان و بلوچستان و هرمزگان
۳-۱۹۹- گذرراه های بندرعباس- شیراز/ شیراز- عسلویه/ بجنورد- سبزوار- بجنستان	هرمزگان، فارس، خراسان جنوبی و خراسان رضوی
۴-۱۹۹- گذرراه های کویری کرمان- بیرجند/ کرمان- مشهد/ بیرجند- سمنان	کرمان، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و سمنان
۲۰۰- تکمیل، تقویت و تجهیز محورهای ارتباط دهنده نظام سکونتگاهی و مراکز اصلی فعالیت نیمه غربی کشور به محورهای اصلی منطبق بر گذرراه های بین المللی	اردبیل، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، همدان، ایلام، خوزستان، زنجان، قزوین، مرکزی، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان
۲۰۱- تقویت ارتباط پذیری و اتصال پذیری دروازه های مرزی به پهنه سرزمین با رعایت کامل ملاحظات و الزامات دفاعی و امنیتی و پدافند غیرعامل	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۰۳- ایجاد مراکز لجستیک تخصصی کشاورزی، صنعتی و معدنی و چندعملکردی متناسب با ظرفیت ها و پهنه های تولید کالا بر مبنای الگوی مطلوب استقرار فعالیت ها	همه استان ها
۲۰۵- ارائه مشوق ها و تسهیل جذب سرمایه گذاری های ملی و بین المللی در استقرار فعالیت های جدید به ویژه در مناطق مرزی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۰۷- ارتقای جایگاه، سطح و عملکرد رقابتی فرودگاه ها و بنادر در جزایر با اولویت کیش، قشم و ابوموسی	هرمزگان
۲۰۸- تقویت و فعال سازی ظرفیت های رقابتی بانکرینگ (سوخت رسانی به کشتی ها) در جزیره قشم	هرمزگان
۲۰۹- تعریف نقش خاص برای جزایر راهبردی در مجموعه نظام فعالیتی جزایر (توسعه فعالیت های دریامحور نظیر شیلات، انرژی های نو، گردشگری، تجارت، ترانزیت، خدمات بندری، سوخت رسانی، ساخت و تعمیرات کشتی)	بوشهر و هرمزگان
۲۱۸- هدایت جریان سرمایه ناشی از مبادلات مرزی برای ایجاد زیرساخت ها و تقویت تولیدات محلی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، اردبیل
۲۴۰- توسعه همگرایی و هم افزایی در منطقه ژئوپلیتیکی خلیج فارس	تهران، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان

۱-۲۳- سیاست کلی ابلاغی بیست و سوم

سیاست کلی ابلاغی بیست و سوم عبارت است از: «تقویت بنیه دفاعی به منظور ارتقاء بازدارندگی و اکتساب فناوری‌های اقتدارآفرین مورد نیاز صنایع دفاعی و امنیتی با تأکید بر خودکفایی کشور در سامانه‌ها، تجهیزات و خدمات اولویت‌دار با تخصیص حداقل ۵ درصد بودجه عمومی کشور».

جدول (۲۳)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیست و سوم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۳: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۳

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۳۹- ساماندهی کلیه مؤلفه‌های قدرت ملی به منظور تاب‌آوری راهبردی در مقابل تهدیدات و امکان بهره‌گیری توأمان آنها در زمان تهدید و جنگ در قالب الگوی بازدارندگی و امنیت همه‌جانبه	همه استان‌ها
۲۴۶- تقویت سازه دفاعی- امنیتی قوی تضمین‌کننده بازدارندگی	همه استان‌ها
۲۴۷- افزودن شبکه‌ها و سامانه‌ها به منظور کاهش آسیب‌پذیری آنها در مقابل تهدیدات سخت و نرم (سایبرالکترونیک، امنیتی، فرهنگی، زیستی، گیاهی و...) و فراهم کردن امکان ادامه کارکردهای ضروری آنها در شرایط بحرانی	همه استان‌ها
۲۴۸- ذخیره‌سازی راهبردی، موازی‌سازی زیرساخت‌ها و تنوع‌بخشی و پایدارسازی سامانه‌ها و شبکه‌ها	همه استان‌ها

۱-۲۴- سیاست کلی ابلاغی بیست و چهارم

سیاست کلی ابلاغی بیست و چهارم عبارت است از: «تقویت زیرساخت‌ها و بهینه‌سازی ساز و کارهای عمومی و دستگاهی برای مصون‌سازی و ارتقاء تاب‌آوری در قبال تهدیدات، به‌ویژه تهدیدات سایبری، زیستی، شیمیایی و پرتویی با اولویت پدافند غیرعامل».

جدول (۲۴)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیست و چهارم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۴: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۴

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۸- توسعه زیرساخت‌های ارتباطی داخلی با مبادی مرزی با رعایت ملاحظات دفاعی، امنیتی و پدافند غیرعامل	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۱۷- انعقاد پیمان‌های منطقه‌ای محیط‌زیستی، به‌ویژه برای مهار و کنترل کانون‌های گرد و غبار	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۳۵- توسعه و نوسازی ناوگان هوایی کشور	همه استان‌ها
۵۱- توسعه فعالیت‌های اکتشاف، بهره‌برداری و توسعه میدان نفت و گاز با اولویت میدان مشترک به منظور افزایش قدرت اقتصادی و امنیتی و سیاسی	کرمانشاه، ایلام، خوزستان، بوشهر و هرمزگان
۷۶- استقرار کشاورزی حفاظتی، دقیق، هوشمند و سازگار به تغییرات اقلیمی و تأمین‌کننده امنیت غذایی	همه استان‌ها
۸۳- بازسازی و نوسازی واحدهای صنعتی، تأسیسات قدیمی و ناوگان حمل و نقل	همه استان‌ها
۸۴- بهینه‌سازی مصرف انرژی	همه استان‌ها
۹۹- استقرار فعالیت و جمعیت در قلمروهای مستعد توسعه	همه استان‌ها
۱۰۶- مدیریت یکپارچه کانون‌های بحرانی محیط زیستی	همه استان‌ها
۱۰۹- کنترل و پایش مستمر منابع آلاینده و عوامل مخرب منابع طبیعی و محیط‌زیست با منشأ داخلی و خارجی	همه استان‌ها
۱۱۰- مدیریت یکپارچه منطقه‌ای پسماندهای عادی، خانگی، صنعتی، کشاورزی و ویژه به‌خصوص در استان‌های ساحلی	استان‌های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۱۱۱- تقویت و توانمندسازی نظام ارزیابی اثرات محیط زیستی (EIA) و استقرار نظام ممیزی و پایش	همه استان‌ها
۱۱۲- مدیریت کیفی هوای محیط در سطح کشور، به‌ویژه در مناطق کلانشهری	همه استان‌ها
۱۱۴- توانمندسازی جوامع محلی و اشاعه فرهنگ حفاظت از منابع طبیعی و ذخایر و تنوع ژنتیکی گیاهی و جانوری	همه استان‌ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۱۱۵- استقرار سیستم مدیریت ریسک بلایا و مخاطرات طبیعی	همه استان‌ها
۱۱۶- توسعه و به‌کارگیری فناوری‌های لازم برای حفاظت و احیاء منابع طبیعی و محیط‌زیست، از جمله فناوری زیستی، فناوری نانو، فناوری اطلاعات و ارتباطات، منظومه‌های ماهواره‌ای و پهپادها	همه استان‌ها
۱۱۸- پایش و حفاظت از خاک و جلوگیری از فرسایش، شور شدن، آلودگی و تخریب آن	همه استان‌ها
۱۱۹- بهره‌برداری پایدار از منابع آب سبز و منابع آب نامتعارف مانند نمک‌زدایی آب دریا و آب خاکستری	همه استان‌ها
۱۲۰- ارائه مشوق‌های لازم برای سرمایه‌گذاری و به‌کارگیری فناوری‌های نوین در طرح‌های نمک‌زدایی مقرون به‌صرفه از آب دریا برای تأمین آب صنعت (بر اساس الگوی مطلوب استقرار فعالیت‌ها) مناطق واقع در پسرکرانه سواحل جنوبی کشور، فلات مرکزی، نوار شرقی کشور و جزایر و آب شرب مناطق واقع در پسرکرانه سواحل با در نظرگیری ملاحظات محیط زیستی و پدافند غیرعامل	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، اصفهان، یزد، کرمان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، خراسان رضوی، فارس، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان
۱۲۱- بازچرخانی و استفاده مجدد از پساب حاصل از فاضلاب با رویکرد تصفیه درجا با تأکید بر مشارکت عمومی و خصوصی و رعایت استانداردهای کیفی آب، به‌ویژه در محدوده کلان‌شهرها	همه استان‌ها
۱۲۲- ارتقای بهره‌وری و توجه به ارزش اقتصادی و امنیتی و سیاسی آب در استحصال و عرضه و نگهداری و مصرف آن	همه استان‌ها
۱۳۵- رعایت مقررات حریم‌های کمی و کیفی منابع آب و کنترل عوامل آلاینده	همه استان‌ها
۱۴۲- توسعه صنایع بازیافتی به منظور استفاده مجدد از پسماندهای صنعتی و شهری	همه استان‌ها
۱۴۹- ساماندهی و توسعه زنجیره ارزش و تأمین شیلات با اولویت استان‌های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان با رعایت ملاحظات زیست محیطی، به‌ویژه ظرفیت تحمل بار آلودگی رودخانه	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، گیلان، مازندران، گلستان، کرمانشاه، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال و بختیاری، کردستان و لرستان
۱۵۰- ایجاد زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی فراملی و گسترش کشت‌های فراسرزمینی با تأکید بر تولید محصولات غیرتراریخته و آب‌بر	همه استان‌ها
۱۵۶- تمرکززدایی و پالایش عملکردی منطقه کلانشهری تهران با حفظ و توسعه کارکرد پایتختی	تهران، البرز
۱۵۷- تمرکززدایی از مناطق کلان‌شهری، به‌ویژه در مناطق کلان‌شهر تهران، اصفهان، کرج، مشهد، رشت، تبریز و شیراز	تهران، البرز، اصفهان، گیلان، آذربایجان شرقی، فارس و خراسان رضوی
۱۵۸- محدود کردن رشد جمعیتی و کالبدی شهرهای مادر در مناطق کلان‌شهری کشور	همه استان‌ها
۱۶۶- تقویت نقش چند کارکردی مناطق عشایری و نظام مشارکت تشکل‌های عشایری در امنیت ملی، امنیت غذایی و پایداری محیط زیستی	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۷۰- حفظ تنوع زیستی و ذخایر ژنتیکی دامی و گیاهی مناطق عشایری	همه استان ها
۱۸۲- صیانت و حفاظت فیزیکی، حقوقی و معنایی میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی در مقابل هرگونه تهدید اعم از زوال، تجاوز، سرقت و تخریب با تأکید بر مشارکت های مردمی	همه استان ها
۱۹۷- تقویت حکمرانی خوب فضای مجازی و ارتقاء امنیت آن	همه استان ها
۲۰۱- تقویت ارتباط پذیری و اتصال پذیری دروازه های مرزی به پهنه سرزمین با رعایت کامل ملاحظات و الزامات دفاعی و امنیتی و پدافند غیرعامل	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۰۶- اتخاذ رویکرد منظومه ای و شبکه ای برای توسعه جزایر و مدیریت یکپارچه آنها	بوشهر و هرمزگان
۲۱۰- تقویت پیوند بین جزایر و سرزمین اصلی	بوشهر و هرمزگان
۲۱۵- تقویت زیرساخت ها و شبکه های زیربنایی نواحی شرقی و جنوبی کشور	خراسان رضوی، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، سیستان و بلوچستان، کرمان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۱۸- هدایت جریان سرمایه ناشی از مبادلات مرزی برای ایجاد زیرساخت ها و تقویت تولیدات محلی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۱۹- آزادسازی حریم سواحل و ممانعت از استقرار جمعیت و فعالیت در حریم سواحل	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۲۴- اجتناب از امنیتی کردن پدیده ها و مسائل اجتماعی (سطح کلان کشور و استان ها و سطوح محلی) و اتخاذ رویکردهای نرم و اجتماعی در این حوزه	همه استان ها
۲۲۹- فراهم نمودن دسترسی عادلانه به زیرساخت و خدمات، به ویژه آموزشی، بهداشتی و درمانی با کیفیت مطلوب در سراسر کشور به خصوص مناطق مرزی و کمتر برخوردار	همه استان ها
۲۳۹- ساماندهی کلیه مؤلفه های قدرت ملی به منظور تاب آوری راهبردی در مقابل تهدیدات و امکان بهره گیری توأمان آنها در زمان تهدید و جنگ در قالب الگوی بازدارندگی و امنیت همه جانبه	همه استان ها
۲۴۳- مبنا قرار دادن رویکردهای اجتماعی و مردمی برای تأمین امنیت برای تحقق امنیت پایدار مردمی	همه استان ها
۲۴۴- تقویت جمعیت پذیری نقاط روستایی و شهرهای کوچک و میانی واقع در حاشیه کویر و مناطق مرزی به منظور ارتقاء امنیت منطقه	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، اصفهان، البرز، ایلام، بوشهر، تهران، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، گیلان، لرستان، مازندران، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد
۲۴۵- تقویت و بسترسازی امنیت همه جانبه (غذایی، آب، محیط زیست، اجتماعی، اقتصادی و...) با حفظ پایداری و تاب آوری سرزمین	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (موضوع)
۲۴۷- افزودنی شبکه‌ها و سامانه‌ها به منظور کاهش آسیب‌پذیری آنها در مقابل تهدیدات سخت و نرم (سایبرالکترونیک، امنیتی، فرهنگی، زیستی، گیاهی و...) و فراهم کردن امکان ادامه کارکردهای ضروری آنها در شرایط بحرانی	همه استان‌ها
۲۴۸- ذخیره‌سازی راهبردی، موازی‌سازی زیرساخت‌ها و تنوع‌بخشی و پایدارسازی سامانه‌ها و شبکه‌ها	همه استان‌ها
۲۴۹- کاهش اتکا کشور به تنگه هرمز با تأکید بر توسعه سواحل مکران	سیستان و بلوچستان
۲۵۱- تمرکززدایی و جلوگیری از تجمع تأسیسات حیاتی، حساس و مهم	همه استان‌ها
۲۵۲- کاهش آسیب‌پذیری و پایدارسازی زیرساخت‌های حیاتی و حساس، کوچک‌سازی و موازی‌سازی سامانه‌های خدماتی و پشتیبانی	همه استان‌ها
۲۵۳- تقویت و توسعه سامانه‌ها و زیرساخت‌های رصد، پایش و تشخیص تهدیدات زیستی در سطوح کلان ملی، به‌ویژه در مناطق مرزی	همه استان‌ها
۲۵۴- ایجاد ساز و کارهای فرماندهی و مدیریت یکپارچه بحران در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی	همه استان‌ها
۲۵۵- ارتقاء ایمنی تأسیسات و حداقل‌سازی اثرات ناشی از وقوع حوادث غیرمترقبه و بحرانی در صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، برق و هسته‌ای بر مناطق همجوار	همه استان‌ها

۱-۲۵- سیاست کلی ابلاغی بیست و پنجم

سیاست کلی ابلاغی بیست و پنجم عبارت است از: «تحول در نظام اداری و اصلاح ساختار آن مبتنی بر سیاست‌های کلی نظام اداری با تأکید بر هوشمندسازی و تحقق دولت الکترونیک، حذف تشکیلات موازی و غیرضرور، به‌روز رسانی قوانین و مقررات، اصلاح روش‌ها و رفع فساد و زمینه‌های آن در مناسبات اداری». جدول (۲۵)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیست و پنجم و استان‌های مشمول (موضوع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۵: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۵

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (موضوع)
۶- افزایش اختیارات مراکز استان‌های مرزی در توسعه تعاملات فرهنگی و اقتصادی با کشورهای همجوار در چارچوب جهت‌گیری‌ها و سیاست‌های کلان کشور و با حفظ تمرکز امور سیاستگذاری و حاکمیتی	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۳۱- مدیریت یکپارچه مبادی مرزی و تسهیل فرایندها و رویه های ترانزیتی در راستای آزادسازی تجارت	گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۳۲- اصلاح و بهبود قوانین و مقررات در جهت سازگاری و هماهنگی با قوانین بین المللی حمل و نقل و ترانزیت	همه استان ها
۳۳- هم افزایی کلیه دستگاه های اجرایی ذی ربط در حوزه ترانزیت و تسهیل مشارکت عمومی- خصوصی و سرمایه گذاری خارجی	همه استان ها
۳۶- هوشمندسازی و به کارگیری فناوری های نوین در فرایندهای مدیریت، کنترل، بازرسی، پایش و نظارت در راستای حذف اختلالات در فرایند ترانزیت و کاهش زمان عبور	همه استان ها
۴۰- اصلاح سیاست ها، قوانین، مقررات و تسهیل فرایندهای مشارکت در بازارهای جهانی	همه استان ها
۵۰- بسط اختیارات مناطق در سیاست گذاری فضای کسب و کار، رقابت پذیری در نوآوری منطقه ای و جذب سرمایه	همه استان ها
۶۶- ساماندهی اقتصاد غیررسمی در مناطق مرزی	استان های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۶۷- استقرار حکمروایی مناسب بخش کشاورزی با تمرکز دولت بر سیاست گذاری و تسهیل گری	همه استان ها
۶۸- ایجاد و توسعه نظام ها و تشکلهای بهره برداری مطلوب و متناسب با قابلیت، فرصت و ظرفیت منطقه ای	همه استان ها
۱۲۷- اصلاح ساختار و مدیریت به هم پیوسته و توأمان عرضه و تقاضای آب مبتنی بر مقیاس حوضه های آبریز درجه دو	همه استان ها
۱۲۸- مدیریت تقاضای آب با بازتوزیع قدرت متعادل بین بخش های دولتی، خصوصی و سازمان های مردم نهاد	همه استان ها
۱۲۹- ایجاد و استقرار نظام های مطلوب جهت بهره برداری و تقویت جنبه های حفاظت کمی و کیفی منابع آب با تأکید بر مدیریت تقاضا	همه استان ها
۱۳۳- استفاده از ساز و کارهای قانونی، نهادی و ساختاری جهت هماهنگی و سیاست گذاری به منظور وفاق ملی جهت بهره برداری بهینه از منابع آب در چهار سطح منطقه ای، ملی، حوضه ای و استانی (محلی) در بخش های مختلف مصرف	همه استان ها
۱۵۱- برقراری انسجام در سازمان فضایی سرزمین با ایجاد شبکه چندسطحی، چندمرکزی و چندعملکردی	همه استان ها

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (موضوع)
۱۵۲- ایجاد تعادل فضایی در سرزمین با استقرار شهرها/ شهرمنطقه‌های سطح یک در پهنه‌های زیر:	تهران، گیلان، مازندران، آذربایجان شرقی، کرمانشاه، خوزستان، فارس، اصفهان، کرمان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان و خراسان رضوی
۱-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تبریز، کرمانشاه و اهواز در پهنه غربی کشور	آذربایجان شرقی، کرمانشاه و خوزستان
۲-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های تهران-کرج، اصفهان (خمینی‌شهر، شاهین‌شهر، نجف‌آباد)، شیراز و کرمان در پهنه میانی و مرکزی کشور	تهران، البرز، اصفهان، فارس و کرمان
۳-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های زاهدان و مشهد در پهنه شرقی کشور	
۴-۱۵۲- شهرها/ شهرمنطقه‌های رشت (بندر انزلی و لاهیجان)، ساری (آمل، قائم‌شهر، بابل، بهشهر) بندرعباس و چابهار در پهنه سواحل شمال و جنوب کشور	گیلان، مازندران، هرمزگان، سیستان و بلوچستان
۱۵۳- استقرار خدمات سطح یک در منطقه شهری و عدم تمرکز در کلانشهر	همه استان‌ها
۱۵۴- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرها/ شهرمنطقه‌های ارومیه، اردبیل، زنجان، سنندج، ایلام، خرم‌آباد، همدان، قزوین، گرگان، سمنان، اراک، قم، یزد، بجنورد، بیرجند، یاسوج، شهرکرد، بوشهر به سطح دو	آذربایجان غربی، اردبیل، کردستان، همدان، ایلام، لرستان، زنجان، قزوین، گلستان، سمنان، مرکزی، قم، یزد، خراسان شمالی، خراسان جنوبی، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر
۱۵۵- تقویت و ارتقاء سطح عملکردی و خدماتی شهرهای زیر به عنوان شهرهای همکار در شبکه چندمرکزی، چندسطحی و چندعملکردی سرزمین - خوی، مرند، سلماس، ماکو، بوکان، میاندوآب، مهاباد، نقده، پیرانشهر، مراغه، بناب، پارس‌آباد، ابهر، مریوان، بانه، سقز، اسلام‌آباد غرب، سرپل ذهاب، بروجرد، دورود، ملایر، دزفول، اندیمشک، شوشتر، ایذه، مسجدسلیمان، بهبهان، بندر ماهشهر، بندر امام خمینی، آبادان، خرمشهر، تاکستان، نوشهر، چالوس، تنکابن، رامسر، گنبد کاووس، دامغان، شاهرود، ساوه، کاشان، شهرضا، میبد، اردکان، شیروان، قوچان، اسفراین، نیشابور، سبزوار، تربت جام، تربت حیدریه، کاشمر، نهبندان، قائن، فردوس، طبس، زابل، ایرانشهر، سراوان، خاش، میناب، بندر جاسک، زرآباد، بندر لنگه، جیرفت، بم، سیرجان، رفسنجان، کازرون، جهرم، فسا، لار، دوگنبدان، دهدشت، بیجار، نائین، اردستان، جندق، خارک، برازجان، بندر گناوه، بندر دیلم، بندر کنگان، بندر دیر، عسلویه، کیش، قشم و هرمز	همه استان‌ها
۱۵۶- تمرکززدایی و پالایش عملکردی منطقه کلانشهری تهران با حفظ و توسعه کارکرد پایتختی	تهران، البرز
۱۵۷- تمرکززدایی از مناطق کلان‌شهری، به‌ویژه در مناطق کلان‌شهری تهران، اصفهان، کرج، مشهد، رشت، تبریز و شیراز	تهران، البرز، اصفهان، گیلان، آذربایجان شرقی، فارس و خراسان رضوی
۱۶۱- سطح‌بندی مراکز آموزشی، بهداشتی، علمی و فناوری متناسب با سطح‌بندی خدماتی نظام سکونتگاهی	همه استان‌ها
۱۷۱- حفظ یکپارچگی قلمرو و محدوده حقوق عرفی عشایر	همه استان‌ها
۱۷۳- ساماندهی و تقویت منظومه‌های روستایی و ایجاد مناطق روستا- شهری همکار و هم‌پیوند	همه استان‌ها
۱۷۵- ممانعت از تبدیل بی‌رویه نقاط روستایی به شهری	همه استان‌ها
۱۷۸- تقویت نظام نهادی و تصمیم‌سازی پیوستار توسعه شهری- روستایی در بستر شبکه منطقه‌ای	همه استان‌ها

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۱۸۲- صیانت و حفاظت فیزیکی، حقوقی و معنایی میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی در مقابل هرگونه تهدید اعم از زوال، تجاوز، سرقت و تخریب با تأکید بر مشارکت های مردمی	همه استان ها
۲۰۴- تخصیص سهم درآمدی حاصله از استقرار فعالیت ها در جزایر و سواحل به توسعه این مناطق	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۰۶- اتخاذ رویکرد منظومه ای و شبکه ای برای توسعه جزایر و مدیریت یکپارچه آنها	بوشهر و هرمزگان
۲۱۹- آزادسازی حریم سواحل و ممانعت از استقرار جمعیت و فعالیت در حریم سواحل	استان های ساحلی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر و خوزستان
۲۲۰- افزایش پاسخگویی و مسئولیت پذیری نهادهای دولتی و حاکمیتی در مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان ها
۲۲۱- ایفای نقش نهادهای دولتی و حاکمیتی به عنوان تسهیلگر در مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان ها
۲۲۳- افزایش اختیار استان ها در سیاستگذاری و تصمیم گیری در خصوص مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان ها
۲۳۰- حکمروایی انسجام بخش و مدیریت یکپارچه سرزمینی	همه استان ها
۲۳۱- اتخاذ و اجرای اصول حکمروایی خوب (نظیر فسادستیزی، پاسخگویی، شفافیت، مسئولیت پذیری، برابری و همه شمولی، حاکمیت قانون، مشارکت، اجماع گرایی) توسط نهادها و سازمان های دولتی و حاکمیتی	همه استان ها
۲۳۶- تفویض اختیار به نهادها و تشکل های منطقه ای در سیاستگذاری های توسعه منطقه ای در چارچوب سیاست های کلان کشور	همه استان ها
۲۴۲- تغییر و اصلاح شیوه های امنیتی مدیریت سرزمین، به ویژه مناطق مرزی با تأکید بر مشارکت جوامع محلی	همه استان ها

۱-۲۶- سیاست کلی ابلاغی بیست و ششم

سیاست کلی ابلاغی بیست و ششم عبارت است از:

«روزآمدسازی سند تحول قضایی و اجرای آن با تأکید بر

- پیشگیری از وقوع جرم و دعاوی
- هوشمندسازی فرایندها و بهره گیری از فناوری های نوین در ارائه خدمات قضایی
- اجرای ۱۰۰ درصدی حدنگار
- حمایت حقوقی و قضایی از سرمایه گذاری، امنیت اقتصادی و بهبود محیط کسب و کار
- استفاده از ظرفیت های مردمی و توسعه روش های مشارکتی و غیرقضایی در حل و فصل دعاوی
- تقویت و تثبیت سهم قوه قضائیه از منابع بودجه عمومی دولت و تأمین نیازهای مالی و استخدامی قوه قضائیه
- بالا بردن سطح علمی و شایستگی اخلاقی ضابطان دادگستری
- بازنگری در قوانین در جهت کاهش عناوین جرائم و کاهش استفاده از مجازات زندان».

جدول (۲۶)، بیانگر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین مرتبط با سیاست کلی ابلاغی بیست و ششم و استان‌های مشمول (مواضع) مربوط به هر سیاست است.

جدول ۲۶: سیاست‌ها و استان‌های مشمول سند ملی آمایش سرزمین منطبق بر سیاست کلی ابلاغی شماره ۲۶

سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین	استان‌های مشمول (مواضع)
۲۰- پیوستن به سازمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای بر اساس منافع ملی و سازوکارهای سازمان هدف و مشارکت مؤثر در تعریف و تدوین کنوانسیون‌ها و چارچوب‌های حقوقی و فنی	همه استان‌ها
۹۶- اطمینان‌بخشی و تشویق ایرانیان خارج از کشور برای حضور و سرمایه‌گذاری و بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی، تحقیقاتی و مالی آنان در توسعه همه‌جانبه کشور	همه استان‌ها
۱۰۳- تشویق سرمایه‌گذاری و حمایت از خلق، تجاری‌سازی و به‌کارگیری فناوری‌های سازگار با محیط‌زیست	همه استان‌ها
۱۰۸- بازنگری ضوابط و معیارهای تغییر کاربری اراضی متناسب با ویژگی‌های بوم‌شناختی هر قلمرو	همه استان‌ها
۱۲۰- ارائه مشوق‌های لازم برای سرمایه‌گذاری و به‌کارگیری فناوری‌های نوین در طرح‌های نمک‌زدایی مقرون به‌صرفه از آب دریا برای تأمین آب صنعت (بر اساس الگوی مطلوب استقرار فعالیت‌ها) مناطق واقع در پسرکرانه سواحل جنوبی کشور، فلات مرکزی، نوار شرقی کشور و جزایر و آب شرب مناطق واقع در پسرکرانه سواحل با در نظرگیری ملاحظات محیط زیستی و پدافند غیرعامل	سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، اصفهان، یزد، کرمان، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، خراسان رضوی، فارس، بوشهر، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان
۱۷۱- حفظ یکپارچگی قلمرو و محدوده حقوق عرفی عشایر	همه استان‌ها
۱۸۲- صیانت و حفاظت فیزیکی، حقوقی و معنایی میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی در مقابل هرگونه تهدید اعم از زوال، تجاوز، سرقت و تخریب با تأکید بر مشارکت‌های مردمی	همه استان‌ها
۲۰۵- ارائه مشوق‌ها و تسهیل جذب سرمایه‌گذاری‌های ملی و بین‌المللی در استقرار فعالیت‌های جدید، به‌ویژه در مناطق مرزی	استان‌های مرزی: گلستان، مازندران، گیلان، سیستان و بلوچستان، هرمزگان، بوشهر، خوزستان، آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، کردستان، کرمانشاه، ایلام، خراسان جنوبی، خراسان رضوی، خراسان شمالی و اردبیل
۲۲۰- افزایش پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری نهادهای دولتی و حاکمیتی در مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان‌ها
۲۲۱- ایفای نقش نهادهای دولتی و حاکمیتی به عنوان تسهیلگر در مسائل اجتماعی و فرهنگی	همه استان‌ها
۲۲۴- اجتناب از امنیتی کردن پدیده‌ها و مسائل اجتماعی (سطح کلان کشور و استان‌ها و سطوح محلی) و اتخاذ رویکردهای نرم و اجتماعی در این حوزه	همه استان‌ها
۲۲۸- تسهیل در شکل‌گیری و تداوم فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد به‌عنوان یک عامل مؤثر در اقدامات توسعه‌ای	همه استان‌ها
۲۳۰- حکمروایی انسجام بخش و مدیریت یکپارچه سرزمینی	همه استان‌ها

انطباق سیاست های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست های کلی ابلاغی برنامه هفتم

سیاست های سند ملی آمایش سرزمین	استان های مشمول (مواضع)
۲۳۱- اتخاذ و اجرای اصول حکمروایی خوب (فسادستیزی، پاسخگویی، شفافیت، مسئولیت پذیری، برابری و همه شمولی، حاکمیت قانون، مشارکت و اجماع گرایی) توسط نهادها و سازمان های دولتی و حاکمیتی	همه استان ها

۲- جمع‌بندی

سیاست‌های کلان ابلاغی به عنوان رهنمودهای اصلی تدوین برنامه هفتم توسعه محسوب می‌شود که اهداف کلان توسعه‌ای همچون پایداری اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی؛ عدالت فضایی؛ تاب‌آوری؛ رقابت‌پذیری و حکمروایی خوب را دنبال می‌کند. بنابراین، به منظور دستیابی به این اهداف، ضروری است سیاست‌های اجرایی برای هر سیاست کلان تدوین شود؛ و با سیاست‌های توسعه فضایی کشور همخوان باشد تا ضمن دستیابی به اهداف مورد نظر، باعث تحقق انسجام فضایی در کشور گردد. در نتیجه، آمایش مبنای نمودن برنامه هفتم حائز اهمیت خواهد بود.

در گزارش سیاستی «اصلاح و چابک‌سازی فرایند برنامه‌ریزی توسعه»، مرحله نخست چارچوب نظام برنامه‌ریزی یکپارچه ارائه شد. بر این اساس، در مطالعه حاضر سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین با سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم توسعه انطباق داده شده است. در چارچوب پیشنهادی، سیاست‌های کلی ابلاغی در جایگاه تعیین‌کننده رویکرد و چشم‌انداز قرار داده شده است که اهداف کلان توسعه را مشخص می‌کند. اهداف کلان توسعه کشور با لحاظ یکپارچگی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی به منظور حل چالش‌های مهم توسعه مورد توجه خواهد بود. به این ترتیب، انطباق سیاست‌های سند ملی آمایش سرزمین و مواضع آنها با سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم، یکی از گام‌های اصلی تحقق و اجرایی‌سازی اسناد راهبردی کشور است. این مهم ضمن کمک به یکپارچگی برنامه راهبردی و اجرایی، می‌تواند منجر به دستیابی به نظام مناسبی از رصد و پایش برنامه توسعه در کشور شود، زیرا با شاخص‌های منتج شده از اهداف کلان، تحقق برنامه توسعه مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

منابع

- سند ملی آمایش سرزمین (۱۱ اسفند ۱۳۹۹). تهران: سازمان برنامه و بودجه کشور.
- سیاست‌های کلی ابلاغی برنامه هفتم توسعه از سوی مقام معظم رهبری (۱۴۰۱). قابل دسترس در:
<https://farsi.khamenei.ir/news-content?id=50920>
- کاشف، مهرداد و همکاران (۱۴۰۱). اصلاح و چابک‌سازی فرایند برنامه‌ریزی توسعه. تهران: مرکز پژوهش‌های توسعه و آینده‌نگری.